1975

CRONI

CONES

4
9738

2-9-4

BIBLIOTECA
DEL
Rey N. Señor

VII Y 4

738

-II-9-4-

Cuenca 98

N. 98.

Ms.
1975

Dela Biblioth.ª del Coll.º m.or de Cuenca

ESTE LIBRO SE
Saco deotro escrito en
pergamino y letra an
tigua que era del señor
licenciado Iuan Diaz
de Juenmayor delconsejo y camara del rey Don
Phelipe 2.º nro s.r y aunq del no se puede colegir quie
es el autor pero por conjeturas y delo que refiere Ambrosio
de Morales lib. 16. cap. 43. se entiende que el author
fue Sant Pyro cuya obra continuo Pelayo Obpo
de Oviedo hasta los tiempos del rey don Al.º
el sexto que gano a Toledo. En
cuyo reynado se acabo esta
Historia

¶ HÆC SVNT CIVITATES quas regebant Reges Gothorum et sui Pontifices Prouinciæ Gallecię.

NARBONA

+ usque ad f° 4.

Cauco, Liberi, Caira, ymsona, Betheris, Agathe, Magelona, Nimaso, ytiua –

¶ Prouintiæ Terragoniæ

Metropolis, Dertosa Cesaraugusta Tirasona Calagorię Auca Gerunda Pampilona Elisona Purias Orgello Cartagine –

Toleto metropoli Compluto acci concia Osoma Alemia Cecobra leia Ventesa Turci yiacia Valentia rao Biacia besti Setdauis Biania Irauica lcia Baida Barcinona Garo

Prouincię Vetice

Yspalis metropolis Talifa Astigis Cordoua, Egabro, Usce Elibeiri Malatia Sydona –

Prouincie Lusitaniæ

Metropoli meirita, Auila, Salmantica, Ibiraca Sollegia Lesobona Olisbona Calliobria –

Prouinciæ Gallis

BRacara metropolim, Conimbra, Ettania, Viseo, Lameco, Betera, Dumio, Tude, Astorica, Luco, Legione, Tegione, Britania sunt sedes Pontificum lxxx viij. qs reges Gottorum obtinuerunt, in Hispania in E xxxviij.

IHESVS Christus filius Dei uiui in Hierusalem Iudeę de Virgine Maria natus est, sub Herode rege.

Iesus Christus ad passionem venit in E. lxviij. Anno Tiberij xviij in E. Dc. l. vj

Hic prophetauit Mafomet pseudopropheta in regno Sisibuti regis in tempore Isidori Hispalensis eps in era Dcc Lij.

Venerunt Sarraceni in Hispaniam tempore Ruderici regis et preoccupauerunt eam, sed non totam in Era Dccc. L. ij.

Exierunt foras Montanij de mala Kouia et venerunt ad Castellam sub Era Dccc. xxxij. alias era Dccc Lvj.

Fregerunt Cordubem Soutus Couam sub era. Dccc. lxuij.

Populauit Rex ordonus legionem sub era Dccc. lxx viij.

Populauit Rodericus comes Amaya sub era Dccc. xx

Populauit Didacus comes Burgis et ouirna sub. E. Dccc. L.

Populauit Munio Muniz Roda et Gonsaluo Telliz Osma et Cozea et Clunia et secundum ipsum secus fluuium dorio sub era Dcccc. Lxx vj. Venerunt Sarraceni cum rege Adeffamam ad Setmancas sub era Dcccc. lxx viij.

Populauit Comde Ferran Gonsaluiz sed publica sic fuit illo anno in quo sub E. Dcccc. lxx viij.

Prendiderunt Maurios Gormaz sub E. ix xxj.

Prendiderunt Setmancas sub E ix xxij

Prendiderunt Sedpublica sub E ix xxiij.

Prendiderunt Zamora.
Obijt famulus Dei Ferran Gonsalui Z in mense Junij Anno discur
rente in Æ 9 . uj . Venerunt Lordomani ad campo & preso
Garsia Fernandi Z comdado in Castella die Dominico vj. Idus 6
era M. lx vuj.
Prendiderunt Mauri Atenza Era M.xxvij. in mense Au
gusto
Prendiderunt Mauri Osma et Alcobas era M xx vuj.
Reuelauit Sanctius Garsia ad patrem suum comitem Garsia Fernan
dez die. y. FRA vij. Idus Junij sub era M xxxy.
Prendiderunt Mauri sanctum Stephanum et cluniam die Sabba
ti xv. Kalendas July in era M. xxxuj.
Preserunt Mauri Conde Garsia Fernandi Z et fuit obitus eius die y
feria uij Kls. Augusti era M xxx vuj.
Fuit arrancada de Ceruera super Conde Sancium Garcia et Garcia
Gomez.
Hæc sunt nuptiæ regis Veremundi, et Reginæ Velouire in mense
Nouember sub era M xl i. in era M. C l uj.
Presit Sanctius Garsia condado in Castella . Obijt famulus Dei
Ramirus Sancius de legione noto die v. feria vj Kalendas Julij
in era M. C l uj
Obijt Rex Veremutus in era M C l vij
Ingressus est comes Sancius Garcia in terra Maurorum usque in ciuitate
Molina et destruxit turrem de Azenea in era M . C l vuj
In mense Nouember ingressus est comes Garsias inter a Sarracenorum
in Toleto et perrexit usque in Corduba, et posuit Rex Zulema in reg
no Cordubense et cum grande victoriam reuersus est in Castella in sua
Prouincia in era M l.i.
In mense nouember natus est infans eius filius nomine Garcia Sancet
in era M. L. uj.
In mense Augusti fuit illa arrancada super Christianos in Clunia

Dederunt Sarraceni falifa ad Sancium garciam comitem suas ra
sas idest, Gormaz, Osma et Sanctum Stephanum, et alias casas
in extremadura era M l viij.e—
Obijt comes Sanctius Garcia era M lxxij
Presit Rex sanctius Astorga era M lxxiij
obijt Rex Sancius era M lxx vi—
Occiderunt regem Veremutus in Valdetamaron era M. lxxvij
Occiderunt Comitissam Urracam in Couasruuias era M lxxvi
Occiderunt regem Garseam in Atapoirca et grande arrancada super
suum exercitum era M. c. iiij.
obijt Rex Fredenandus in legione era M c. v.
Miserunt bellum duo fratres filij Fredinandi regis, maiores no
men Rex Sancius et minoris nomen rex Adefonsus adunatis su
per ripam fluminis Bisoriȩ secus villam plantada nomine vocitatum et
fuit arrancatum rex Adefonsus cum exercitu suo era M c. ix.
Fuit illa Arrancada super legionenses et presit Rex dompnus Sancius
ad germanum suum regem Adefonsi in golpellar in Sancta Maria
de Carrione Idus Iulij era M c viij.e
Occidunt regem Sanctum in Zamora die Dominico Nonas Octu
bris era M c x~~x~~ij—
Fuit illa arrancada de Roda super Christianos era M c xxiij.º
Fuit illa arrancada in Badu zo, idest sacralis, et fuit victus Rex
dompnus Adefonsus era M c xxiij.º—
Fuit arrancada de Osca et venit comes Garsea Ordoniz in adiuto
rio de Almuzaen cum mauris, et pugnauerunt, cum Rege dompnus
Petrus era M c x viij.º et Rex Adefonsus. Aragonensi et comes
Henricus, occiderunt comitte dompno Gomez in Campo de Spina.
Obijt Veremudus Ordoniz Rex pater Adefonsi regis, hic fuit eger
pedibus era M xxv.
Obijt Rex Ferrandus era M. c. iiij.º
obijt Sanctia regina era M cc. v.

obijt Sanctus Rex era M C. V.
Obijt Garsia Rex era M C. XX
Obijt Serenissima dompna Urracha prolis Ferdinandi Regis et Sancie Reginę era M C. XXXIX.
Obijt Geloira infans era M C XXX. VI.
Obijt Regina Urra Kastilia adefonsi regis et Adefonsus filius eius et Raimundi ducis successit in regnum era M LX IIIJ.
Captione Jherusalem era M C XXXVI.
Ciuitas Toletana capta est ab Aldefonso rege era M C XXIIJ.
Et illum prælium de Sacralias fuit factum in era M C. XXXIIIJ
Et illum de legione quando regina Urracha fuit obsessa in illas turres era M C. LVIJ.
Capta est ciuitas Cesar Augusta ab Adefonso rege Aragonensium in mense Dezembrio era M C. V.
Cauriensis ecclesia dedicata fuit ab Episcopo Pelagio et Abbate Munione era M C. L. I.
Obijt Munio Abbas era M C. LVI.
Obijt Josephe Abbas era M C LXXVI
Obijt Pinolus Comes era M LXXXVII
Obijt Comitissa Doña Jldontia isti ędificauerunt monasterium, quod dicitur Gaurias era M XXX.
Episcopus secundus Martinus electus et in Valladolit XIIIJ Kts Octobris era M C X. J. pº M. et q'tum XV. Kalendas Augusti dedit domnus Adefonsus Abbati dompno Arriano illā sedem de Oueto, et ordinauerunt illum episcopum in legione IIIJ. Idus Nouembris et in ipsa est, et in ipsum, qui desuper resonat posuerunt Abbate domino Munio in Sancto Joanne de Kaurias per Anos CCC L V

Mº de S. Joan de Corias de la orden de S. Bº junto a Cangas de Tineo.

Judices in Israel a Moyse, usque ad Saule fuere XV. et a Saule rege usque ad ædificationem Romę, quam ædificauerunt Remus

et Romulus, usque ad captiuitatem Hebreorum fuere Reges vij.
et a domino Rege Persarum usque ad Julium Cæsarem fuere reges
xxi. et a Iulio Cæsare usque ad Tiberium tertium imperatorem
fuere Romę lx. Imperatores appellati Cæsares. Et ex Gottis
in Hispania ab Atanarigo primo rege Gothorum usque ad Ade-
fonsum regem filium Raimundi ducis et Urrachę fuere Reges
L.ij.

Ab incarnatione Domini recurrente anno cc. lxxxij. fuere
Hispanię reges lx vij. et a Pharamundo primo rege Francorum
usque ad Theodoricum regem fuere Francię reges 44.

Et a Gundeuado primo rege Burgundię reges. vij. Pipinus et fili
us eius Karolus maximus non fuerunt reges sed Principes

Nomina Regum Paganorum priorum Francorum hęc sunt
Faramundus. Clodionus. Herouœus. Childericus. Et filius eius
Glodoueus.

Burgundiones Reges. Gundeuandus. Cismundus. Gotinarus,
Childebertus Theododericus Theobertus.

Prima ætas Secli ab Adam usque ad Noe. fuere anni duo M
cc. Clij.

Secunda ætas seculi a Noe usque ad Abraham fuere anni
Dcccc. Clij.

Tertia ætas seculi ab Abraham usque ad Moisen ab exor-
dio mundi usque ibi sunt anni tres M C.

Quarta ætas seculi a Moysen usque ad David ab exordio mun-
di usque ibi sunt anni DCX.

Quinta etas seculi a David usque ad Octauianum Imperatorem,
etiam ex illa ætate sunt transacti mille anni et insuper ex sep-
tima millessima sunt anni transacti. c lxxx

Sancti Patres in codicibus suis re c lxxx liquerunt nobis
scriptura quę dicit, quod in sex diebus fecit Deus celum et terram

mare et omnia quæ in eis sunt, septima autem die requieuit ab omni opere, quod patrarat, Ita et mundus istc in sex milibus annis stare prohibuerunt et in septima millessima erit dies Judicij. Deinde erit infinita requies omnium sctorum et perpetua pena omnium impiorum

Pelagi⁹ eps̄ Ouetensis. Ait.

Vt reperimus in antiquissimis ecclesiæ ait, Codicibus, quos inuenimus in ecclesia Scti Petri de Carmenia, et sic audiuimus a maioribus & a prædecessoribus nostris, ita scripsimus. Volumus vt omnes homines presentes et futuri sciant, quo in tempore vel a quibus personis ædificatæ fuerunt ciuitates subscriptæ idest Toletum, Cæsaraugusta, legio, Ouetum.

Ab exordio mundi vsque ad ædificationem Toletanæ vrbis sunt anni iiij° Mil C & xiij. In his vero diebus Darius, qui et notus Romæ regnauit annos xxviij.

IN primo autem regni eius misit proconsules suos quorum nomina sunt hæc Tolemon siue et Bruto in Hispaniam vt omnino perambularent eam, et vbi inuenirentur amenum fortissimum que locum vbi ædificarent ciuitatem, quæ preesset omnibus ciuitatibus siue et castellis et, vt esset caput omne regnum Hispaniæ. Venerunt ergo vt eis iussu fuerat perambulauerunt totam Hispaniam, et secus fluuium quod dicitur Taius inuenerunt locum non ei similem in tota Hispania talis enim erat, qualis eis dixerat Rex illorum. Ceperunt que ædificare ciuitatem et in septimo anno consumauerunt eam. Tunc legatos suos miserunt ad dominum suum quid vocaret eam, Quo audito Rex magno gaudio gauisus est, & dixit. Sumant memorati consules de nominibus suis septem literas primas quinque de Tolemone de Bruto vero duas vltimas literas, et coniungant eas, in simul vt sint vnum verbum, et vnum nomen, et iunctis ergo literis Toletum vocetur ex his vero actibus Toletum nomen accepit & insuper

Vnde habeat denationem Tole

et insuper memoratus rex et vocauit eam vrbem regiam

De Cesaraugusta

Tempore Julij Caesaris aedificata fuit et proinde vocata est Caesar Augusta.

De legione

Domicianus Imperator mortuus Nerua suscepit Imperium Vir moderatus aequalem se et comunem omnibus prebuit, Cuius tempore Beatus Joannes apostolus et euangelista ab exilio Ephesum redijt ab Asie xps euangelium nouissimus edidit. Memoratus itaque Imperator quatuordecim legiones militum in Hyspaniam misit, hac de causa, vt aliquas ciuitates, quae erant in altu posita destruerent eas et ponerent illas per planicies terre in locis optimis, vt nullo in tempore rebelles existerent contra Romanum Imperium. Et ex predictis legionibus due vero venerunt legiones ad ciuitatem qua dicebatur Sublantio. Fundata enim erat inter flumina, que dicuntur Stola, et Porma posita que in alto, et in expugnabilis et ~~tam~~ tamen ab ipsis legionibus capta et destructa a fundamento fuit. Tunc omnes lapides diruptos leuauerunt eos inter duo flumina, quae dicuntur Turnio et Vernisca et ex predictis lapidibus edificauerunt ciuitatem fortem nimis et pulchra, et vocauerunt eam legionem ideo, qua legiones iam dictae aedificauerunt eam, et fecerunt in ea quatuor portas et vocauerunt eas sic Primam portam appellauerunt Orientalem. Secundam dixerunt Septentrionalem. Tertiam vocauerunt Occidentalem. Quartam Meridionalem vt super vnanquanque portam posuerunt marmoreas lapideas in quibus erant Romanis literis scripta nomina illorum, qui preerant, iam dictis legionibus et a memorata vrbe antequam edificaretur ab exordio mundi vsque facta fuit erant anni transacti quinque Mil. cc lxiiij.

...ne fuit vocata ...gio et de partibus eius

Et dicta ciuitas permansit in statu suo annis DC°X. — Cod. Sal. DCCXX.

Sed peccatis exigentibus tempore Rudericij regis Gothorum, filij — Hoc est Mauri
Agaar per meditarraneum mare transierunt, et preoccupauerunt — Sarraceni ve.
totam Hispaniam. deinde post annis CC.LXX tempore Veremundi — Almançor
regis podagrici venit rex Agareorum nomine Almãllor et espo
liauit totam terram Legionis et Astoricę, et reuersus mortuus est
in villa, quę dicitur Graliare, et sepelierunt eum in Medina Celemę. — Cod. Sal. Celam

Post hæc filius eius nomine Adalmelchi regis venit cum Agare
nis multis et cum Christianis exiliatis obseditque ciuitates, scilicet
legionem et Astorigam et cœpit eas, omnesque turres Astoricę
destruxit aliquantulum. Turres vero Legionis precipitauit, sed
portas eius a fundamento destruxit. Quod post hæc cum captiuis mul
tis, quibus cepit, et cum spolijs inauditis reuersus est Cordubam, et me
morata vrbs Legio stetit depopulata fere quinque annis. Mortuo ita
que Veremundo rege ‡ Sed postquam duxit vxorem nomine Ge
loiram vocauit omnes maiores, qui erant in omni regno eius tam eclesi
asticis viris quam secularibus. Celebrauit iniam dicta vrbs cum eis
Concilium, et redificauit omnes portas eius ex luto et ligno, et dimi
sit omnia nomina optima antiqua quę erant supra taxata mœ
nia, et imposuit alia nomina sibi placita, ad Orientalem portam
vocauit portam Episcopi. Ad septentrionalem portam fecit dicere
postitium, Occidentalem portam appellauit Cauriensem portam
& ideo quia recto tramitte ~~ultra~~ vadit ultra fluuium Vernisgam ad
villam quę dicitur Quoreses, Meridianam portam mandauit
Lapideo arcus agere, et iussit ibi dicere portam de arcu. Deinde
dedit mores bonos legioni roboratos, quę sunt, vt infra scripti=
quos hodie habet, et debet habere, quousque mundus iste finia
tur. Ab edificatione prefatę vrbis vsque est era MC LXXX.
Sunt Anni transacti DCCCC.XXX. et ab introitu filiorum Agar

‡ Cod. Salmātin. addit. Adefonsus filius eius successit in regno patris sui.

Cod. S. Postitium. Sic, Posticum.

Cod. S. meridianalem

Hodie quod

Alij quod Pe... Legio escribio el libro y Historia

in Hispania usque hodie, quod est Era M.C.lxxx Sunt anni cccc xxx. A restauratione prefate urbis usque hodie quod est Era M.C.lxxx. Sunt anni transacti C.lxi [Et de Oueto scripsimus ita.

¶ De Oueto

Fuit mos antiquus in Hispania, quod antiqui Reges et Principes et potestates facere iusserunt, vt in omnibus ciuitatibus et terris haberetur loca et mos designata, in quibus locis secundum modum culpe vitarent vicia in illis omnibus, qui contra iustitiam & contra decretum regum et principum et potestatum, et iudicum aliquid agerent, in predictis locis emmendarent eos Sic, Vni flagellati Alij decaluati, Alij in ligno suspensi, Alij truncatis manibus et pedibus, Alij gibati. Alij precipitati, Alij viui excoriati — Alij laqueis suspensi. Alij a ferro peremti, Alij vectibus ferreis brachia et crura eorum attriti. Alij tortj et totum, vt prediximus secundum modum culpe, ob hanc causam supra infra fines Asturiarum a Pyrineis montibus usque in litord maris a flumine magno quod dicitur Oue, usque in flumen quod dicitur Deua in medijs terminis vocauerunt Ouetum, ideo, vt omnes qui contra prescriptam regulam agerent captos deducerent eos ad predictum locum Oueti et ibi emmendarent illos tormentis, sicut supra scriptum est secundum modum culpe. Ob hanc causam predicti loci vocatum est nomen eius Ouetum [temptauerit quisquis ille fuerit qui talia comiserit fractam manu pede et ceruice euulsis occulis, lepra percussus frangatur Domino in conspectu omnium inimicorum suorum, sit maledictus & excomunicatus usque in septimam generationem in conspectu Patris et filij et Spiritus sancti et insuper cum Datham et Abiron et cum Juda domini proditore Cum Simone Mago et Nerone pares penas sustineat in aeterna damnatione.]

Quare fuit vocata Ouiedo.

[haec omnia abundant Sic, et [illegible] viderant in cod. salman. et ideo expungenda, quia non cohaerent superioribus.]

haec verba in su[...] ex reperiuntur in codice Benedicti quo etiam usus su[...] in emendatione suius scripti.

Incipit

INcipit liber Cronicarum seu fabularum

AB Adam usque ad Diluuium anni .ii cc. XLii. Ab Abraham usque ad Moisen Anni D. v. Ab exitu filiorum Israel ex Ægipto usque ad introitum terre promissionis anni XL. Ab introitu idem usque ad Saul primum regem Israel fuere Judices per annos ccc. l v. Saul regnauit Annis XX. a David usque ad initium ædificationis templi Annis Xiiii a prima ædificatione templi usque ad transmigrationem Babyloniam fuere reges cccc Xiiii. Fuit autem captiuitas Populi a desolatio templi anni lxx. et restauratum a Zorababel anni iiii. Post restaurationem vero templi usque in carnationem Christi anni D.X. colligitur omne tempus ab Adam usque ad Christum v Milia c. lx. viiii^e. Ab incarnatione domini nostri Jesu christi usque primum Bambam principis regni annum, fuere anni DC. lxxii. a tempore Bambe anno primo usque nunc quod est era DCCCC. XXi. fuerunt anni CC. xii. Modo vero colligitur omne tempus ab exordio mundi usque in presentem Era DCCCC. XXI. Et xviiii°. Anno regni Adefonsi principis filii Gloriosi Ordoni regis, omnes anni sub uno vi Milia lxxxii Ab incarnatione Domini usque nunc anni DCCC. lxxxiii. A226

Prima etas ab Adam usque ad Diluuium. annis iiMcc Xii.

Secunda ætas a diluuium usque ad Abrahamannis Dcccc.xii

Tertia etas ab Abraham usque ad David annis DCCCC XL

Quarta ætas a David usque ad transmigrationem Babyloniam Annis CCC. lXXXVI. in Cod. Benedictano. ccclxxvi

Quinta etas a transmigratione usque ad Christum et Octauianum imperatorem cuius tempore ex Maria virgine ex spiritu sancto natus est christus. Annis DCCLViii.

Sexta aetas, quae a Christo coepit habet nunc annos DCCC lxxx iij. In era DCCCC. xxi. Quantum adhuc pretendatur soli Deo est cognitum, nobis autem manet in eternum dicente Domino in euangelio, non est vestrum nosse tempora vel momenta, quae pater posuit in sua potestate. –11–

¶ Incipit exquisitio totius mundi

Omnis mundus descriptus est a viris sapientissimis, idest Niconi Didunico Theudoto, et Polidito tempore Julij Caesaris Oriens dimensa est per annos xxij. menses ij. dies viij. Occidens per annos xxvi. menses iij. dies xvij. Septentrio per annos xx viij. menses ij. dies iij. Meridies per annos xxij mense j et dieb. xxx Oriens habet. maria viij insulas viij. montes vij prouincias xx vij opida lxxvi flumina xiij Gentes xxv. Septentrio. maria xij. insulas xxv. montes xiij. opida l viij flumina xviij. Gentes xxviij prouinciae xvij. Meridies maria ij. insulas xvij. montes v. prouincias xiij. opida lxij. flumina vi. Gentes xxiij. sub uno uniuerso mundo maria xxx. insulas lxx. viij. Montes xj. prouincias lxiij opida cc. A. flumina l. iij. Gentes c. xxiij

¶ Incipit ordo Romanorum

Romulus regnauit annos xxxij. Iste aedificauit Romam –
Numa pompilius regnauit xiij annos, Iste primum anno in duodecim mensium ordinauit. –
Julius Hostilius regnauit annos xxxiij Iste primum purpuream induit
Ancus Marcus regnauit anos xxxiij. Tarquinius priscus regnauit annos xxviij. Iste capitolium fecit. Seruius Julius regnauit annos xvij Iste primum censum egit. Tarquinius superbus regnauit annos xxv. Iste expulsus regno ob mentum fuit. Post hos fuere leges annos cim xij. Iterum consules creati fuerunt, consules creati per anos ccc. lxxvi.

Decemviri anno .j. eges fuere anno y. A Romulo ergo est Roma cõdita vsque ad Gaium Julium Cæsarem anno DC. Lxvj Aruto autem, et Conlatino prima consulibus fiant anni vsque ad Gaium Julium cæsarem anos CCCC xXiiij. Primus ergo Gaius Julius Cæsar imperauit annis quatuor hic cum Pompeio pugnauit imperio Octouianus rex regnauit annos L. vj. huius anno quadragessimo secundo Christus natus est Iste solus omnem mundum imperauit. Tiberius filius aug regnauit annos xxiiij huius decimo quarto regno anno dominus crucifixus est Iste dum per cupiditatem reges ad seuenientes, non remitteret, multe gentes a Romano Imperio recesseunt. Gaius Caligula rex regnauit annos iiij. menses X. Hic auarus crudelis et luxuriosus fuit per idem tempus Matheus euangelium in Judæam primum scripsit, Gladius regnauit annos xiiij. menses viij.º eo tempore petrus Apostolus Romam Venit et Marcus euangelium in Alexandriam scripsit. Nero autem regnauit annos 14. crudelis et luxuriæ deditus fuit, retibus aureis piscabatur huius tempore Petrus Apostolus crucifigitur et Paulus gladio ceditur anno natiuitatis domini. Vespasianus regnauit annos X. immemor offensarum fuit huius secundo anno Titus Jerosolimam cœpit vnde vndecies centa milia iudæorum fame et gladio perempti sunt et centum milia publice venundati hic si vna die oblitus aliquid boni non fecisset, dicebat in cena hodie amici diem perdidi, carus omnibus fuit, Domicianus frater Titi regnauit annos xv. menses v. hic superbia ex ~~cita~~bilis Deum se appellari iusit xpistianis persecutionem intulit, Senatores peremit sub quo et apostolus Joannes in Patmos exilio religatur Mense.

Nerua regnauit annos I. Menses quatuor vir imperio modestus huius tempore Joannes Apostolus Ephesum rediyt et rogatus ab Asiæ Christi euangelium nouissimus edidit. Trajanus regnauit annos xviij. menses v. huius tempore requiescit Joannes apostolus tran

quillus imperio fuit Adrianus regnauit annos xx Iste Ierosoli mam restaurat et ex nomine suo ex consub'na Dei talia Antonius pius regnauit annos xxiij. Clemens satis fuit patrię pater dictus est Gallienus medi Spergamo genitus Romę clarus habetus et non est conueniens vt cum nebulone loquatur. Antonius minor regnauit annos xxiiij. victor fuit, Comodus regnauit annos 13 luxuriæ. Elius pertinax regnauit inuitus annos x. menses 6. vxorem augusti noluit. Seuerius pertinax regnauit annos xx iij. hic murū in Britaniam misit a mari vsque ad mare decem pasus cxxij. huius tempore Origenis Alexandrię erudita Antonius Caracalla Seueri filius regnauit annos vij. libidinosus fuit vxorem duxit, Marcinus regnauit annos j. nihil memoriale gessit Aurelius Antonius regnauit annos 4. iste ob meritu tumultus militis peremptus est Alexander regnauit annos xiij. huius tempore Origenes Alexandrię claruit Maximianus regnauit annos iij. Christianos persecutus est. Gordianus regnauit annos vi. fraude suorum interijt Philippus regnauit años vij. Iste primo inter impios credidit Christo anno millesimo. Decius regnauit annos duos persecutor christianoꝝ fuit, huius tempore Sanctus Antonius monachus, Ægypto clarus habetur, a quo prius monasteria condita sunt filius Gallus et Nelosionis regnauit annos iij. menses ij. Valerianus cum Gallieno regnauit annos xv. huius tempore Sanctus Cyprianus Martyrio coronatus Gladius regnauit annos y. menses y. Iste Gotos Iliricum et Macedoniam deuastantes exuperat Aurelianus regnauit annos v. Iste christianos persequitur et flumine diuino occiditur sic super nominatus Valerianus dum christianos persequitur a rege Persarum capitur ibique in decore senescit et moritur. Tacitus regnauit annos vj. Probus regnauit annos vj menses quatuor. Iste militiam strenuus et victorijs clarus. Carus regnauit annos y. iste

fluminis periit, Dioclecianus & maximianus regnarunt annos XX. Dioclecianus xpianos persequitur. Iste primus gemas in vestibus et calceamentis inseri iussit, dum sola purpura retro Principes uterentur sed ambo imperio relicto priuati vixerunt. Valerius regnauit an. nihil memoriale agens. Constantinus regnauit annos XXX hic Constantinopolim fecit iste Christianos effectus, licentiam dedit Christianis per idem tempus crux domini ab Elena constantini matre inuenitur, hic nicenum concilium fieri precepit a ccc xviij. episcopis, in extremo vitæ Arrianus efficitur. Constantius et constans regna. annos xxiiij Constans crudelis moribus Arrianus effectus christianos persequitur. Arrius amicus eius constantinopolim viscera simul cum vita fuit. Hilarius doctrina clarus habetur, Donatus Grãmaticę artis Romæ clarauit. Antonius monachus obijt. Ossa Andreæ et luca Constantinopolim transferuntur. Julianus regnauit annos ij hic ex clerico impius et paganus effectus Idola coluit. Christianis martyrio intulit, in odium Christi templum Jherosolimæ iudeis restaurare precepit, sed dominus non permisit, apud Persas iaculo suscepto interijt. Jouianus regnauit annos. j. iste Christianis noluit imperium suscipere sed omnis exercitus ob amorem illius christiani effecti tandem cessit, statimque Christianis priuilegia Idolorum templa cludi precepit. Valentinianus et Valens frater eius regnarant an. xiiij. Gotib Ispanie in Atalarico et Fridigerno diuisi s. Atalaricus Fridigerno valentis arij imperij auxilio superato inde ipse rex at cum omni Guthorum gente Arrianus preualere Imperatorem efficitur Gulfila eorum episcopus literas eis adinuenit. Gracianus cum fratre Valentiniano regnarunt annos vi. Ambrosius Mediolanensis episcopus doctrina clarauit et Martinus Turonorum Gallię ciuitatis episcopus miraculorum effulsit Valenti

nianus cum Theodosio regnauit años viii. Synodus Constantinopo
lim. c. l. patrum colligitur. Hieronymus presbyter in Bethleem
toto mundo clarus habetur, Caput Joannis Baptistæ constantinopo
lim producitur, et vij. miliario ciuitatis humatur. Templa Idolorum
a Theodosio subuertuntur Theodosius cum Arcadio regnauit
annos iij. Per idem tempus Jhoannes Anachoreta miraculis cla
ruit. Archadius cum fratre Honorio regnauit annos xiij. hoc
tempore Augustinus episcopus doctrine scientiæ claruit, Per idem
tempus Donatus Ephiri episcopus virtutibus insignis habetur qui
Draconem ingentem expuens in ore eius necauit, Quem octo iuga
boum ad incendium vix trahere potuerunt. Per idem tempus corpo
ra Sanctorum Abachuc et Micheæ prophetarum diuina reue
latione produntur Teufilius claruit. Gothi Italiam Vandali at
que Alani Gallias ingrediuntur. Ouorius cum Theodosio inmo
ris fratris filio regnauit annos xv. his imperantibus Gothi Romã
capiunt Vuandali et Alani atque Sueui Hispaniam capiunt
Concilium Cartaginis CC.xiiij. episcopis agitur Cyrillus Ale
xandrinus episcopus Insignis est habitus. Theudosius minor Ar
chadij filius regnauit annos xvij. Vandali ab Hispania ad Affri
cam transeunt ibique catholicam fidem Arriana impietate sub
uertunt. Effesena Synodus aduersus Nestorium agitur episcopum
Hoc etiam tempore Diabolus in speciem Moisi Iudeis in Creta ap
parens dum eos per mare sicco ad terram repromissionis promittit plu
rimis negatis reliquit. Reliqui quidem qui remanserunt Christia
ni effecti sunt. Martianus regnauit annos vi. cuius initium Cal
cidonese Concilium geritur. Teodericus rex Gothorum cum in
genti exercitu Hispaniam ingreditur. Leo maiore cum leone mi
nore regñ añ. Leo regnauit annos xxi. Zenon regnauit annos
xvij. Per idem tempus Barnabæ corpus apostoli et euãgelium

Mathei ipse reuelauit repertum est. Anasthasius regnauit annos xvij, eo tempore fulgentius episcopus doctrinam scientiam clarui it. Hæreses multæ exortæ sunt. Iustinus maior regnauit annos viij Iste Synodi calcedonensi amator acebalorum hæresim abdicat, Iustinianus regnauit annos xx. Iste acephalorum hæresim suscipiens episcopos Calcidonensi concilij amatores condempnat. In Affrica Vuandali per Valesarium patricium Romanorum extincti sunt. In Italia quoque Totila Ostrogothorum Anarse Romano patricio superatur, In Hispania Attanaglidus Agilam tiranizat per idem tempus corpus sancti Antonij monachi diuina reuelatione repertum Alexandria producitur, et in ecclesia sancti Joannis humatur. Iustinus minor regnauit annos xj. Iste ea, quæ aduersus Calcidonensem concilium fuerat edita destruit, et Symbolum C. L. patrum tempore sacrificij concinendum a populo precepit. Armenij tunc primum fidem Christi susceperunt. Per idem tempus Martinus Brachurensis episcopus apud Galleciam prudentia Catholicæ fidei clarus habetur tempore Sueuorum. Tiberius regnauit annos vi. longombardi Romanus pulsis Italiam adeunt, Gothi per Ermengildum Leuuildi regis filium bifarie diuisi mutua cede vastatur Auricius regnauit annos xxj. Sueui a Louegildum rex Gothorum obtenti Gothis subijciunt. Idem quoque Gothis per Recaredum regem religiossissimum ad catholicam fidē conuertuntur. Hoc tempore leander Episcopus Hispalensis ad conuersatione Gentis Gothorum doctrina fidei et scientiarum clarus panis habetur. Foccas regnauit annos viij. Iste seditione militari impius effectus Marcum Augustum nobilium qz multos interfecit. Persia quoque persarum aduersus rempublicam grauissima excitatur a quibus Romani fortiter debellati eraclius regnauit annos. 33. Sclaui Gretiam Romanis tulerunt per Syriam et Ægiptum In Hispanias quoque Sisebutus Gothorum rex quos dam eius dem

Romanę militię vibes cepit, et Iudęos regni sui subditos ad fidem Christi conuertit, ecclesiam quoque Sanctę Leocadię Toleto mu ro fundauit. Postquam Suintilla Princeps ceptum regnum Ro manis peregit, reges quoque Gothorum a Suintilla vsque ad Antilane eo imperanti fuerunt. Constantinus regnauit annos viiij. Eo tempore Tulga et Cindasiundus in Hispania vnus post alterum regnauerunt. Constans regnauit annos XX. Tunc Recesiuntus regnauit in Hispania annos XX. et supervixit an nos iij. Constantinus nouus regnauit annos XVij. supradi ctus Recesiuntus regnauit annos iij. Et Uuamba regnauit an nos viiij. et Teruigius regnauit annos v. et superuixit annos duos dies XXXV. Tyberius regnauit annos duos Mauri cius regnauit annos XXI. Focas regnauit annos viij. Era clius regnauit annos XXXIJ. constantinus regnauit annos vij Constans regnauit annos xxy. constantius regnauit annos XX ij. Iustinianus regnauit annos xy. menses iiij. Leone regnauit annos iij. Tyberius regnauit annos j. Iustinianus regnauit annos vij. Supradictus Erbigius regnauit annos duos. Post illum Egicca regnauit annos vi. Leon regnauit annos vij Egic ca peragit in Hispania annos Post illum LutiZa filius eius super vixit LutiZa annos viij Tyberio imperante LutiZa peragit annos viij. Et Rudericus annos duos. Tunc Sarra ceni Hispania obtenta regni Gotho rum exterminatur. Era Dccc.

Iten Ordo Gentis Gothorum.

PRIMVS MIN GOTHIS

Aranicus regnauit annos ij iste preualentem Imperatorem in heresem Arrianam cum omni Gothorum gente intrauit subisto Gotilegem

et literas habere ceperunt, et cum idem rege ab Hunnis Goti de terra propria expulsi sunt. Rex quoque constantinopolim vitam finiuit sub imperatore theodosio. Laricus regnauit anos xviij. Iste ob vindictam Gothorum cc. milia et regadai Sosita, quos Romam interfecerunt. exercitum mouit et terra capit ibique Placidam Theosij Imperatoris filiam cum multis ~~operibus~~ opibus depredauit: postea Italia obijt: sub Imperatore Honorio et Archadio. Taulphus regnauit annos vi. Iste supra dictam Placidiam coniugem accepit, et quinto regni anno de Itali a Gallias adijt, et dum Hyspanias petere voluisset, a suis interfectus est. in Barcinona sub imperio Honorij, et Archadij. Sigericus regnauit annos j. Iste dum pacem cum Romanis voluisset, mox a suis interfectus est sub imperio. Alias regnauit annos iij. belligerator fuit, cum Imperatore Honorio pacem habuit, et Sororem eius Placidiam ei reddidit, Iste in Hyspania ingressus Uuandalos et ~~Silingatos~~ Silingos in Betica bello extrixit et Alanos ad nihilum redegit. Ad affricam clasice transire disposuit sed gaditanis mari eum non dimissit in Galliam redijt, ibique vitam finiuit. Theudericus regnauit annos xxxiij. Iste litorium ducem Romanum cum multa milia Romanorum extinxit. Exygius cc. interfecit ibique preliando occiditur. Sub Imperatore Theudosio minori Turismundus filius eius regnauit annos j. qui dum feralis et noxius esset, a Theuderi et Friderico eius fratribus interfectus est. sub imperatore Marciano. Theudericus regnauit annos xiij. Iste cum Gothis auito pro imperio sumere auxilium dedit et ob inde cum licentia idem Auiti imperatoris cum ingenti exercitu Hyspaniam intrat et xi. miliario ab Astorica apud Urbico fluuio Ricciarium sueuorum regem prelio superauit, cumque persequens in portucale cepit atque occidit, Bracharam capit sicque inde per Lusitaniam Gallias repetit ibique ab Eurico fratre est occisus. sub imperatore leone Euricus regnauit annos xvij. iste Lusitaniam depredauit

Codex Benedictin[us] Annos. XXVIIII.

Silingos

Pampilonam et Cesaraugustam capit, Iste primum Gothis leges dedit. Arelate obyt sub imperatore Cenone. Alaricus filius eius regnauit annos XXiij. quem Fludillus rex Francorum apud Pictauis bello interfecit ob cuius vindictam Theudericus socer eius Italie rex Francos potent et regnum Gothis integrum restituit sub Imperatore Atanasio Gasalaicus Alarici filius regnauit annos iiij. iste a Gundiuado Burgundionum regem in Narbona superatur ad Barcinoniam fugit Inde ad Africam Uuandalis pro auxilio suo pergit et non impetrauit Inde reuersus apud Barcinonam a duce Theuderici Italia sub Imperatore Athanasio supradictus Theudericus occiso sup[ra]dicto laicoregnum Gothorum tenuit annos xv. et sub Prestinepoti suo amalarico reliquit ipe Italiam rediyt et ibi vitam finiuit sub imperatore Justiniano Amalaricus regnauit annos v. Iste a Bilduerito Francorum rege superatus Narbona interiyt sub imperatore Justiniano. Theudis regnauit annos xvij. Iste quamuis hereticus pacem concessit ecclesie et episcopis Catholicis licentiam dedit in Toletana vrbe concilia peragere Francorum reges infra Hispaniam vsque numerum superauit. Cumque in palatio quidam insaniam simulando interfecit ab imperio Iustiniano. Theudisclus regnauit annos j. quidum toros multos maculare et et ob id multis necem excogitare mox inter epulas gladio hispalini iugulatur sub imperatore Iustiniano Agila regnauit annos v. iste dum ad cordubam vrbem pugnaret et in contentum christi sepulchrum Sancti martyris Asciscli quidam bonere polluerent filium ibi cum multa interfectum et omne thesaurum amissit, et Emerita fugit ibique eum sibi interfecerit Tyranni attanagildi regimini spali sedederunt sub imperatore Justiniano Attanagildus regnauit annos 13. Iste contra milites Justiniani imperatoris, quos in suo auxilio contra Aginalem petierat dni conflixit atque extinxit Toleto morte propria decessit sub Imperatore Iustiniano minore. Liuba regnauit in Nar

Ad. [margin note beside "cessit ecclesie ... Toletana vrbe"]

bona annos iiij. Iste fratri Leouigildo Hispanie administrationem
dedit ipse Gallijs prefuit Leuuigildus adepta Gallia et Hispania
annos XViij. regnauit iste valde heresi Arriane deditus pre sum- at. persecutionem
ptione catholicis intulit et ecclesiarum priuilegia tulit Massonam
emerite Christum exilio relegauit. Suis perniciosus fuit. Potentes
per cupiditatem dampnauit Sueuos superauit et Gallecie regnum
Gothis admisit, primus regali veste opertus resedit. Urbem in celtibe
riam fecit et recopolim nominauit Gothorum leges correxit Toleto
propria morte successit sub imperio Mauricio. Recaredus filius eius
regnauit annos xv. Iste in exordio regni catholicam adeptus omnem go
torum gentem ad cultum fidei reuocauit, et per sinodum episcoporum Gallie
Hispanie fidem Catholicam confirmauit Francorum hostes in Hi
spania LX Mil prostrauit et tempora regni sui omni bonitate ornauit
fine pacifico Toleto decessit Liuba filius eius regnauit annos ij. Istum
precisa dextera innocum Uitericus occidit et regnum sibi suscepit sub im
perio Mauricio. Uitericus regnauit annos vij. vir quidem strenuus
in armorum arte sed expers victorie Quod fecit recepit. Inter epulas
enim prudentie prandij a suis est interfectus sub imperio Focatis. Gu
demarus regnauit annos ij Uascones vna expeditione vastauit morte
propria Toleto decessit sub imperio Eraclio. Sisebutus regnauit annos
viij. Iste potestate Judeos ad fidem christi perductus est. Ecclesiam
Sancta Leocadie Toleto miro opere fundauit. Astures et Rucones
in montibus reuelantes humiliauit, et suis per omnia beneuolus fuit
hunc cum proprio morbo alij immoderato potionis haustu asseiunt i
terfectum sub Eraclio imperatore, tunc nefandus Mahomet in Af Mahomet.
frica nequitiam legis stulte stultis populis predicauit Suintilla regn
annos X victoria et consilio magnus fuit Uascones deuicit, duos
patricios romanos cepit, omnem Hispaniam et Galliam strenue rexit

et obmerita pater pauperum vocari est dignus fine proprio decessit sub imperatore eradio. Sisenandus regnauit annos iiij. Iste sinoda episcoporum egit paciens fuit et regalis catholicis Orthodoxus finiuit Toleto vitam finiuit sub imperatore Eradio. Cintilla regnauit annos iiij. Sinoda plura Toleto cum episcopis egit, et subditum regnum fide firmauit, Toleto decesit sub imperatore Eradio. Tulga regnauit annos iij. blandus in omnia fuit. Cindasuindus regnauit solus annos. vi. et cum filio Recesundo annos iiij. huius tempore quieuit Hispania et per Synoda erudiuit ecclesiā Toleto obijt sub imperatore Constantino et Cesuindus filius eius regnauit annos. XIIIJ. Terque Synoda ~~mire~~ Toleto cum episcopis peregit cunctos mire dilexit a cunctis fuit dilectus. in villa Gertico 6. territorio Salamanticense obijt Calend. septemb. sub Imperatore constantino nouo. Vuamba regnauit annos VIIII. reuelante sibi Paulo duce cum quadam parte Hispanie seu cum omni prouincie Gallie Hic rex cum omni exercitatione Hispanie prius feroces Vascones in finibus Cantabrie perdomuit. Deinde pergens cunctis ciuitatibus Gallie Gotsica ~~Gorge et Gallie~~ captis ipsum postremo Paulum inuictum celeberrimum pro subiecit. Postea ab Eurugio ~~Erugio~~ regno priuatur sub imperatore constantino nouo. Erugius regnauit annos XV. iste sinoda multa Toleto cum episcopis egit filiam suam Egigano futuro regi coniugem dedit fine vltimo Toleto decessit sub imperatore Iustiniano. Egica regnauit annos XV. Iste dum regnum accepit filiam Erugij comiuratione vambanis abiecit, filium suum Uttizanem participem secum fecit Toleto decessit sub imperatore Iuliano. Uttica regnauit annos X. iste inuita patris in Tundense vrbe Gallecie resedijt. Ibi quadam occasione vxoris sue fulta in capite percussit Unde post ad mortem peruenit, et dum idem Utiza vitam finiuit patris, accepit

o Eraclio.

B. codex Benedictin. VI. annos.

C. Egicano. sic lego, et sic in Soc. et Benedictino exemplari legitur Egiganas filiam

F. Fafilanem

C. Bened. primo regni anni.

A. nomine Cyxilonem.

D sic etiam legitur in C. B. sed ego libentius scriberem cōiugem. melius sensu et contextu cum superioribus.

Pelagium filium, Faffilanis, qui postea Saracenis cum Asturis re
uelauit, ob causam patris, ~~quoniam~~ quemadmodum prę diximus ab urbe regia ex
pulit. Toletoque vitam finiuit sub imperatore Tyberio. Ruderi
cus regnauit annos iii. Istius tempore era DCC. Lii. Farmalio
terra Saraceni euocati Hispaniam occupant, regnumque Gotho
rum capiunt, quem adhuc usque ex parte possident, et cum eis Chri
stiani die noctuque bella inniunt et quotidie confligunt, sed eis
ex toto auferre non possunt.

¶ Item ordo Gothorum
PRINCIPUM IN Asturias

[Hinc incipit Sebastianus eps Salmanticinus]

Pelagius regnauit in Canonicas annos XVIII. Iste ut supra dixi [o codex Benedictinus XVIII. et Toletanus.]
mus ab Vitizane rege de Toleto expulsus Asturias est ingressus
et postquam Saracenis Hispania occupata est. Iste primum contra
eos sumpsit rebellionem in Asturias, regnauit Iuzps. in Cor
doba, et in legione ciuitate Saracenorum iussa super Astures
procurante Monuzza sicque ab eo hostis Ismaelitarum cum Al
camane interficitur et Oppa eps capitur. Postremoque Monuzza
interficitur sicque ex tunc reddita est libertas populo Christianorum
tunc etiam que remanserunt gladio de ipsa hoste Sarracenorum
in Libiana monte ruente iudicio Dei opprimuntur et Asturorum re
gnum diuina prouidentia exoritur, obijt quidem prędictus Pelagi
us in locum Canonicas, era DCC. LXXV. Fafila filius eius
regnauit annos duos. Iste leuitate ductus ab urso est interfectus. Era DCCLXXVII.
Adefonsus Pelagij gener regnauit annos XVIII. Iste Petri
Cantabrię ducis filius fuit, et dum Asturias venit, Ermisindam
Pelagi filiam Pelagio pręcipiente accepit, et dum regnum accepit,
prelia satis cum Dei iuuamine gessit, vrbes quoque Legionem atque

[o. Sic in C. Benedictino et Toletano. sed legendum Gegione putant Morales et alij. et sic habetur in C. Salm² tino.]

[Lyeuana.]

[B. in C. Sal. Cangas.]

AlTonicam ab inimicis possessas victor inuasit. Campos, quam, di
cunt Goticos, usque ad flumen Dorium cremauit, Christianorum
regnum extendit. Deo atque hominibus amabilis extitit mor
te propria decessit. Froila filius eius regnauit annos XI. Victo
rias egit sed asper maioribus fuit, fratrem suum nomine ~~Bimi~~ Vimaranem
aranem ob inuidiam regni interfecit Ipse post obseritatem mentis
in Canonica est interfectus era DCCC.VI. Aurelius regnauit annos
(et septimo decessit)
VI. eo regnante serui dominis suis contradicentes eius industria capti
in pristinam sunt seruitutem reducti, suoque tempore Silo futurus rex
Adosindam Froilæ regis sororem coniugem accepit cum qua postea regnum
Obtinuere, Aurelius vero propria morte decessit. Silo regnauit annos
VIIII. iste dum regnum accepit in Pravia (A) Solium firmauit cum Hismaelitis
~~Spania~~ ob causam finatris pacem habuit morte propria ibi decessit
et prolem nullam dimissit. Maurecatus Tyrane accepto regno
regnauit annos V. Veremundus regnauit annos III. Iste per an
nis tribus clemens adfuit et pius eo regnante prelius factus est
in Burbia sub era DCCCXXX. Postea voluntarie regnum dimisit
Adefonsus magnus regnauit annos LI. Iste XI regni anno
per tyrannidem regno expulsus monasterio ab Eliane est retru
sus indeque a quodam Theudane vel alijs fidelibus reductus
~~regnique Teudane vel alijs fidelibus reductus~~ regnique Ouetuo
est restitutus culmine. Iste in Oueto templum Sancti Saluatoris
cum duodecim apostolis ex silice et calce ~~mire~~ mire fabricauit, Au
lamque Sanctæ Mariæ cum tribus altaribus ædificauit
Basilicam quoque Sancti Tyrsi miro edificio cum multis funda
mentauit omnesque has domini domus cum arcis atque colum
nis marmoreis auro argentoque diligenter ornauit simulque
cum regijs palacijs picturis diuisis decorauit, omnem que

Margin notes:

O. sic etiam legit in C. B. et Toletano.
~~sed est operatus error et la ne fubdu... tempori rationem et idem scribendo erat:~~
~~Era DCCXCVII.~~

A. in Prauia

Vimaranem

a. LI.

Gotorum ordine sicuti Toleto fuerat tam in ecclesia quam in pa
lacio in oueto cuncta constituit super Ismaelitas victorias plures
gessit Getulorumque hostes, vna, in fra Asturias in locum littoriç
et aliam, in Galitie prouinciam loco Anceo preglio superauit suoq;
tempore quidam de Hispania nomine Mahamut a rege Cor
dubensi fugatus, cum suis omnibus Asturias ab hoc principe est
susceptus. Postea que in Gallecia ad rebellium in castro Sanctæ
Christinç peruersus, ibi eum rex preglio interfecit, castrumque ipsum
cum omnia cepit. Absque vxore castissimam vitam duxit Sic
que de regno terrç ad regnum Coeli transijt. Qui cuncta pace agens
in pace quieuit Bis sena quibus hec altaria Sancta fundata que vi
gent. hic tumulatus iacet. Ranimirus regnauit annos vij. vir
ga iustitiç fuit latrones oculos euellendo abstulit. Magicis per ig
nem finem imposuit, sibique tyrannos mira celeritate subuertit at
que exterminauit Prius Nepotianum ad pontem Narcie supe
rauit, et sic regnum accepit eo tempore Nordomani prius in Astu
rias venerunt postea idem Nepotiano pariter cum quodam Al
troido tyranno oculos amborum erecit, superuum que Pimio
lum, victor interfecit in locum ligno ecclesiam et palatium ar
te fornicea construxit ibique a seclo recessit et Oueto tumu
lo quiescit sub Kalendas Februarias era Dccclxxxviij. Dccclxxxviij.
Ordonius filius eius regnauit annos xvij. Iste christianorum
regnum cum Dei iuuamine ampliauit, legione atque Astorica
simul cum Tude et Magia populauit multaque et alia castra
muniuit super Sarracenos victor sepius exiuit Salamanca ci
uitatē preliocepit regem que eius Mozeroibi ibi captum volū
tarie cum sua vxore Velcayr in petra sacra liberos abire permi o. nunc Cantala piedra.
sit. Albaildam vrbem fortissimam similiter preliando in tra

intrauit regemque eius nimium potentissimum nomine Muz in monte Laturzo in insidijs inuentum exercitum eius gladio defecit ipsum Muz iaculo vulneratum ab amico quondam enesis verum cognoscitur fuisse saluatum et in tutiora loca amici eq. esse sublatum eius tempore Lordomani. Iterum venientes in Gallecie Maritimis a Petro comite interfecti sunt. Mauri in nauibus venientes in fieto Gallicano deuicti sunt, cui Principi tanta fuit animi benignitas et misericordie vtilitas et tantum omnibus extitit pius, vt pater gentium vocari sit dignus. Fine pacifico Oueto decessit sub die vi. Kalendas Julij era Dcccc. iiij°.

Adefonsus filius eius octauo Christo regni deducit anno. Iste in primo flore adulescente primo que regni anno et sue natiuitatis XIIII ab apostata Froilane Gallecie comite per tirannidē regno priuatus ipseque rex Castella se contulit et non post tempore ipso Froylane tyrano, et infausto rege a fidelibus nostri Principis Oueto interfecto. Idem gloriosus puer ex Castella reuertitur et in patris solio regno feliciter coletatur. Qui ab initio regni super inimicos fauorem victoriarum habet semper. Basconum feritatem bis cum exercitu suo contriuit atque humiliauit. Illius ob tempore preterito iamque multu Ismaelitica hostes ad legionem venit duce Almundar filio de Abderrahamam fratrem mahomat Cordubensem regem. Sed dum venit sibi impedit nam ibi multa milia amissa ceteris exercitus fugiens euasit. Ipsique diebus alia hostis in Bergido ingressa vsque ad nihilum est interempta. Multosque inimicorum terminos sortitus Dezam castrum iste cepit Anteʒan z. pacem acquisiuit. Conimbriam tertio ab inimicis possessam cremauit, et ex Gallecis postea populauit Multaque alia castra sibi subiecit eius tpore

ecclesia crescet, et regnum ampliabitur. Urbesque quoque Bra
chariensis Portugalensis Aucensis Vesensis Emmiensis et
atque latensis a Christianis populantur. Istius victoria Ca
uriensis Egitaniensis et ceteras Lusitaniae limites gladio et fa
me consumptae usque ad Emeritam atque fietamarus cre
mauit et destruxit paruo que precedenti tempore sub era
DCCCC XV. consul Hispaniae et Mahomate regis consi
liarius Abubaluch bello in fines Galleciae capitur regique nostro
in Oueto producitur, qui dum se postea redemit duos fratres suos
filium sobrinum obsides dedit quousque centum millia aurii so
lidos regi persoluit. Ipsiusque diebus sub era DCCCC. XV.
Almundar filius regis Mahomat atque duce Hibenganim cum
hoste Sarracenorum ex Cordoba Astoricam atque legionem Sed ma
nus idem exercitus hostis ex aduerso exercitum sequens qui erant de
Toleto Talamanca Vatelhiara vel de alia castra sub uno xiiij millia
in loco puluorara apud fluuium vibicum a Principe nostro interfe
cti sunt. idem Almundar ad castrum sublantium volentem pre
tendere cognouit, quod gestum fuerat in poluorara etiam compe
riens, quod rex quoque noster iam in sublantio castro cum omni exer
citu bellatorius expectabat metuens retro ante lucem te die verti
tur in fugam. Deinde imperante abuhalit pro tribus annis pax
inter utrosque reges fuit. Postea rex noster Sarracenis inferens
bellum exercitum mouit et in Hispaniam intrauit sub era DCCCC
XVIJ. sicque per prouinciam Lusitaniae castra de Nepza
depredando pergens iam Tagum flumine transito ad Emeritae fini
bus est progressus, et decimo milliario pergens ab Emerita Ana
fluuium transcendit, et ad Oxifenium montem peruenit, q

nullus ante eum Principum adire temptauit sed hij quidem glorio so ex inimicis triumphauit euentu, nam in eodem montem quinque milia capita amplius esse noscuntur interfecta. Sicque inde cum Principe nostro atque victoriam sedem reuertimur regiam ob hoc principe omnia templa domini restaurantur, et ciuitas in Oueto cum regias aulas ædificatur. Extatque scientiam clarus vultu et habitu statuaque placidas. Inflectatque dominus eius animã, vt pie regat populum vt longum post principalis imperium de regno terræ ad regnum transeat Cœli .//.

¶ Item notitia Episcoporum cum sedibus suis

Regiam que sedem Ermenegildus tenet. Iacanus Bracare luco episcopus arce. Rudesindus diuino mendumento degẽns Sisnandus ire Sancto Iacobo pollens austique tenens Conimbriç sedem. Canderiicus quoque locum lamencensem. Sebastianus quidem Auriensem Iustusque similiter in Portugalense. Aluarius Velegiç, Velemirus Oxime. Mauruslegione Ranulfus Astorice. Prefati quoque presules in ecclesiç plebe ex Regis pruden tia emicant, clare ex quoque clarus omni mundo factus iam supra fatus Adefonsus vocatus regni culmine datus belli titulo ab tus. Clarus in asturies fortis in Vascones Vlciscens Arabes et protegens ciues, cui principi sacra sit victoria data, Christo duce uiuatus, semper clarificatus polleat victor seculo, fulgeat ipse Cælo. Deditus hic triumpho, preditus sibi regno Amen. Hoc supradicto principe regnauit in era DCCCC.XX. Supra dictus Almundar Mahomat regis filius a patre suo directus cum duce Abohalit et exercitus Hispanie lxxx milia a Cai

Cardona progressus a Cesaraugusta est profectus ubi Zmael Ben
muza stabat a Cordubenses infestus. hostis dum ad Cesaraugu
stam plecauit XXV dies ibi pugnauit, sed nihil victoriam ge
sit. Inde ad tutelam Castum preliauit, quem Fortunio ibidem
Muza tenebat, sed nihil ibidem egit. Iuncab Abdella ipse,
qui Mahomat ibem lupi, qui semper noster fuerat amicus si=
cut et pater eius ob inuidiam de suos tios cum rex filium suum
Ordonium ad creandum dederat cum Cordobensem pacem fecit
fortiamque suorum in hostem misit sicque hostis Caldeorum in
terminos regni nostri intrantes primum ad cellonicu Castum
pugnauerun et nihil fecerunt sed multos e suis ibi perdiderunt
Vigila Scemeniz erat tunc comes in Alua ipse quoque hostis in
extremitate Castelle veniens ad Castrum, cui ponte Curbio no
men est tribus diebus pugnauit et nihil victorie gessit sed pluri=
mos suorum vindice perdidit. Didacus filius Ruderici erat
comes in Castella castrumque quoque sierici ob aduentum Sarace
norum Nimio famis Numiheremum dimisit quia non
erat adhuc strenue munitus. Rex vero noster in legionense vr
be expectans ipsam hostem strenue munitus agmine militari vt
cum eis legitime a ciuitatis suburbio dimicaret, sed ipsa hostis
dum comperit dum rex noster illam quotidie alacri animo
ab vrbe appropinquare desideraret castigante, Abuhalit qui
iam viros aspexerat regios longe a ciuitate. XV. milibus ipsa
hostis trans flumen estoria per rexit, Castella munita succedit
et de campo alcope ad fluuium vrbi cum missos regi nostro di
rexit rogans, vt filium suum Abul Kacem quem adhuc rex
tenebat reciperet. sicque filiam Zmaelis ibem muze quem de

Cordoba patri suo causa pacis adduxerat, pariterque et Furtum
Iben alaKela, quem in tutela arce ceperant, ad nostrum regem
Abohalit direxit rogans qz sic per multa munera suum recepit
et per fluuium vrbitum vsque in agram viam fecit, Sicqz tunc=
Corduba redijt, regressi sunt in Cordoba mense septembrio, vnde
exierant Marcio mense, Sed postea rex noster ipso de bengali qs. de
Abuhalit pro filio eius acceperat, suis demqz amicis sine precio dedit. Sup.
dictus quoque ab Abdalla filius lup ob amicitia cordobensium contra suos
tios et congermanos suos dium vertitur et inter eis pugne oritur. Sed ipsa
hieme ob contumacia ab Abdalle tius suus Zimael Ibem furtum exer
citum mouerunt circiter vij milia contra idem ab Abdella in fragosa lo
ca eos expectabat, sicque venientes ambo Zimaeles leuitate ductus in
ipso suffragoso monte vbi eum cognouerunt esse cum paucis viris & fa
mulis ascenderunt Ab Abdella vero precipiti cursu ad eos irruerit
illi fugam arripientes ibi Zimael ibem Furtum ex equo cecidit et statim
captus est. Similiter quoque et Zimael ibem Muzadum sub unum ecupe
revoluit ibidem capitur, multiqz ex idoneis benicaci ibidem capti sunt.
Ceterus exercitus in plana consistens, fugiens euasit, ab Abdella vero a
cta victoria, ipsos quos capit ad suum castrum Bencaira eos ferro=
vinctos transmisit. Ipse quidem inde progressus ad Cesaraugustam ve
nit, eamqz sub nomine pacis sine gladio cepit, hincque suo subiecit sta
tim nuntios ad Cordubam misit, quasi pro gratia regis hæc omnia egi
sset, ita in omnibus fidelis existeret, sed cum a rege Cordubense ipsa ciui
tas vel ipi, quos ceperat, peterentur, et hoc ab Abdella nulla tenus
annueret, moxqz cordubenses mira sunt commoti, et isti in vnam sunt
concordiam versi. Tunc ab Abdella tium dimisit et obinde valter
ra castrum ab illo accepit, similiter et congermanum dimisit et obinde
Tutellam atque Castum Sancti Stephani ab eo accepit et Cæsarau
gustam ipse sicuti eam cepit obtinuit et obtinet Ipsis qz diebus

a comitibus Castellæ et Alabæ Didaco et Vigila multas persecuti=
ones et pugnas idem ab abdella sustinuit, et dum vidit se valde opprimi
ab eis, statim legatos misit pro pace regi nostro et sepius dirigit sed ad
hucusque ad principe nullatenus pacem accepit firmem. Ille tamen
in nostra tante persisti et persistere vellit, si rex noster ei adhuc non con
sentit, postea era DCCCC.XXI in quo est presenti anno iam supra
fatus Almundar mahomat regis filius cum duce Abhoalit et cum
omni exercitu Hispanie a patre suo a Cesaraugustam directus est, ubi
dum venit ab Abdella intus inuenit, duobus tantum ibi diebus
pugnauit, labores et arbusta diripit non tantum a Cesaraugustam
sed in omnem terram Belchari similiter egit. Degium ex parte in
trauit et depredauit sed nulla de castibus vel ciuitatibus cepit
se iam populauit. Posteaque ipsa hostis in terminis regni nostri intra
uit. Primum ad castrum celorico pugnauit, multos interfectos
e suis ibi dimisit Vigilia omnis muniebat ipsum castrum. Deinde
ad terminos castellæ ad pontecurbo castro peruenit, ibique non sua vo
luntate pugnare cepit sed tertio die victus valde inde recedit. Castellū
Sigerici munitum inuenit sed nihil in eo egit, Augusto mense
ad legionenses terminos accessit sed dum regem nostrum in eadem ur
be esse audiuit, et quia in sublantio castro cum eis prelia re iam defun
ctum esse comperit de fluuio Ceia nocte premouit et lucescente die et
ad ipsum castrum peruenit antequam noster exercitus illuc perluxi
sset, sed nihil in ipso castro preter vacuas domus inuenit, alio tamē
die cum alacritate eos rex noster ad urbem pugnaturos sperabat
sed ipsa hostis non tantum ad legionem non venit sed viam prete
riti anni nullatenus arripuit, nec Stoream fluuium transcendit
Sed per castrum Coranca ad Cigiam iter eum reuersi sunt Domūque
Sctorum Facundi et Primitiui usque ad fundamenta diruerunt.

sequerentio reversi per portum cui dicitur Balatcomani in Hispaniā ingressi sunt, ipse vero Abuhalit dum terminos legiones fuit, verba plura pro pace regi nostro direxit. Prelatus quod etiam et rex noster ale gatum nomine Dulcidium Toletanę urbis præsbyterum cum episto las ad eos direxit septembrio mense discurrente, supradictusquoq ab abdalla legatos pro pace et gratia regis sepius dirigere non desi nens sed adhuc perfectum est, quod domino placuerit. De Gad dis usque ad Cordoba Mil cc. De Cordoba ad Toleto Mil cc. et xx. De toleto ad Cesaraugustam Mil et ccc. De Cesar augusta ad Ossica Mil lx. De Ossica ad Eldra M lxx. De Eldra ad Gessona Mil. l. de Gessona ad Gerunda Mil. c. xxx. De Gerundia ad Dausulas Mil. CI de Dausulas ad Ruscilione Mil xxx. de Ruscilione a Narbona mil CI. de Narbona ad Beterris Mil xv. de Beterris ad Neumatio Mil lxxx. de Neumatio ad Abione Mil xxv. de Avione ad Valentia Mil. c. y. de Valentia ad Iurinis Mil cc. l. de Iurinis ad Mediolanum Mil. c. lxx De Mediolano ad Roma Mil ccc. xvj. de Roma ad Tassalonica Mil Dccc. xv. De Tassalonica ad Eradia Mil ccc. xvj. De Eradia ad Constantinopolim M. c xxx Fiunt Milia miliario cc. lxxxxj-

¶ Item Sarracenorum

Sarraceni perverse reputant esse ex Sarra. verius Agareni ab A gar Ismaelite ab Ismael filio Abraham et Agar. Abraham genuit Ismael ex Agar Ismael genuit Kaydar. Kaydar genuit Ne pti. Nepti. G. Alhumesca. Aluhmesca. G. eldano Eldano. G. Mu her. Munher. G. Escrip. Escrip. G. Iamam. Iaman G. Autut. Autut. G. Atinam. Atinan G.. Mahat. Mahat G. Nizar. Nizar G. Muldar. Muldar G. Hindaf. Hindaf. G. Mutirik

Mutirik

Mutirik genuit Humela. Humela G. Kynana. Kynana G. Melik. Melik G. Fehir. Fehir G. Galib. Galib G. Juhei. Guhei G. Murra. Murra G. Kelib. Kelib G. Cuzei. Cuzei G. Abdilmenef Abdilmenef G. duos filios Escim et abdiscemiz Abdiscemiz et Escim fratres fuerunt Escim G. Abdelmutalib. Abdelmutalib gen. Abdella. Abdella G. Mahomat. qui putatur a suis prophe ta esse Abdiscemim frater de Escim G. Humela. Humela Gen. Abilaz. Abilaz G. Haccam. Haccam G. Marcam. Marchan G. Abdelmelik Abdelmelik G. Iscem Iscem G. moia. Moia genuit Abderahan Abderrahan g. yscem. yscem G. Haccã Haccam genuit Abderahaman Abderahaman G mahomat Mahomath qui nunc in Corduba extat sub Caldeorum, diru tum erit si domino placuerit.

INgresso Sarracenorum in Hispania ita fuit. Sicut iã supra rettulimus Roderico regnante, Gothis in Hispania per filios Utizani regis oritur Gothis rixarum discessio, ita ut vna pars eorum regnum diruptum videretur desiderarent, quorum etiam fauore mat que fraude alio Sarraceni Hispaniam ingressi sunt anno regni Roderici iij. die quarto idus Nouembris era DCC. l iij. Regnante in Affrica Ulithamir Almiminin filio de Abdelmelich anno Arabum centessimo, ingressus est primum Abzuhura in Hispania sub Muza duce in Affrica commanente et Maurorum patrias de ficante Alio anno ingressus est Tarik Tarik anno iam eodem Tarik prelio agente cum Roderico ingressus est Muziben Muzerr et pe rijt regnum Gothorum, et tunc omnis goti de gentis pauore vel ferro perijt. De rege quoque idem Roderico nulli causa intentus eius cognita manet usque in presentem diem. Supradictus quoque Muza Ibenuzer in Hispaniã ingressus regnauit anno vno mensses tres

Abdelaciz Ibenmuz regnauit annos ij. menses xj. Aub regnauit menses .i. Alhor regnauit annos ij. menses x. Zama regnauit annos iij. Abderrahamam regnauit annos .j. Adera regnauit .i. Iahia regnauit annos j. menses v. Odiffra regnauit menses vj. Autiman regnauit menses ij. Alettam M. x. Abdelmelik regnauit annos ij. accuba annos iiij. menses v. Abdelmelik iterum anno .j. mense .j. Abulhatar Ibendinar anno j. Tuba anno .j. menses ij. Iusuf anno xxvij. menses xj. Hi duces breuem principatus sui agebant tempora quia alijs succedebant prout destinatum erat ab Amir Almumini nonnullos vero fines vitę termi nabant quousque Benumeia qui regnauerunt in Cordoba Iuzif regnauit annos xi. Abderrahaman Ibemmaia regnauit annos xxxiij. Siscam regnauit annos vij. menses vj. Abderrahamam regnauit annos xxxij menses vi. Isto regnante Ordonius princeps Christianorum in Hispanias victorias multas egit Mahomat trigesimo secundo peragit annum. Istius tempore Abohalit princeps exercitus illius sicuti iam supra in ordine regum nostrorum diximus in suburbio Galleciae capitur, et regi dompno Aldefonso Queto producitur, Multę que victorię a christianis in Hispania fiunt sub uno omnes Arabi anno in Hispania c lx et ix et dies iij & de die tertio idus Nouembris incipiunt centessimum septuagessimum et de predicatione iniquissimi Mahomat in Affrica sunt anni c. lxx. in era quę nuc discurrit DCCCC. XXI.

QUOD autem Sarraceni terram Guthorum essent possessuri etinuenimus ex inde in libro paticino Ezechielis prophetę Tu fili hominis pone faciem tuam contra Ismael et loquere ad eos dicens fortissimum gentibus dedi te, multiplicaui te, corroboraui te, et posui, in dextera tua gladium et in sinistra tua sagitas vt conteres, et sternuntur ante faciem tuam sicut

stipulam ante faciem ignis, et ingredie bis terram Gog pede plano, et coges
et concides Gog gladio tuo, et pones pedem in ceruice eius, et facies eos tibi
seruos et tributarios. Verumptamen quia dereliquisti dominum Deū
tuum, derelinquam et ego te, et circumagam te, et tradam te in manu
Gog. et fines Lybię perges tu et omnis agmina tua in gladio eius sicut
fecisti ei Gog. sic facient tibi postquam possederis eos seruitio. C. lxx tpora
reddet tibi vicem Gog, qualem tu fecisti ei,

Explanatio a nobis huius edita

GOG. quidem gens Gothorum eius ℥ sicut per omne genus Ismaeli
tarum solus Ismael supra scribitur cum dicitur, pone faciem tuam contra
Ismael Ita et per omne Gothorum gent Gog nominatur de cuius origine ve
niunt inde et vocabulum traxerunt, et quia Gothorum genus ex Ma
gog venit affirmat cronica idem Gothorum, cum dicit Gothorum anti
quissimam esse gentem, quorum origo a Magog filio Japhet descendit
in denominatura similitudine vltima syllaba idest Gog et magis de
Ezechiel propheta id colligentes liber etiam generationum similiter ad
firmat, quia de Magog filio Japhet veniunt Goti et Gocia et Scicia
a Magog nominatas sunt. Quod autem propheta ad Ismael dicit
ingredieris terram Gog pede plano et concides Gog gladio tuo et pones
pedem in ceruice eius facies que seruos et tributarios. Iamque completum
esse dignoscimus, Terram quidem gog Hispania designatur sub regimi
ne Gothorum in qua Ismaelitæ propter delictum gentis Gothicę in
gressi sunt et eos gladio conciderunt atque tributarios sibi fecerunt, sicu
ti præsenti tempore patet, Quod vero idem propheta ad Ismael iterum
dicit, quia dereliquisti dominum et ego derelinquam te, et tradam in
manu Gog. et reddet vicem tibi postquam adflixeris eos, C lxx tpora
faciet tibi sicut fecisti ei Spes nostri Christus est qd completis proximi
ori tempore CC lxx: annis de quo d in Hispaniam ingressi sunt inimici

fuit liber. Cronica, sex diebus rerum omnium —

Primo die. Creaturas Deus formavit, condidit lucem. Secundo firmamentum Caeli. Tertio speciem maris et terrae. Quarto Sydera. Quinto pisces et volucres. Sexto bestias atque iumenta. Novissime ad imaginem et similitudinem suam fecit primum hominem Adam

Item ordo annorum mundi brevi collectus a beato Iuliano pomerio Toletanae Sedis archiepiscopo —

Ab Adam usque ad Diluvium fuerunt anni ij M CC XL ij. A Diluvio usque ad Abraham fuerunt anni DCCCC XL ij. ad Abraham usque ad Moysen fuerunt anni D. V. a Moysen usque ad David fuerunt anni D LX V. ab exitu filiorum Israel ex Aegipto usque ad introitum eorum in terram repromissionis fuerunt anni XL. ab introitu terrae repromissionis usque ad Saul primum regem Israelis fuere Iudices per annos CCC LX V. a David usque ad incarnationem nostri redemptoris fuerunt anni dccc. LX viij. Saul regnavit annos XL

a David usque ad initium aedificationis templi fuerunt anni xiij a prima edificatione templi usque ad transmigrationem Babilonis fuere reges per annos CCCC XL iij. Fuit autem captivitas populi a desolatio templi annis LXX. Et restauratur a Zorababel annos iij. post restaurationem templi usque ad incarnationem Christi anni DXL

Colligitur omne tempus ab Adam usque ad christum annis V M C LXXXXX. IX.

Ihesus Christus filius Dei Betlehem ex Maria Virgine natus usque ad quintum Tiberij caesaris annum, tricessimum aetatis suae explens annum a Joanne Baptista in Jordane flumine baptizatur, ac deinceps populi salutare viam annuntiat, signis atque virtutibus ostensis, vera comprobans esse, quae dicebat Deinde sequenti anno miracula, quae in evangelio scripta sunt facit in alio vero anno discipulis suis divinis

imbuens sacramentis, vt vniuersis gentibus conuersionem, ad domi
num predicent, imperat. Tricessimo tertio etatis suæ anno secundũ
prophetias, quæ de eo fuerant prelocutæ ad passionem venit anno sup
dicti Tiberij Cæsaris xviij. A passione domini vsque ad passionem
Petri et Pauli sunt anni xxvij. A passi sub Nerone consule ab
incarnatione domini nostri Jhesu christi vsque in presentem primum
Gloriosi Lambani Principis annum quæ est era Dcc. x sub annis
Dcc. lxxij ab exordione mundi vsque in presentem prefatum et
primum Bambanis annum quæ est era Dcc. x. colliguntur anni
v M. Dccc. lxx. vsque ad finem huius mundi qui secundum
principium Geneseos, sex diebus a Deo factus scribitur et multorũ
patrum sententijs in sex milibus annis stare prohibetur supersunt
a presenti tempore anni idest a primo Lambani Principi gloriosi
c xxx vij annos. Quibus expletis spectatur secundum diuinarum
scripturarum fidem aduentus filij hominis venientis in nubibus Cœli
in claritate et in eadem forma quæ Cœlos ascendit. Tunc videbit eũ
resurgens omnis caro. Facto que iudicio singulis propria corporis refe
rentibus, retribuet vnicuique secundum opera sua idest. Justis
vitæ æternæ donas, premium regnum que Cœlorum Iniustis autẽ
penam mortis que supplicium sempiternum

Incipit Historia Regum

Mauregato rege defuncto Veremundus suprinus Adefonsi ma
ioris filius videlicet Froilanis fratris sui in regno eligitur, qui Veremũ
dus vir magnanimus fuit, tres annos regnauit sponte regnum dimi
sit. Remiscens ordinem sibi impositum olim Diachonij, suprinũ
suum Adefonsum, quem Mauregatus a regno expulerat, sibi in reg
no successorem fecit a t in era Dccc. xxviij et cum eo plurimis an
nis charissime vixit vitamque in pace finiuit, Nos vero iam paulo

esto es de Sebas
tiano obpo de
Salamanca.

o et sepultus est
Oueto. sic Saberi
in C. Manuscrips.
Salmantino.

defunt sic.
+ dimissis duobus
filijs paruulis
Remiro et Garseo
que Sabenner
in cod. salmãtin

superius legimus electionem memorati regis nunc revertamur ad ar-
cham, quam princeps Pelagius et Toletanus archiepiscopus Julia-
nus in Asturijs transtulerunt, et videamus, quidnam sit de ea
his temporibus, ipsa in primis mansit archa in antris, deinde in
tabernaculis, sicut et ipsa arca Domini ante ædificationem tem-
pli usque ad regnum prædicti regis Adefonsi cognomine Casti
huius regni anno iiij. Arabum exercitus Asturias ingressus cum
proprio duce Mohet nomine in loco qui dicitur lutos, ab Adefonso
rege preoccupatus et superatus septuaginta millibus Arabum ferro
aceno interfectis fugam dederunt ceteri. Iste multiplici virtutum flore
ornatus ab omni fraude alienus primus solium regni firmavit oueto
hiemente pertractans sagaci divine hoc esse pietatis, quod arce Sapi-
entia in tia fines teretur sui regni. In hoc ipse iam alter Salomon cogita-
vit templum construere in quo pausaret, quæ hactenus erat absque loci
certitudine, prędmissæ sanctitatis archa. Basilica igitur intra Ouetum
ut permissimus sui regni solum in honorem Salvatoris ac redempto-
ris Domini nostri Jhesu xpi eleganti opere construxit. et ex inde
specialiter ipsa Basilica sancti Salvatoris est nuncupata ecclesia
adiecit non humano sed potius divino hoc prędmonstrante consilio
in parte ipsius principalis altaris dexteram Apostolorum sena al-
taria totidem positis apostolorum aris in parte sinistra adherentē
ipsi Salvatoris ecclesię Basilicam a parte septemtrionali in honore
Sanctæ Marię semper virginis mirifica ędificavit ubi in latere
rem occidentalem ędem ad regum corpora condenda posuit Ipse
Rex gloriosus suum a veneratione tumulatus quiescit. Subiungitur
ipsi ecclesię Sanctę Marię a parte septentrionali templum in me-
moria beati Joannis Baptistę constitutum in quo translatum est
corpus Beati Pelagij martyris post multorum decursus annorū,
qui sub rege Abderahaman in civitate Corduba subijt marty-

rium

rium. A latere meridiali in ultima parte ecclesię Sancti Saluato
ris, ubi ascensio fit per gradus Sancti Michaelis archangeli, ec
clesiam rex beatæ memorię posuit ubi obscuritatem loci, adhi
bitis tamen multiplicitate serarum ferri, archam gloriosissimā
transtulit, hoc factum credens ad firmitatem sui regni esse, et
ad totius salutem populi. Concurrit ad pia sanctorum suffragia
Hispanię fidelis vota cum deuotione feruentes et accepta benedictio=
ne a pontifice ibi presidente leti reuisunt loca patrię dimissam ter
tiam partem pœnitentię. Iam dictus rex ad augmentum et sui deco
rem regni, Bassilicam in honorem sancti Tyrsi martyris prope pala
cium condidit, cuius operis pulchritudo plus presentes possunt mira
re, quam scripta possit laudare. Infra Bassilicam Sancti Mi
chaelis, suprascriptam honore Sanctę Virginis Christi Leocadię stat
opere firmato lapidum archeata, quę habetur venerabilis multis
ibi repositis preciosorum martyrum reliquijs. Ædificauit insuper
ecclesiam rex Adefonsus a circuitu quasi stadium unum distan
tem a suo palacio in memoriam Sancti Iuliani martyris circumposi
tis altaribus gemmis mirifica instructione decoris. Sed regalia
palacia balnea triclinia, pretoria quis satis pro ipsa pulchritudi
ne valeat commendare. Habuit tamen in Gallis sponsam no
mine Bertinaldam hortam ex genere regali, quam nunquam vidit.
His ergo premissis, quæ archa Sanctorum gloriosissima teneat
pignora subtulauimus scripto eam manifestantes populis fidelib⁹,
tenet enim christalinam ampullam cum cruore domini fuso, vi
delicet a latere illius imaginis quam quidam Christicolam in
Berutum urbem secum adduxit, quam quorundam perfidia Iu
deorum ad depressionem veritatis crucifixi Christi ligneam affli
gens lignee cruci perforauit in latere, de quo exiuit sanguis et aqua

ad ipsorum Judaeorum perfidiam conuincendam et sanctae ecclesiae fidem roborandam, De ligno domini. De Sepulchro Domini. Partem ex spineae corone domini. De sindone Domini. De tunica Domini. De pannis vbi iacuit in presepio imbolutus. De pane quo saciauit Dominus quinque millia hominum. De mana qua pluit dominus filijs Israel. De terra montis Oliueti vbi dominus ascensus pedes tenuit. De terra vbi dominus pedes tenuit quando Lazarum resuscitauit & de sepulchro illius Lazari. Et quod est dignum summa veneratione in eclia ipsi principali Sancti Saluatoris habetur vna ex sex hidriarum in quibus dominus in nuptijs aquam vertit in vinum vt euangelica monstrat veritas integra. De lactematis Domini De Vestimento eius, Ipsum pallium quod dedit ipsa regina Caeli Ildefonso Toletanae sedis archiepiscopo pro laudibus in honorem ipsius virginitatis celebratis vbi ipse sanctus episcopus gloriose contulit aduersus haeresiarchas Eluidium atque Jouinianum sic dicens illi circunstantibus angelorum quam et Sanctorum multiplicibus Choris in inenarrabili luce circumscriptis Accipe hoc munus, quod tibi de thesauro filij mei attuli. Manus Scti Stephani Sandale dextrum Sancti Petri apostoli. Frons Joannis baptistae de capillis Innocentium et articulis digitorum. De ossibus trium puerorum Ananiae Azariae et missaelis ex capillis vnde Maria magdalena pedes Domini tersit. De petra montis Sinai de Pallio Heliae. Partem piscis assi et fauum mellis. Est tibi vero clauem paruulam in qua est ferrum cathenas Beati Petri apostoli inclusum et crucem in qua est lignum Domini et capillis Beati Joannis Baptistae quod bis gregorius Papa ad Beatum Leandrum Hyspalensem ecclesiae Archiepiscopum transmisit. Mul

Multa pręterea Sanctorum Ossa prophetarum. Multa etiam et
aliorum Sanctorum martyrum et confessorum et Virginum di
uisa pignora ibi in capsis argenteis et aureis retinentur recondita
quę nos scribere omnia ipsa abnegat infinitas. Crux ibi monstra
tur opere Angelico fabricata spectabili modo. Nunc reuertamur
ad superiorem historiam, unde incepimus huius regni anno trigessimo
geminum Caldeorum exercitum Galleciam petijt, quorum unus du
cum eorum vocabatur Alahalban et alius Melihi utrique al co
rexis Igitur audacter ingressi sunt audatius et delecti sunt, uno
namque tempore unus in loco qui vocatur Naron alter in fluuio
Anceio perierunt, subsequente itaque huius regni tempore adueniens
vir quidam nomine Mahamut fugitiuus a facie regis Cordubensis
Abderahaman cui rebellionem diuturnam inieceral ciues quo
dam emeritensis susceptus est clementia regia in Gallecia ibi que
per septem annos moratus est, octauo vero anno adgregata manu
Sarracenorum conuicinos prędauit, sequetut andum in quodam
vero Castro qui vocatur Sancta Christina contulit. Quod factum
est in regalibus auribus nunciatum est primo ueniens exercitum
Castellum in quo Mahamut erat obsedit acies ordinat Castellū
bellatoribus vallat. Moxque in prima congressione certaminis fa
mosissimus ille bellatorum Mahamut occiditur cuius caput re
gys aspectibus presentatur ipsumque castrum inuaditur in quo fere
quinquaginta milia Sarracenorum qui ad auxilium eius ab Hi
spania confluxerant detruncatur atque feliciter Adefonsus vi
ctor reuersus est in pace Oueto sicque per quinquaginta et duos
annos caste sobrieq; immaculate pie ac gloriose regni gubernacula
gerens amabilis Deo et hominibus gloriosum spiritum emisit
ad caelum Corpus vero eius cum omni veneratione exequiarum

reconditum in supradicta ecclesia Sanctæ Mariæ ab eo fundata Saxeo tumulo quiescit in pace. Era DCCC LXX.

Post Adefonsi discessum Ranimirus filius Veremudi principis electus est in regnum. Sed tunc temporis absens erat in Burgensem prouintiam ad accipiendam uxorem. Propter huius absentiam accidit, ut Nepotianus, palacij comes regnum sibi tyranice usurpasset, Itaque Ranimirus ut didicit congermanum suum in secundo gradu Adefonsum castum a seculo emigrasse, et Nepotianum regnum inuasisse lucensem ciuitatem ingressus est, sibique exercitum totius prouintiæ aggregauit. Preter paucum vero temporis in Asturias irruptionem fecit, Cui Nepotianus occurrit ad pontem fluuij Narcere adgrauata manu Asturiensium et Vasconum, nec mora a suis destitutus in fugam est versus, Captusque duobus comitibus Scipione videlicet et Sonnane in territorio pramanense sic digna factis recipiens euulsis oculis monasterio deputatus est. Itaque subsequenti Nordomanorum clases per septemtrionalem Occeanum ad litus Gegionis ciuitatis adueniunt, et inde ad locum qui dicitur Farum Brigantium perueniunt. Quod ut comperit Ramirus iam factus rex misit ad eos exercitum cum ducibus et comitibus et multitudinem eorum interfecit ac naues igne combusit qui vero ex eis remansit ciuitatem Hispanie Hispalim irruperunt, et predam ex ea capientes plurimos Caldeorum gladio atque igne interfecerunt. Interim Ramirus princeps bellis ciuilibus sepe impulsus est. Nam comes palatij Aldretus aduersus regem meditans regio precepto excecatus est. Piniolus etiam qui post eum comes palacij fuit Patula tyrannide aduersus regem surrexit ab eo vna cum septem filijs suis interemptus est. Interea supradictus rex ecclesiam condidit in memoriam Sanctæ Mariæ in latere montis Nauranci distantem ab Oueto duorum miliapassuum mire

pulchritudinis perfectique decoris. Multa etiam non longe a supradi-
cta ecclesia condidit palatia & valnea pulchra atque decora. Nam ad
uersus Sarracenos bis preliauit et victor extitit. Completo autem anno
regni sui vij.° Oueto in pace cum vxore sua regina domina Paterna era
DCCC·lxxx. viij.

Ramiro defuncto Ordonius filius eius successit in regnum, qui magne
patientie atque modestie fuit, vxorem quoque nomine Mumadonam
habuit, ex qua subscriptos filios genuit Adefonsum, Veremundum
Nunnum, Odarium, Fruilanum, siue et Aragonium ciuitates de
sertas, ex quibus Adefonsus maior Caldeos eiecerat repopulauit id est
Tudem Astoricam legionem Amagiam Patricia aduersus Cal
deos sæpissime prelidatur et triumphauit, In primo anno Ordonio regni
sui, cum aduersus Vascones reuelantes exercitum moueret, atque illorum
patriam suo iuri subiugasset, illo ad propria remeante nuntius aduenit di
cens, ecce ex aduerso hostis Arabum adest, illico rex ferrum et acies ad
illos inuertit, nec moram turbam fugauit & vibrante mucrone trun
cabit. Sed nec illud silebo, quod verum factum esse cognosco Muza
quidem nomine natione Getulus sed ritui Mamentiano cum om
ni gentis suæ deceptus, quod Caldei vocitant ben Kacim contra Cor
dubensem regem rebellauit, eique multas ciuitates partim gladio par
tim fraude inuasit. Prius quidem Cesaraugustam Deinde Tutela
et Oscam. Postremo vero Toletum vbi filium suum nomine Lupum
posuit prefectum. Postea in Francos et Gallos arma conuertit multas
ibi strages et predas fecit. Duos vero Francorum magnos Duces vnu
nomine Sanctionem et alium Epullionem fraude cœpit et eos victos
cathenis in carcerem misit, ex Caldeis, quidem duos magnos tyra
nos vnum ex genere Alchorexi nomine Ibem Kamza alium mollite
nomine Alpolzum cum filio suo Azem partim pater Muza partim filius
eius lupus preliando ceperunt. Vnde ob tante victoriæ causam tan
tum in superbia intumuit vt se a suis tertium regem in Hispania

appellare precepit, aduersus quem Ordonius rex exercitum mouit et
ad ciuitatem cum ille nouiter miro opere instruxerat et Albeldano
mine imposuit. Rex cum exercitu suo ad eam venit, et munitione
circundedit. Ipse vero Muza cum innumera multitudine ad
uenit z in monte cui nomen est Laduzio temptoria fixit. Rex
vero Ordonus in dua diuisit capita vnum qui ciuitatem obside
ret, aliud quod contra Muzam dimicaret. Statimque prelium
committitur et Muza cum exercitu suo fugauit, tantaque eis cede
bacati sunt vt plus quam decem milia magnatorum partitur cum
genere suo nomine Garseano exceptis pedibus interempta sunt, ipse
vero ter gladio confossus semiuiuus euasit. Multumque ibi
bellice adparatum siue et munera quam eis Carolus rex Franco
rum direxerat perdidit. Et nunquam postea effectum victorię
habuit. Rex vero Ordonus omnem exercitum ad ciuitatem appli
cauit in ea quoque septimo die irruptionem fecit, omnes viros bella
tores gladio interfecit. Ipsam vero ciuitatem vsque ad fundamenta
destruxit, et cum magna victoria ad propria repedauit. Lupus vero
filius eiusdem Muze qui Toleto consul preerat dum patre quod su
peratus fuerat audiuit Ordonio regi cum omnibus suis se subiecit
z dum vita hac vixit subditus ei fuit. Postea vero cum eo aduer
sus Caldeos prelia multa gessit. Multas et alias ciuitates dictab
iam sepedictus Ordonius rex preliando cepit. Id est ciuitatem
Kauensem cum rege suo nomine Ceith. Aliam vero consimilem eius
ciuitatem Talamancam cum rege suo nomine Muzeror et vxori
sua bellatores omnes eorum interfecit, reliquum vero vulgus cum
vxoribus et filijs sub corona vendidit. Iterum Normani pira
tehis temporibus ad nostra littora peruenerunt. Deinde Hispaniã
perrexerunt, omnem eius maritimam gladio igneque predando
dissipauerunt, exinde mari transuectis Nacor ciuitatem Maurita

niæ inuasserunt, ibique multitudinem Chaldeorum interfecerunt
Deinde maiororim Formentorum & minoricam insulas adgres
si gladio eas depopulauerunt, postea in greciam aduecti post trienni
um in patriam sunt reuersi Ordonius suprafatus rex p.tᵒ x vi.º anno
regni expleto morbo podagrico correptus Oueto est defunctus et in Bas
silicam Sanctæ Mariæ cum prioribus regibus est tumulatus. Foe
licia tempora duxit in regno fœlix et ate in Coelo, et qui hîc nimium
dilectus fuit a populis nunc autem letatur cum s.ctis in Cœlestibus
regnis era DCCCC° ~~lxxx~~iiij.

conforme al año q̃ començo y a los años que reino, a de ser Era DCCCCIIIJ. aunq̃ en este original decia Era DCCCLXXX. y en otro muy antiguo salmantino se pone. Era DCCCLXXXVI. y con esto concordaba la era del cap.º precedente q̃ en mi original dice. Era DCCCLXX.

Adefonsus filius dompni Ordoni successit in regno hic fuit belli
gosus vndique partibus exercitatus in ingressione regni annos gerens
ætatis quatuordecim, filius quidem perditionis Froila Lemundi ex
partibus Galleciæ venit ad inquirendum regnum sibi non debitũ
Rex vero Adefonsus hæc audiens successit in partibus Alauensiũ
Ipse vero nefandus Froilam a senatu Ouetensi interfectus est. Hæc
audiens rex ad propriam remeauit et gratifice susceptus. Exinde ve
nit legionem ac populauit sublantiam, quod nunc est populis sub=
lantia dicitur, et Ceiam ciuitatem mirificam. Ipse vero iste satagẽs
operibus nuntiis ex Alauis venit, eo quod intimuerant corda
illorum contra regem Rex vero hæc audiens illuc ire disposuit te
rrore aduentus eius compulsi sunt, et subito iura debita cognoscentes
supplices colla ei submiserunt pollicentes se regno et dictioni eius fide
les existere et quod imperaretur efficere. Sicque Aluam obtentam
proprio imperio subiugauit Eylone vero qui comes illorum vide=
batur ferro uinctus secum Oueto adtraxit Interea his diebus Is
maelitica Hostis vrbem legionem sem adtemptauit cum duobꝰ
ducibus Ymundar & Alcannatel, ibique multis militibus ami
ssis alius exercitus fugiens euassit. Non multo post vniuersam
Galliam simul cum Pampiloniam causa cognationis secum ad

sociat uxorem ex illorum prosapie generis accipiens nomine Xemenam ex qua hos quatuor subscriptos filios genuit Garseanum Ordonium Froilanum etiam et Gundinsaluum, qui Arcidiaconus ecclesiæ Ouetensis fuit studio quippe exercitui concordante fauore victoriarum multos inimicorum terminos sortitus est. Lenzam Vrbem iste cepit atque ciues illius captis plurimis igne turre consumptis alterzam pace adquisiuit. Tunc Gallæciam in Compostella idest bene composita super corpus beati Jacobi apostoli ecclesiam, quam construxit Dominus Adefonsus Magnus ex lapidibus et luto opere parua. Rex iste precipitauit eam et ex calce quadratis que lapidibus marmoreis qꝫ columpnis siue basis construxit eam valde pulcherrimam era DCCC. Lxxxx — in exemplari salmantino scribitur. Era DCCCLX.

Fecit etiam castella plurima, ecclesias multas sicut hic scriptum est, Interiu toro Legionensi Lunam Gordonem et Aluam in Asturijs Tutelam et Gauzonem et palacia que sunt in Trasthona intra Oueti Castellum et palacium quę est iuxta eum, et palacia que sunt in valle Boidis, in Gegione in Cultrocis ecclesiam Sanctæ Marię et palacia. In Velio ecclesiam sancti Michaelis Archāgeli. In his diebus frater regis nomine Froilanus ut ferum necem regis detractans aut fugit ad Castellam. Rex quidem dompnus Adefonsus adiutus a Domino cepit eum et pro tali causa orbauit oculis hos fratres simul Froilanum Nunnium etiam et Veremundum et Odarium Ipse vero Veremundus orbatus fraudulenter ex Oueto exiuit et Astoricam venit et per septem annos tyrannidem gessit Arabes secum habens vna cum ipsis Getulibus exercitum gralia re direxit. Rex vero Adefonsus hæc audiens obuiam illis processit, et eos vsque ad internicionem deleuit. Cecus vero ad Sarracenos fugit Tunc edomuit rex Astoricam simul et ventosam Conimbriam quoque ab inimicis obsessam defendit suoque imperio subiugauit Cesserunt quoque armis illius plurimæ Hispanię vrbes

eius quoque tempore ecclesia ampliata est urbes namque Portuga
lenses Bracharensis vesensis Flauensis Aucensis a Christi
anis populantur et secundum sententiam canonicam episcopi or
dinantur et usque ad flumen Tagum populando producitur
ob cuius imperium Dux quidam Hispaniæ et proconsul nomi
ne Abohalit bello comprehensus regis obtutibus est presentatus
qui se redimens precio centum milia solidorum in redemptionem su
am dedit per idem tempus Cordubensis exercitus venit ad ciuitatem
legionensem atque Astoricensem urbem et exercitum Toletanæ ur
bis atque alium ex alijs Hispaniæ ciuitatibus post eum venientem
in unum secum adgregari voluit ad destruendam Dei ecclesiam sed
prudentissimus rex per exploratores omnia noscens magno consilio
Dei uiuantis instat adiutus. Nam cordubensem agmen post tergũ
relinquens sequenti exercitu obuiam preparauit. Illi quidem pre
multitudine nil metuentes Poluorariã tendentes venerunt. Sed
gloriossissimus rex ex latere Syluæ progresus irruens super eos in pre
dicto loco Poluorariæ iuxta flumen cui nomen est Urbicum ubi
interempti a duodecim millia corruerunt. Ille quidem alius exercitus
Cordubensis valle de moia venit fugiendo rege vero eos persequentes
omnes ibidem gladio interempti sunt. Nullus inde euasit preter xl.
inuolutos sanguine inter cadauera mortuorum Post hæc Agare
nos ad regem Aldefonsum legatos miserunt pro pace, sed rex pertine
niumpacem illis accomodauit. Fregit audaciam inimicorum et ex
huic magna exultauit ecclesia et cum tantis triumphis siue et prospe
ris haberet letatus est nimis et velociter proteruos suos Severum et de
siderium Romam ad papam Joannem cum literis suis misit et re
uersi a Domino Papa una Rainaldo gerulo suo et subscriptis episto
lis licentiam quoque consecrandi ecclesiam Beati Iacobi apostoli siue et

concilium celebrandum cum Hispanis Episcopis.

Hanc epistolam asportata de vrbe Romensi a duobus presbyteris Seuero et Sydero in mense Julio era Dcccc & viiij

Joannes Episcopus seruus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam Adefonso Xpianissimo regi seu cunctis venerabilibus episcopis abbatibus vel orthodoxis Christianis. Quia igitur in curam nos totius Xpianitatis prouidentia efficit successores ea domini nostri Jesuchristi constringimur adhortationem quam beatum Petrum apostolum quadam voce priuilegij monuit dicens, Tu es Petrus et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam et tibi dabo claues regni Cœlorum et reliqua. Hic rursus imminente domini nostri articulo gloriose ~~resurrectionis~~ passionis inquit, ego pro te rogaui, vt non deficiat fides tua, et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Ideo quequia vestre noticie fama per hos fratres limina Apostolorum lustrantes per Seuerum presbyterum et Desiderium nec nec presbyterum nobis miro odore bonitatis est reuelata paterna vox ad oratione cōmoneo inceptis bonis operibus gratia duce perseuerare, quatenus copiosa nos Beati Petri protectoris vestri et nostra protegat benedictio & quotiescumque filij Carissimi ad nos venire quilibet vestrum aut quis se voluerit tota cordis exultatione et animi gaudio, de vltimis Gallecię finibus, cui nos preter me dominus restituit tanquam vnie filios nostros colligemus et ecclesie Ouensi quam nostro consensu et assidua petitione metropolitanam constituimus omnes vos subditos esse mandamus & concedimus etiam prędictę sedis vt ea quæ a regibus seu quilibet fidelis iuste obtulerit vel in futuro Domino opitulante contulerit ratum firmum et inconcussum manere in perpetuum precipimus Vos quoque latores literarum nostrarum omnes hortor vt habeatis commendatos Bene valete.

Item

Item alia epistola ab eodem Papa Romensi directa per Arnaldum gerulũ mense Julio era DCCCC VIIII

Johs episcopus seruus seruorum Dei Dilecto filio Adefonso glorioso regi Gallecianum literas deuotionis vostre suscipientes quia deuotum Vos esse cognouimus ergano stram sanctam ecclesiam gratias vobis multiplices referimus dominum exorantes vt vigor regni vestri abundet, de inimicis vestris victoriam vobis concedat, nam vos fili carissime sic potestis sedulas preces domino fundimus, vt regnum vestrum gubernet vos saluos faciat custodiat et protegat et super inimicos vestros erigat, ecclesia autem Beati Jacobi apostoli ab Hispanis episcopis consecrare facite et cum eis Concilium celebrate, et nos quidem gloriose rex sicuti vos a Paganis iam constringimur et die ac nocte cum illis bella committimus, sed omnipotens Deus ob donat nobis de illis triumphum huius rei gratia rogamus dilectionem vestram, et animum deprecamur, vt quia, vt diximus valde a Paganis opprimimur aliquos vtiles et optimos Mauriscos cum armis quos Hispani cauallos alfaraces vocant, ad nos dirigere non obmittatis qualiter nos recipientes Dominum conlaudemus vobis gratias referamus et pereorum portitorem de benedictionibus Sancti Petri vos remunereimus, Bene vale dilectissime ~~fęlx~~ fili et clarissime rex.

Visis itaque rex epistolis magno gaudio gauisus est. Tunc constituit diem consecrationis iam dictæ ecclesię siue et concilium celebrandum apud Ouetum cum omnibus episcopis qui in illo regno erant, ~~at~~ qui sunt Joannes Occensis episcopus. Vincentius legionensis. Gomellus Astoricensis. Ermigildus Ouetensis. Dulcidius Salmanticensis. Iacobus Cauriensis. Naustus Conimbriensis. Armigirus lamecensis. Teodemirus vesensis. Gumadus Portugalensis. Armigirus Bracha- al. Argemirus. c.s. al. Argemirus. c.s.

rensis Didacus Iudensis Egila Auriensis Sisnandus Kyriensis Re-
caredus Lucensis Theodosius Britoniensis et Heleca Cesaraugustensis
episcopus ibi interfuit Igitur auxiliante Domino venit rex ad statutum
diem cum vxore sua et filys et cum predictis episcopis et cum vniuersis po-
potestatibus siue et cum scriptis omnibus suis, pronominatis Id sunt
Aluarus egunensis comes Veremundus legionensis comes Sarracin-
nus Astorice et Verizo comes Veremundus iorensis comes Etotus
in Dezacomes Ermegildus Tude et Portugalis comes Arias fili-
us eius Eminio comes Pelagius Bergancie comes Sylus Prucys comes
Erus in Lugo comes et cum istis omnis proles Catholica vbi facta est turba
non modica ad videndum siue et audiendum verbum diuinum In
prima die quod erat nonas May Anno incarnationis domini Era
DCCCº lxxxx. viiij secunda feria deducebat annum ad Lune cursu-
ij. Luna XJ. consecratum est iam dictum templum a predictis pontifi-
cibus hoc ordine subscripto, in primis consecrauerunt altare in honorem
Sancti Saluatoris domini nostri Jesuchristi, et ad dexteram predicti
altaris consecrauerunt altare in honorem Sctorum apostolorum Pe-
tri et Pauli et ad leuaiam dicti altaris consecrauerunt altare sancti
Joannis apostoli et euangeliste in altare quoque, quod est super corpus
Beati Jacobi apostoli, quod consecratum fuerat a septem discipulis eius
quorum nomina sunt hec Calocerus Basilius Pius Crisogonus. Theo-
dorus Athanasius Maximus tamen ex iam dictis episcopis ne-
mo ausus fuit aliquid in eo agere nisi tantum orationem missamque
cantare. Peracta dies dedicationis predicti pontifices iussu regis
secus flumen Vliam montemque ab antiquis vocabatur Lacuna-
rius consecrauerunt ecclesiam in honorem sancti Sebastiani marty-
ris & ab illa die vsque hodie vocatum est nomen eius mons Sacratus
Hispeaaltis abierunt vnusquisque in sua cum gaudio Transactis
itaque vndecim mensibus predictus rex vna cum vxore sua et filys
& cum predictis episcopis siue et comitibus venerunt Oueto ad cele

o. in exemplari Salmantino. DCCCLX[illegible] 3 869
y puede estar porque ~~aqui se~~ dice Año de la encarnacion aunque añadio Era.

brandum concilium cum authoritate Domini Papæ Joannis et cum consilio Charoli Principis magni. Memorati itaque Episcopi rege presente et vniuersali Hispanensium concilio illis fauentibus Oueten sem vrbem metropolitanam elegerunt sedem et in ea Ærmegildum consecrauerunt Archiepiscopum et dixerunt infestatione narique et incursione gentili extra Asturiarum montes nonnullis presulu a suis penitus sedibus pulsis nos vero in nostris nimium inquietati ad ipsam domum Domini et seruatoris nostri Jesuchristi de hostium faucibus confugimus, ei esti vbi ipsius protectione muniti ad eius lau dem qui nobis possideat constituimus archipresulem. Quo presenti concilio premisso triduano ieiunio decernimus vnunquenque no strum pastorali cura secundum canonum instituta regere populum sibi commissum, ad hoc sancimus vt consilio regis et obtimatum regni et ecclesiæ eligamus archidiachonos bono nomine viros qui per mona steria et parochianas ecclesias eundo bis in anno concilia faciant et solum est ripandum gregi domino predicationis semina mini strent, ipaque monasteria siue ecclesias ita disponant quatenus nobis fideliter rationem reddant, si vero quispiam eorum negotium sibi cō misum indigne et fraudulenter tractauerit canonum sententiæ subia cebit. his et alia multa peractis iam dictus rex surrexit et fauentibus cu ctis, quia aderant in concilio tam ecclesiasticus ordo quam secularis subscriptam diocesim iure perpetuo tradidit Ouetensi ecclesiæ in Gallecia Suarnam cum possessionibus Sancti Martini et sancta Mariæ de vil la auoli cum omnibus suis appendicijs vallem longam et possessionem Sctæ Mariæ cum omnibus suis appendicijs Neiram cum possessionibus suis. Sancti Martini de Asperella et sancti Iacobi de cobas cum om nibus appenditijs earum Flauiosam et possessionem Sancti Mar tini de Parellios cum omnibus appenditijs suis Paramum vsque

ad Flumen Mineum Totumlemos cum mitio et Veiosino et Saurni
ano et Fioyanum vsque ad flumen Silum Totam limiam cum eccle
sijs de Peraio, quę edificate erant vel fuerint inter Arnoium flumen
vel Silum a termino montis baronet per aquam fore vsque in fundum
Arnoye et per ipsum discursum vsque ad flumen Minium in Vesam
Vsque in Portellam de uati: et ecclesiam de Salbar inter Naray nomina et
Silum cum ecclesijs de Barrnosa Castellam et possessionem sancti salua
toris de illas mesas Vsanca Barbantes Auia et Auion Asma cā
ba Amancos et possessionem ecclesię Sanctae crucis de Soto senatori cum
omnibus suis appendicijs et sic predicta sede hereditaueiunt nostri pre
decessores et Euandali reges stabilieiunt ita nos eam stare precepimus
et confirmamus Tunc omnes qui erant in concilio vna voce dixerunt
Placet placet nobis omnibus. Deinde tractaverunt ea quę sunt
Jesuchristi domini nostri. Postea vero tractaverunt ea que per
tinent ad salutem totius regni Hispanie. His peractis solutoque concil
lio abierunt vnusquisque in sua cum gaudio factum concilium era
XVIIJ. Kalendas Julij. era DCCCC X ac triennio peracto sub era
DCCCC XIIJ. Vrbes desertas ab antiquis populari rex iussit Hæc
sunt Çemora, septimancas, et dominas, vel omnes campi Gothorum
Taurum namque ad populandum dedit filio Garseano Inter
ea sub era DCCCC XV. Congregato magno exercitu Sarrace
norum Cemoram properauit Hæc audiens Serenissimus Rex con
gregato exercitu inter se dimicantes cooperantes diuina clementia
deleuit eos vsque ad internecionem etiam almam qui propheta eorum
dicebatur ibidem conruit et quieuit terra In illis diebus quando
hostes solent ad bella procedere rex congregato exercitu Toletum pe
rrexit ibidem a Toletanis copiosa munera accepit et exinde reuersus
cepit gladio Castellum qui dicitur Quinicia lubel partem gladio
truncauit partem secum adduxit atque Canionem venit et ibi dē

seruum ad dampnum a filijs suis trucidari iussit, eo quod cogitaue
runt innecem regis et veniens Cemoram filium suum Garseanũ
comprehendit et ferro vinctum ad castrum Gauzonem direxit So
cer quidem eius nimio ferdinandi Tirannidem gessit et rebellũ
parauit etenim omnes filij regis inter se coniuratione facta patrem
suum a regno expullerunt Boides villam in Asturijs consedentẽ
Ipse autem causa orationis ad sanctum Iacobum rex perrexit atque
inde reuersus Astoricam peruenit atque a filio suo garseano peti
uit vt adhuc semel vel Sarracenos persequeretur et multitudo ag
mine aggregato, multas que strages fecit et cum magna victoria
regressus Cemoram proprio morbo discessit et Astoricam simul cum
vxore sua regina Domina xemena sepultus fuit. Pro quo ex
orandus est clementissimus pater vt cui tale regnum tribuit terre
num etiam celeste accipere mereatur. Nunc ergo translatus Oue
to vna cum vxore sua Xemena regina sepultus quiescit sub ayla
Sanctæ Mariæ Dei genitricis regnauit autem annis "XVIII" Era XVIII.
DCCCC XL VIII - in exemplari salmantino. DCCCCXVIII.

v ADEFONSO defuncto Garsea filius eius successit
in regno Primo anno regni sui maximum aggregauit et ad persequẽ
dum Arabes preparauit dedit illi Dominus victoriam predauit
ustulauit et multa municipia secum adtraxit Insuper regem
Aiolas gladio cepit, et dum venit in locum qui dicitur Altiemulo
negligentia custodum aufugit rex vero regnauit annos iij. men
se vno morbo proprio discessit et Oueto cum alijs regibus sepultus
fuit era DCCCC Lj.

x. GArseano mortuo frater eius Ordonius ex partibus Gallecie veniẽs
adeptus est regnum magnum in terim agmen cordubense vna cum
alcaide nomine Ablapalaz ad castellum Ripadorij qui dicitur

stephani venit Rex vero Ordonius hec audiens, vt erat vir bellicosus
magno exercatu aggregato illuc festinus perrexit et dimicantibus
ad inuicem dedit dominus catholico regi triumphum interfecit =
et deleuit eos vsque ad mingentem ad parietem, ipsum quidem a magnē
cum supradicto alcaide cepit, et capite truncato etiam alium
ibi regem Grassum interfecit nomine Almotarrap, et reuersus est
rex cum magno gaudio et triumpho ad sedem suam legionensē.
Tunc temporis episcopali sede in honorem apostolorum Petri et
Pauli extra muros memorate vrbis erat, et intus munitione mu
rerant tres domos que termes fuerant Paganorum et in tempore
Christianitatis facte sunt aula regalis. Sed predictus rex Ordonius
misericordia motus iussit Legionensi episcopo nomine Frunimio
cum prouincialibus episcopis translationem facere iam dicte sedis
in domos illas quee erant aula regalis. In prima domo altare cō
secrari fecit in honore Sancta Marie semper virginis, cum omnibus virgi
nibus sanctis, in secunda autem domo altare dedicare mandauit in honorē
nostri saluatoris cum omnibus apostolis siue et discipulis suis. In tertia ve
ro domo altare edificari iussit in honorem Beati Joannis Baptiste cum
omnibus martyribus siue et confessoribus sanctis. facta die dedicationis
ex Thesauro suo ornauit altaria predicta ornamentis aureis et argenteis
Deinde dotauit ipsam sedem ex suis regalibus, ~~edificauit~~ hereditatibus, ~~&~~ plurimis villis
et ecclesijs: Hisperactis iterum, Rex Cordubensis cum alijs Agarenis regibus
et cum multis Sarracenorum exercitibus contra regem Ordonium
Venit ad locum que dicitur Mindonia, et inter se dimicantes corrue
runt ibi multi ex nostris et vt ait David varij sunt euentus belli,
Ex hinc in anno tertio innumerabile agmen Sarracenorum venit ad
locum, que dicitur Mohis, quo audito Pampilonensis Garsea regis
Sancij regis filius missit velociter ad regem dompnum Ordonium vt ad
iuuaret eum contra acies Agarenorum, Rex vero perrexit cum mag

o al. Parara vt in salmāti. codice.

no presidio, et obuiauerunt sibi in valle quę dicitur Vicaria, et vt , Vicaria. c. Sal.
ad solet peccato impedimento multi corruerunt ex nostris, etiam
duo episcopi Dulcidius Salmanticensis et Ermoigius Tudensis ibi
dem sunt comprehensi, et Cordubam adducti. pro isto Ermoigio epis
copo ingressus fuit Suprinus eius Sanctus Pelagius Cordubam, Dein
deposuerunt eum in carcerem, qui postea peruenit ad martyrium.
Quos episcopos prefatus rex Ordonius adhuc viuentes adduxit, At // in c. Salm. addu xit ad eum.
vero predictus rex cogitans quatenus ista contrairet congregato mag
no exercitu iussit arma componi et in eorum terra, quę dicitur Sin
tilia, strages multas fecit, terram depopulauit etiam castella multa
in ore gladij coepit. Hæc sunt. Samalon. ellip. S. Palmatio. et Castelli
on, et Magnantia, depredauit, siquidem et alia multa, quod longū
est prenotare, Intantum vt vnius diei spacio non peruenit ad Corduba
bam, exinde remeans cum magno triumpho Cemoram inuenit ibi
reginam Dominam Nummadonam defunctam ex qua genuit
Adefonsum et Ramirum, et quantum habuit gaudium de triu
pho, tantum gestauit tristitiam de reginę lecto". Aliam quoque du // c. S. Lecto.
xit vxorem ex partibus Gallecię nomine Aragontum. Quæ
postea ab eo separatā", quia non fuit illi placita. Et postea tenuit in c. S. spreta
de confessionem dignam, et quidem rex Ordonius vt erat prouidus
Burgos. & perfectus direxit Burgis et per comittibus, qui tunc eandem terram
regere videbantur et erant ei reuelles. Hi sunt Nunnus Fredenan
di, Albonmondar Albus, et eius filius Didacus, et Fredenandus
Ansurii filius, venerunt ad palatium regis in riuulo qui dicitur Carri
on. loco dicto Teliare et, vt ait Agiograba, cor regum et cursus aqua
rum in manu Domini. Nullo sciente exceptis consiliarijs proprijs
coepit eos et vinctos et cathenatos ad sedem regiam legionensem se
cum adduxit et ergastulo carceris trudi et ibi eos necare iussit. Inter

Cod. Sal. debellãdas — ea nuntij venerunt ex parte regis Garseani, vt illuc pergeret Rex iam — Beguera.
supra fatus ad pellandas vrbes perfidorum, hæ sunt Nagara, et Be-
Biguera. Nagara. — guera. Rex vero iter egit et cum magno exercitu et expugnauit et op- — Cod. Sal.
pressit atque cepit supradictam Naiaram, quæ ab antiquo Tritio — Trucio
vocabatur. Ibi etiam sortitus est filiam eius in vxorem nomine Sanctiã
conuenientem sibi, et cum magna victoria ad sedem suam venit:
regnauit in pace annos viij. menses. vi. Progrediens de Çemorama
bo proprio decessit, et sepultus fuit in Aula Sanctæ Mariæ semper vir
ginis. Sedis legionensis Era DCCCC. lxiij.

X. Ordonio defuncto Froilanus frater eius successit in regno et duxit
Vxorem nomine Mumma dompna, ex qua hos filios genuit
Adefonsum Ordonium siue et Ramirum, et genuit Acenare, sed
non ex legitimo coniugio, et propter paucitatem vero dierum nullam
victoriam fecit, nullos hostes exercuit, nisi quod obtumant filios Ol
mundi nobilis sine culpa trucidare iussit, et vt dicunt iusto Dei iudi
cio festinus regno caruit quia episcopum legionensem nomine Fro
nimium post occisionem fratrum absque culpa in exilium misit
non rememorauit Domicianum imperatorem Beatissimum Joa
nem apostolum et euangelistam in exilium misisse, et ideo iussu Dei
a senatu Romano interfectus est, Non est veritus Dauidis dicentis
nolite tangere Christos meos, et in prophetas meos nolite malignari.
et ab hoc abreuiatum est regnum eius ac breuiter vitam finiuit et ple
nus lepra discessit et sepultus fuit legioni iuxta fratrem suum Ordoni
um regnauit autem anno vno mensibus duobus. Prefatus itaque
Episcopus episcopatum suum tunc recuperauit Era DCCCC.
LXIIJ

XI. Mortuo Froilano Aldefonsus filius dompni Ordonij adeptus est
sceptra paterna, et duxit vxorem nomine Xemenam ex qua genuit
Ordonium malum huic consistenti in regno voluntas ei euenit arri

piendi viam confessionis, et in talibus operibus satagens nuntios misit pro fratre suo Ramiro in partes Visei dicens qualiter vellet a regno discedere et fratri suo tribuere. Venit quidem Ramirus in Cemoram cum omni exercitu magnatorum suorum et suscepit regnum. Frater quidem eius properans in monasterium in locum qui dicitur dominos Santos super crepidinem alvei Ceie. Qui Ramirus exercitum movit ad persequendum Arabes Cemoram que ingresso nuntius venit quia frater eius Adefonsus ex monasterio progressus legionis iterum adeptus. Hæc audiens rex ira commotus iussit intonare buccinis vibrare astas iterum legioni remeans festinus obsedit eum die ac nocte usque quo illū cepit et illo comprehenso iubet eum in ergastulo retrudi. Arce quidē facta omnes magnates Asturiensium miserunt nuntios pro supradicto Principe Ramiro. Ille vero Asturias ingressus cepit omnes filios Froilani fratris domini Ordonii regis Adefonsum Ordonium et Ranimirum secum adduxit pariterque cum fratre suo suprafato Adefonso qui ergastulo tenebatur coniunxit et omnes simul in unum diem orbate iussit occulis, regnaverat quidem Adefonsus annos VII menses VI. era DCCCC LXXI.

Cod. Salma. VII. RAMIRUS secundus regnans iniit consilium cum omnibus magnatibus regni sui qualiter Caldeorum ingrederetur terram et quo adunato exercitu pergens ad civitatem quæ dicitur Magerit confregit muros eius et maximas fecit strages dominica die adiuvante Dei clementia reversus est in domum suam cum victoria in pace. Legione vero consedenti nuntius venit ad Fredenandum Gundissalui exercitus grandi que preparabat ad castellam quo audito Rex exercitum movit et obviam illis exivit in locum qui dicitur Oxoma ac nomen domini invocando acies ordinare precepit. Divina iuvante clementia dedit illis Dominus victoriam magnam, partem ex eis occidit partem multam illia captivorum secum adduxit,

et reuersus est ad propriam sedem cum victoria magna. Post hæc vero
Ranimirus congregato exercitu Cesaraugustam perrexit Rex qui-
dem Sarracenorum nomine Abeyahia regi magno Ramiro colla sub
misit et omnem dicionem regis nostri subiugauit. Abderrahaman
regi suo cordubensi mentitus est et regi catholico cum omnibus suis se tra
didit rex ipse noster cum erat fortis et potens omnia castella aboyahia
quæ habebat infesta edomuit et illi tradidit et reuersus est legionem
cum magna Victoria. Aboyaha vero iterum regem Ranimirum fe
fellit et Abderrahamam pro pace missit, et iterum venerunt Sarrace
ni Cordubenses fregerunt Soutos Coue. Postea Abderracmam rex
Cordubensis cum magno exercitu septimancas preparauit. Tunc
ostendit Deus signum magnum in Coelo et reuersus est Sol in tenebras
in vniuerso mundo per vnam horam Diei rex noster catholicus hæc
audiens illuc ire disposuit cum magno exercitu et ibidem dimicanti
bus ad inuicem dedit Dominus victoriam regi catholico qualiter
die .4. feria imminente festo Sanctorum Iusti et Pastoris deleta sũt
ex eis lxxx Milia Maurorum etiam ex ipse Aboyahia rex
Agarenorum ibidem a nostris comprehensus est et legionem aductus
et ergastulo trusus qui a mentitus est domino Ramiro regi comprehensus
est recto iudicio Dei Illi vero qui remanserant, itinere arrepto fuga
reuersi sunt, Rege vero illos persequente dum ipsi peruenerunt ad vr
bem quæ dicitur Alhandega a nostris ibidem comprehensi et extin
cti sunt Ipse vero rex Abderrahaman semi viuus euasit. vnde nostri
multa adtulerunt spolia aurum videlicet et argentum et vestes pretio
sas Rex quidem iam securus perrexit in domum suam cum victoria
magna in pace. Deinde post duos dies Azeiphan idem exercitus ad ri
pam Turmi ire disposuit et ciuitates desertas ibidem populauit. Hæc sũt
Salmantica sedes antiqua Castroumletesma Ripas Balneos Al
phandega Pena et alia plurima castella, quod longum est prenotare

Hunc tempore populauit Rodericus comes Amaiam et predauit Asturias in partem Sancte Juliane. Populauit Didacus comes Burgis et Ouirnam per iussionem regis. Populauerunt autem comes Munius Munioni Raudam et Gundissaluo Ferrandiz Azcam cluniam et sctum Stephanum et Gundinsaluum Telliz Oroniam populauit Ferrando Gundissaluit ciuitatem que dicitur Septemtiblica cum Dei auxilio. Hisperactis Fredenandus Gundinsalui, et Didacus Munionis contra regem dominum Ranimiru tyrannidem gesserunt necnon et bellum parauerunt. Ille uero rex uterat fortis et prudens comprehendit eos et vnus in legione et alterum in Gordone ferro vinctos carcere trusit. Multo quidem tempore etiam sacramento iuramento regi dato et omnia quae habebant exierunt de ergastulo. Hunc ordonius filius Ranimiri Regis sortitus est filiam Fredinandi Gundissalui in coniugio nomine Vrra Kam et Ranimirus qui erat rex mitissimus ex Tansia regina cognomento Florentina genuit Sanctium et Geloiram. Prefatus itaque rex filiam suam Geloiram Deo dicauit et sub nomine eiusdem monasterium infra vrbem legionensem mire magnitudinis construxit in honore Sancti Saluatoris iuxta palacium regalis. Alia quidem monasteria in nomine sancti Andree apostoli et Sancti christophori martyris edificauit super ripam fluminis Ceie. Alium quidem super ripam Dorij sub nomine Sancte Marie semper virginis aedificauit. Alium etiam monasterium in sua hereditate propria aedificauit in nomine Sancti Michaelis archangeli in Valle de Orniam cuius nomen est Destrianam

Nono decimo regni sui anno inito consilio exercitu aggregato perrexit euoluere ciuitatem Agarenorum que nunc a populis Talauera vocitatur et bello inito occidit ibi ex Agarenis duodecim milia et asportauit septem milia captiuorum et reuersus est ad propria cum victoria. Dux Ouetum ire disposuit et illuc grauiter egrotauit. Ad legionem uero reuersus omnibus episcopis Abbatibus valde exortatus confessionem accepit et vespere apparitionis Domini ipse se ex proprio regno abstulit, et dixit, Nudus egressus sum de vtero matris mee et nudus reuertar illuc. Dominus

Est hodie ecclesia parrochialis et non monasterium et dicitur Saluador de Palaz de rey

sit adiutor meus non timebo quid mihi faciat homo Regnum obtinuit
feliciter in terra et vtera ta amator omnium, regnum obtinet in Coelo Ama
tor angelorum proprio morbo discessit et sepultus fuit in Sarcofago iuxta ec
clesiam Sancti Saluatoris in cementerio quod construxit filię suę reginę
dompne Geloire regnauit autem annos XVIII. Menses II. diebus
XXV. era DCCCC. LXXXVIII.

RANIMIRO defuncto filius eius Ordonius Sceptra patria ad
eptus vir satis prudens et in exercendis disponendisque exercitibus nimio
sapiens frater quidem eius nomine Sanctius consilio inito vna cum auun
culo suo Garseano rege Pampilonensium necnon et Fredenando
Gundissalui Burgensium comes vnusquisque cum exercito suo Legionem
accesserunt, qualiter Ordonium a regno expellerent et Sanctium fra
trem eius in regno confirmarent. Quo audito Rex Ordonius satis exer
citatus stetit suasque ciuitates defensauit et regni sceptra vindicauit
vxorem propriam nomine Vrrakam filiam iam dicti comitis Fredinan
di reliquit His supradictis remeantibus ad propria aliam duxit
vxorem nomine Geloiram ex qua genuit Veremundum regem qui po
dagricis fuit, ipse quidem rex Ordonius magno exercitu aggregato Ga
lleciam edomuit, Olisbonam depredauit et multa spolia simul cum
captiuis secum adduxit et sedem regiam cum pace et victoria redi
it. Fredenandus vero supradictus qui socer eius fuerat volens nollens
cum magno metu ad eiusdem seruitium preparauit Rex vero regna
uit annos .V. et menses VII. proprio morbo vrbe Cemore discessit et Legi
one sepultus fuit iuxta aulam Sancti Saluatoris secus Sarchophagum
patris sui Ranimiri regis Era DCCCC. LXXXXIIII. — Cod. Sal. legit DCCCCLXII. sed mendum videtur.

ORDONIO defuncto frater eius Santius Ranimiri filius
Pacifice apicem regni suscepit anno que vno regni sui expleto quadam arte
exercitus coniuratione facta ex Legione egressus Pampilonam peruenit.
Iussus amissis nuncijs, vna cum consensu auunculi sui Garseani regis
ad regem Cordubensem Abderahaman ire iussus est omnes vero mag
nates regni eius consilio inito vna cum Fredenando comite Burgen

sem

sem regem Ordonium malum ereregerunt in regnum Adefonsi regis, quem
batus fuerat oculis cum fratribus suis, Fredenando quidem comes dedit
ei filiam suam uxorem, relictam Ordonio Ranimiro filium Sancti.
Us quidem rex cum esset grasus nimis ipsi Agareni herbam adtule
runt, et crassitudinem eius abstulerunt a ventre eius et ad pristinam
levitatis Astuciam reductus consilium init cum Sarracenis quali
ter sibi regnum ablatum perveniret, ex quo eiectus fuerat. Egres
sus Corduba, cum innumerabili exercitu pergens legionem Ac ubi
terram regni sui intravit et Ordonio auditum fuit ex legione per no
ctem fugit et Asturias intravit et regno caruit. Ille caruit Sanctius
suscepit ingressus legionem e domuit omnem terram regni patrum
suorum. Supradictus itaque Ordonius ab Asturijs proiectus Burgos
pervenit. Ipsum tunc Burgenses muliere ablata cum filijs duobus a
castella expulerunt, et ad terram Sarracenorum illum duxerunt.
Ipsa quidem remanens Urraka nomine alio viro se sociavit Hic
prefatus rex uxorem nomine Tarsiam duxit ex qua filium genu-
it, quem Ranimirum vocavit. Rex vero Sanctius salubrem in
nuit consilium una cum sorore sua regina ut nuncios mitteret civita
ti Cordubæ, ut peterent corpus Sancti Pelagij martyris qui mar
tyrium acceperat in diebus Ordoni Principis sub rege Arabum no
mine Abderrechman Era DCCCCLX°. et dum legatos una cũ o. Codex Salmãti. DCCCCLXII.
Velasconi legionensis episcopi illuc pro pace et ipsius corpore Sancti
Pelagij miserunt egressus rex Sanctius ex legione venit Galleciã
et edomuit eam usque ad fluvium Dorij quo audito Gundissalvus
qui duxerat ultra flumen illud congregato magno exercitu ve
nit usque ripam ipsius fluminis deinde missis nuncijs et conjuratio
ne facta ut ex solveret ei tributum, ex ipsa terra quam tenebat cal
lide adversus regem cogitans veneni pocula illi in pomo direxit, q
dum gustasset Rex sensit cor suum immutatum silenter in usi

tans festinus cepit remeare ad legionem in ipso itinere die tertio vitam
finiuit, et legioni secus patrem suum in ecclesia Sancti Saluatoris
sepultus fuit regnauit autem annos XV. era. MV. MV. Sic in Cod. Sal. â I.V.

SANCTIO defuncto filius Ranimirus habens a na
tiuitate sua annos V. suscepit regnum patris sui continens secum con
silio amitę suę Dominę Geloire regine Deo deuotę et prudentissi
me habuit pacem cum Sarracenis et corpus Sancti Pelagy ex eis
recepit, et cum religiosis episcopis in ciuitate legionensi tumula
uit anno secundo regni sui centum classes Normanorum cum
rege suo nomine Gunderedo ingresse sunt in urbes Gallecię et stra
ges multas facientes in giro Sancti Iacobi episcopum loci illius gla
dio perimerunt nomine Sisnandum Tertio vero remeantibus illis
ad propria Deus, quem occulta non latent retribuit eis ultionem
priusquam a finibus Gallecie exirent multa mala perpessi sunt
Interim Ranimirus rex duxit uxorem nomine Urrakam il
la que est sepulta Oueto, comes namque Gundinsaluus Sanchonis in no
mine domini et honore Sancti Iacobi apostoli cuius terram de vasta
uerant exiuit cum exercito magno obuiam illis et cepit cum illis
preliari. Dedit illi dominus victoriam et omnem gentem ipsam si=
mul cum rege interfecit atque classes eorum igne cremauit. Rex ve
ro Ranimirus cum esset elatus et fassi locus et in modica scientia positus
cepit comes Gallecię et castelle et legioni factis ac verbis contristari ip
si quidem comites callide aduersus eum cogitauerunt et regem alium
nomine Veremundum super se erexerunt qui fuit ordinatus in sede San
cti Jacobi idibus Octobris Era M XXVII. Cod. S. MXX

QVo audito Ranimirus ex legione ad Galleciam preparauit.
rex vero Veremundus obuiam illi exibit in portella de Arenas
et ceperunt acriter preliari Nullus tandem eorum alteri cedens

sicut illa predixerat percussus est ab angelo Domini. Ille autem ut sen
sit mortem propinquam adesse sibi, vocavit cubicularios et consiliarios
suos et precepit illos onerare camellos auro et argento gemis et vesti
bus pretiosis et adducere illam ad legionem cum totis illis muneribus
quo loco illa in monachali habitu diu permansit et postea in Oveto obi
it. et in monasterio Sancti Pelagij sepulta fuit.

IGITUR propter peccata memorati Principis Veremundi
et populi, rex Agarenus cui nomen erat Almazor una cum filio suo
Adalmelch° et cum christianis comitibus exiliatis disposuerunt ve
nire et destruere et depopulare legionem se regnum. Cum vero audissent et
cognovissent legionenses et Astoricenses cives illam plagam venturam
super eos ceperunt ossa regum que erant sepulta in legione et Astori
ca una cum corpore Sancti Pelagij martiris, intravertunt Asturias
et in Oveto in ecclesiam Sancte Marie semper virginis dignissime sepe
lierunt eas. Corpus autem Sancti Pelagij posuerunt super altare Be
ati Joannis Baptiste. Quidam autem ex civibus legionis leva
verunt corpus Sancti Froilani episcopi infra Pireneos montes in valle
Cesar, et posuerunt eum super altare Sancti Joannes Baptiste. Pre
dictus itaque rex Sarracenorum sicut disposuerat venit cum exercitu ma
gno et destruxit Legionem et Astoricam et Coyancam, et circum
adstantes° regiones devastavit. Castella quedam scilicet Alvam″
Gordonem capere non potuerunt. Era M X X″ X V.
Sed rex celestis solita pietate memorans misericordie sue ultionem fe
cit de inimicis. Morte quidam etenim subitanea et gladio ipsa gens
Agarenorum cepit assidue interire et ad nihilum devenire. Prefa
tum etiam Veremundum regem pro tantis sceleribus, que gessit per
cussit eum Dominus podagrica infirmitate ita quod deinceps
nullum vehiculum ascendere potuisset sed in humeris nobilium ho
minum de loco ad locum gestabatur dum vixit, et in Beu[ll]o vitam

° cod. Salmantin. Adamelch.

° cod. S. adiacentes.

F. si sequaris fidem codicis Salmantini desunt hic Asturias, Gallecia et Berizum non intravit. que sunt hic addenda.

″ Cod. Sal. ″ Lunam

multa hic desiderantur que erunt supplenda ex codice Salmantino, que pertinent ad sepulturas in quibus fuerunt recondita corpora predictorum regum que fuerunt translata per incursiones sarracenorum.

Sal.

separatis ab inuicem Rammirus vero reuersus est legioni ibique proprio morbo discedens XV. regni sui anno vitam finiuit et in Destriana sepultus fuit. Interim rex Alcorexi cum multis agminibus Agarenorum Portugalensem terram intrauit Galleciã et Compostellam venit et totam ipsam terram depopulauit. Ad ecclesiam ergo Sue ad sepulchrum Sancti Iacobi apostoli cũ magna audatia accedere voluit, sed Deo annuente territus redyt. Sed rex noster celestis non est oblitus Christianę plebis. Misit in Agarenis infirmitatem ventris, et nemo ex eis vnus remansit qui rediret in patriam suam vnde venerat.

ex fide codicis Salmanticensis, hinc incipit siue prosequitur Historia Pelagij Epi Ouetensis.

Pellagij Epi suplementum incipi

Mortuo itaque Ranimiro Veremundus Ordonij regis filius ingressus est legionem et accepit regnum pacifice. Prefatus rex indiscretus fuit tyranus fuit per omnia. Sine causa dompnum Gudestem Ouetensem episcopum cepit et in castro quod dicitur Pinna regine in finibus Gallecie per tres annos in vinculis tenuit. Aliud nefas nefandissimus ille Princeps egit. Habuit etiam duas nobiles sorores ex vna genuit infantem Dominum Ordonium ex alia genuit infantissimam Dominam Geloriam ipse infans Dompnus Ordonius ex infantissa Fronildi Pelagij genuit plures filios. Quorum nomina sunt haec Adefonsus Ordonij. Pelagius Ordonij. Sanctius Ordonij Xemena Ordonij. Prędictus etiam princeps habuit duas legitimas vxores vnam nomine Velasquitam quam viuentem dimisit. Aliam nomine Geloiram duxit vxorem ex qua genuit duos filios Adefonsum et Tarasiam. Ipsam vero Tarasiam post mortem patris sui dedit eam frater eius Adefonsus in coniugio ipsa nolente. Cuidam pagano regi Toletano pro pace ipsa autem vt erat Christiana dixit pagano regi noli me tangere quia paganus es. Si vero me tetigeris angelus Domini interficiet te, Tunc rex derisit eam et concubuit cum ea semel et statim vt

O. multa Hic desiderantur, si sequaris fidem codicis Salmanticensis, ubi narratur miraculum de Epo Gudesteo misso in Taurum et de magna tera cicitate, etc. et post haec incipit iste versiculus. Aliud

finiuit et in villabona sepultus fuit et post aliquot annos translatus
est legionem regnauit autem annos XVII.
Quo defuncto Adefonsus filius eius habens a natiuitate sua annos
quinque et acceptus est regnum era MXXXVII. Et nutritus
est a comite Mendo Gundissalui et eius uxore comitissa Domina Ma
iore in Gallecia et dederunt ei filiam suam in coniugio nomine Geloi
ram ex qua genuit duos filios Veremundum et Sanctiam in his dieb.
Fredenandus rex filius Santii Garssi regis duxit uxorem nomine Sanc
tiam filiam predicti regis Adefonsi. Tunc prefatus rex Adefonsus legionem venit
~~om~~, celebrauit que concilium ibi cum omnibus episcopis comitibus si
ue et potestatibus suis, et repopulauit legionensem urbem, que fuerat
depopulata a predicto rege Agarenorum Almazor, et dedit legioni
precepta et leges que sunt obseruande usque mundus iste finiatur † re
gnauit autem annos XXVI. et interfectus cum sagita apud oppi
dum Veseum in Portugale sepultusque est in legione cum iam dicta
uxore sua Geloira.
Quo mortuo filius eius Veremundus successit in regnum patris sui. Tunc
Fredenandus rex congregato magno exercitu pugnauit cum cognato
suo rege Veremundo in Valle Tamaron et ibi mortuus fuit rex
Veremundus ‡ ~~decimus~~ Era MLXX. in cod. S. MLX.
His peractis prefatus rex Fredenandus venit et obsedit legionem
et post paucos dies cepit eam et ~~intr~~auit cum multitudine magna mi
litum et accepit ibi coronam et factus est rex in regno legioni et Caste
lla. Tunc confirmauit leges quas socer eius rex Adefonsus dedit
et alias addidit que sunt seruande. Rex iste fuit homo bonus acti
mens Dominum. Genuit que ex predicta Sanctia regina quinque
filios, Urracam, Sanctium, Adefonsum, Garseam, et Geloiram.
Fecit ergo magnam cedem in Sarracenos et per unumquemque annum
accepit constituta tributa a regibus eorum. Iste bellando cepit Lame
go, Vesseo, Conimbria, Sena, et alias multas ciuitates et castella

Cod. Sal. Menendo.

† in cod. salmantino additur, et sunt scripta in fine istoriae regum Gothorum siue et Arragonensium sed nisi quod additio valde est suspecta

‡ adde ex cod. salmantino et sepultus est in legione, regnauit aut annis X. decem.

Agarenorum. Iste preliando in Atapორca interfecit fratrem suum =
Garseanum regem et accepit regnum eius. Iste (trans)tulit corpus Sancti Isi
dori episcopi ab Hispali metropoli in legionem | Era MLXXXIII
Aloiti. cod. Sal. — Germanus Pontificum Aloiti legionensis et Ordonii Astoricensis. Iste
fecit secundam translationem sanctorum martyrium Vincentii et Sa
hec adnotatio Era, deest in cod. salm. — bine et christete ab Abela era M. LXXXXI x | Vincenti in legio
nem Sauinae in Palentiam christete in Sanctum Petrum de As
lança, vixit autem in pace iste rex et regnauit annos XLVIII. — o. in codice Salegitur XVIII
Era M C III. Mortuus fuit et sepultus in legionensem urbem una
cum predicta vxore sua Sanctia regina, et antequam moreretur
diuisit regnum suum filys suis. Dedit dompno Sancio per flumen
Pisorgam totam Castellam Navaram Pampilonam cum omnibus
regalibus sibi pertinentibus. Dedit dompno Adefonso legionem
per flumen Pisorgam totas Asturias de transmera usque in flumi
ne Oue Astorica campos Cemoram Campo de Tauro Berizo — Tauro.
usque super villa vx, in monte Ezebrero ad illa ulze. Dedit domi
no Garseano totam Galleciam una cum tota Portugale. Post hec
Sanctius rex cepit dimicare aduersus fratrem suum Adefonsum re
gem ut caperet regnum eius et constituerunt diem et locum in Plan
tata ut dimicaret adinuicem, et quisquis victoriam acceperit
accipiat et regnum fratris sui, et venerunt ad constitutum diem et pug
nauerunt adinuicem et ibi victus fuit Adefonsus rex et reuersus
est legioni, iterum iterum bellum iterum in Golpeiera, et ibi captus est
in pugna Adefonsus rex, et missus in vinculis, et ductus Burgis. De
inde in exilio in Toleto cum rege Almemone et ibi fuit cum eo exili
atus usque ad mortem fratris sui regis Sancii. Tunc Sancius rex ce
pit regnum fratris sui Adefonsi regis, et imposuit sibi in legione coro
nam et fuit homo formosus nimis, et miles strenuus. Perlustrauit
vero asturias, Galleciam scilicet, et Portugalem, regnauit autem an
nos VI. et interfectus est extramuros Camore quam obsederat

Abunomilite Nomine Vellit Arvulfi proditione et sepultus est in Castellain monasterio Sancti Saluatoris de Onna. Quo audito Adefonsus rex velociter venit et accepit regnum fratris sui Sancii regis et regnum suum quod perdiderat. Post non multos vero dies voluit capere regnum fratris sui Garseani et peringeni um graue sine pugna captus est Garseanus rex et missus in vinculis per viginti annos et amplius et ibi in illa captione voluit se minuere sanguinem * et mortuus est et sepultus in legione, requiescat in pace Amen. Illico praedictus rex cepit regna fratum suorum. Tunc Adefonsus rex velociter Romam nuntios misit ad PaPam Aldebrandum cognomento septimus Gregorius ideo hoc fecit quia Romanum ministerium habere voluit in omni regno suo. Memoratus itaque PaPa Cardinalem suum Ricardum Abbatem Masiliensem in Hispaniam transmisit. Qui apud Burgensem vrbem concilium celebrauit, confirmauitque Romanum ministerium in omni regno regis Adefonsi. Era M. C. XVI.

* cod. Sal. addit, et postquam sanguinem minuit decidit in lecto,

Et cum praedictus rex multa agmina haberet, multum perlustrauit omnes ciuitates et castella Sarracenorum et accepit dum vixit constituta tributa eorum per vnumquemque annum et depopulauit et deuastauit et praedauit multa ciuitates ipsorum, et terr obsedit ciuitates Sarracenorum et cepit eas et castella similiter. Era M C XX. hic annorum numerus deest in cod. Salm. Cepit Toletum Talauera Sancta Eulalia Macheda Alfamin Aigensa Mageritt Olmos Canales Salamantica Vzeda Guadalfajara Fita Ribas Caraquel Mora Aluerde Consogra Veles Massatrigo Conca Alarcon Almodobar Alaet Valencia. Ex alia parte Cauria Olixbona, Sintria Sancta Herene. Populauit etiam totam Strematuram Castellos et ciuitates Salamantica, Auelam Quocam Arevalo Olmedo Medinam Secobiam Iscar Colar. Post haec cum tantis prosperitatibus ad tantam elationem peruenit vt extraneas gentesque Almoravites vocantur ex Affrica in Hispaniam per regem Abenabet misit (Era M. C XXIV. hic annorum numerus deest in Codice salmantino. et verba quae includuntur inter ( ). et ut mihi videtur, vera est lectio Salmantina) Affuit latem in campo de Sacralias cum rege Juleph quibus praelia multa fecit et multam contumeliam dum vixit accepit ab eis. Iste

Adefonsus fuit pater et defensor omnium ecclesiarum Hispaniensium
Ideo hęc fecit, quia per omnia catholicus fuit. Tanto terribilis fuit ut
omnibus male agentibus que nunquam auderent parere ante conspectu
eius, omnes potestates nobiles et ignobiles diuites & pauperes qui erāt
in suo regno non auderent vnus in alterum litem mouere neque aliqd
mali facere. Tanta pace fuit in diebus eius quibus ipse regnauit ut vna
sola mulier portans aurum vel argentum in manu sua per omnem ter
ram Hispanie tam habitabilem quam inhabitabilem in mōtibus
vel in campis non inueniret qui eam tangeret vel aliquid mali ei fa
ceret. Negotiatores et peregrini eius nihil verebantur non enim esset
ausus quislibet qui eis de rebus suis valens etiam obolum auferret. Ad
hęc autem ne vlla tempora vitę ipsius vaccarent a bonis operibus stu
duit facere omnes potentes qui sunt in Locronium usque ad Sanctum Ja
cobum. Cum iam tempus immineret mortis eius decidit in lecto et
permansit in infirmitate annum vnum integrum et mensibus se
ptem et quamuis esset infirmus omni die aliquantulum equitabat
iussi Medicorum vt aliquod leuamen corporis haberet. Sed octo diebus
antequam ex hoc seculo migraret fecit Deus in legionensem vrbem in
ecclesia Sancti Isidori magnum prodigium. IN natiuitate Sācti
Joannis Baptistae hora sexta in lapides qui sunt ante altare Sancti
Isidori vbi tenet Sacerdos pedes quando sacerdos missam celebrat nō
per iuncturas lapidum sed per medias petras cepit manare aqua vide
tibus cunctis ciuibus tam nobilibus quam ignobilibus vna cum E
piscopis videlicet Pelagio ouetensi et Petro legionensi et hoc fuit fa
ctum tribus diebus quinta feria et VI. feria siue et sabbato in quarta u
tem die qui erat dies Dominica predicti Pontifices induerunt se sa
cris indumentis cereis in manibus tenentes facta processione ex eccle
sia Sancta Marię usque ad altare Sancti Isidori cum omnibus ciui
bus tam viris quam feminis intrauerunt ecclesiam Sancti Isidori E
piscopi dantes voces cum lachrimis laudantes mirabilia nostri sal

uatoris. Peracto sermone ab Episcopo prędicto Ouetensi et peracta missa accesserunt prędicti episcopi ad locum ubi erat aqua et ipsi episcopi biberunt ex ea, et multi alij homines illa vero quę remansit posuerunt in vase vitreo et fuit in eo multo tempore in testimonium. Hoc signum nihil aliud portendit nisi luctus et tribulationes, quę post mortem prędicti regis euenerunt Hispanię ideo plorauerunt lapides et manauerunt aqua. Hic rex habuit quinque vxores legitimas primam Agnetem. Secundam Constantiam reginam ex qua genuit Urrakam reginam coniugem comitis Raimundi de qua ipse Sanctiam et Adefonsum regem. Tertiam Bertam Tuscia oriundam. Quartam Helisabeth ex qua genuit Sanctiam comitis Ruderici coniugem et Geloiram quam duxit Rogerius dux Ciciliae. Quintam Beatricem quam mortuo eo repedauit in patriam suam. Habuit etiam duas concubinas tamen nobilissimas. Priorem Exemenam Munionem ex qua genuit Geloiram vxorem comitis Raimundi Tolosani patris ex ea Adefonsi Iordanis et Tarasiam vxorem Henrici comitis patris ex ea Urrakę et Geloirę et Adefonsum tertio rem nomine Ceidam filiam Abenauen regis Hispalensis quę Baptizata Helisabeth fuit vocata ex hac genuit Sancium qui obijt in lite de Ocles, ipse vero gloriosus rex vixit lxxvij annis et vj. mensibus ex eis in regno obijt Kalendas Julij in Toleto quinta feria illuscente Era M. C. XLvij.

Silentibus cunctis ciuibus et dicentibus cur pastor oues deseris Nam commendatum tibi gregem et regnum inuadent, eum enim Sarraceni et maliuoli homines, tunc comites et milites nobiles et ignobiles siue et ciuis decaluatis capitibus scissis vestibus ruptis facies mulierum, aspersi cinere cum magno gemitu et dolore cordis dabant voces vsque ad coelos post viginti autem dies deduxerunt eum in territorio Legię et omnes episcopi atque Archiepiscopi tam ecclesiasti

ticus ordo quam secularis sepelierunt predictum regem in ecclesia Sā
ctorum facundi et primitiui cum laudibus et Hymnis requiescat
in pace Amen explicit Historia expeditionis regib. Gothoj. Cod. Salm.

Aquj acabo su Historia Pelagio obpo de Ouiedo.

Ciuitates istę habuerūt mutata nomina a Sarracenis

Basti a

Oreto, idest Calatraua Baeccia idest Daecia. Mentessa idest Jaen
Acci. idest Guadiex Basti idest Basta Virgi idest Almaria
Bagastri idest Berga. illici idest Belsa Setabis idest Satiua
Valeria idest Valera Compluto idest Guadalfajara Hispalia
idest Seuilia Asidoena idest Sydonia Elberri idest Granada
Astigi. idest Berga Egabro idest Capra Tuccis idest Sares Pace
idest Bataliocce Exonoua idest Sedunia Agitania idest Su
cenia Calabria idest Montanges.

De Salomonis pœnitentia in Hebreis

Hieronymus in octauo libro super Ezechielem de extrema visione eius
quę facta est et de edificatione in monte constituto facit mentionem di
cens, Quamuis peccasset Salomon tamen egit Penitentiam, scribēs
prouerbia vbi ait nouissime egi penitentiam et respexi vt eligerem dis
ciplinam. Aiunt enim Hebrei eum quinquies tractatum fuisse Jeroso
limis per plateas causa poenitentiæ et venisse in templum, quod ipse
edificauerat cum quinque virginibus vt ab illis verberaretur. Quare
communi reperierunt consilio quod in chrismum Domini manus nō
mitterent vnde fustigatus ab illis a se ipso depositus est a regno. Ad
firmant enim Hebrei ecclesiastem esse librum Salomonis pœniten
tiam agentis. Ambrosius autem in Apologia Dauidis. Quid de
Dauid dicam? et quid de Sancto Salomone? Dauid qui ab omnib.
Sanctus esse scitur secundum non nominat sed Salomonem
vt de penitentia eius nobis dubietatem tollat. Item Ambrosius de sa

tyro fratie suo scribens inter cetera ait Hic est Sanctus Salomon
a Salomone autem usque ad restaurationem templi usque ad predica
tionem domini nostri Iesu christi et usque ad quintum annum
Tiberij sunt anni D. CA viij.

Decreta Adefonsi regis et Geloire regine E. I. lviij.

sub. ~~[illegible]~~ Kalendarum Augusti in presentia regis Domini Adefonsi et uxoris eius Geloire conuenimus apud legionem in ipsa sede Beate Marie omnes Pontifices Abbates et optimates regni Hispanie et iussu ipsius regis talia decreta decreuimus que firmiter teneantur futuris temporibus.

IN primis igitur censemus ut in omnibus concilijs que deinceps celebrabuntur, cause ecclesie prius iudicentur iudiciumque rectum absque falsitate consequantur. 1

PREcipimus etiam ut quicquid testamentis concessum et roboratum ij
in aliquo tempore ecclesia tenuerit firmiter possideat. Si vero aliquis inquietare voluerit illud quod concessum est testamentis quicquid fuerit testamentum in concilium adducatur et a veredicis hominibus utrum verum sit exquirantur et si verum inuentum fuerit testamentum nullum super eum agatur iudicium sed quod in eo continetur scriptum quiete possideat ecclesia in perpetuum.

SI vero ecclesia aliquid iure tenuerit et inde testamentum non habuerit iij
firmet ipsum ius cultores ecclesie iuramento ac deinde possideat perenniter ne pareant triconnium vini habito seu testamento. Deo etenim fraudem facit, qui per conniuium res ecclesie refundit.

DEcreuimus etiam ut nullus contineat seu contendat Episcopis iiij
Abbates suarum diocesson siue monachos Abbatissas Sanctimoniales refuganos sed omnes pertineant sub conditione sue episcopi.

MAndauimus adhuc ut nullus audeat aliquid rapere verum v.
si aliquid infra cemeterium per rapinam ab ecclesia sumpserit sacri

legium soluat, et quicquid inde abstulerit ut rapinam reddat. si autem extra cimiterium iniuste abstulerit rem ecclesie reddat eum et calupniam cultoribus ipsis ecclesia more terre.

VI Item decreuimus ut si forte aliquis hominem ecclesie occiderit et per se ipsa ecclesia iustitiam adipisci non poterit concedat maiorinus regis vocem iudicij diuidantque per medium calupniam homicidij. VI

VII Decreuimus ut nullus emat hereditatem serui ecclesie. Qui autem emerit perdat eam et precium eius.

VIII. Item mandauimus ut homicidia et rausos omnium ingenuorum hominum regi integra reddantur.

VIIII. Precipimus etiam ut nullus nobilis siue aliquis de benefactoria emat solare alicuius iunioris nisi solummodo mediam hereditatem de fouset in ipsam medietatem quam emerit non populationem usque in tertiam villam.

X Iunior vero qui transierit de vna mandatione in aliam et emerit hereditatem alterius iunioris si habitauerit in ea possideat eam integram. et si noluerit in ea habitare mittet se in villam in villam ingenuam usque in tertiam mandationem et habeat medietatem prefate hereditatis: excepto solare et horto.

XI Et qui acceperit mulierem de mandatione et fecerit ibi nuptias seruiat pro ipsa hereditate mulieris et habeat illam. si autem noluerit ibi morari perdat ipsam hereditatem. Si vero in hereditatem ingenua nuptias fecerit habeat hereditatem mulieris integram.

XII Item decreuimus quod si aliquis habitans in mandatione asseruit se neque iuniorem nec filio iunioris esse maiorinus, regis ipsis mandationes per tres bonos homines ex progenie inquietati habitantes in ipsa mandatione confirmet iureiurando eum iuniorem et iunioris filium esse quod si iuratum fuerit moretur in ipsa hereditate iunioria et habeat illam seruiendo pro illa. Si vero in illa habitare noluerit vadat liber ubi voluerit cum cauallo et atondo suo dimissa integra hereditate et bonorum

suorum medietatem.
Xiij Mandauimus iterum ut cuius pater aut auus soliti fuerunt labora Xiij
re hereditates regis aut reddere fiscalia tributa, sic et ipse faciat.
Precipimus adhuc ut homo qui est de benefactoria cum omnibus bo Xiiij.
nis et hereditatibus suis eat liber quocunque voluerit.
Et qui iurauerit aut occiderit Saionem regis persoluat d. sol. XV
Et qui fregerit sigillum regis reddat .D. sol. et quantum abstraxerit XVj
de subsigillo soluat ut rapinam si iuratum fuerit ex parte regis. Mediũ
autem calumpnie regis, alium autem medietatem domino hereditatis
et si iurare voluerit ex parte regis criminatus habeat licentiam iu
randi et quantum iurauerit tantum ut rapinam reddat.
Item si aliquis Saionem pignoram fecerit in mandato alterius Saionis XVij
persoluat calumpniam quemadmodum si non esset Saion quia uxor
eius et Dominum non valent nisi in suo mandato.
Illi etiam qui soliti fuerunt ire cum rege in fossatum cum omnibus eum XViij.
maioribus eant semper solito more
Mandamus iterum ut in Legione seu omnibus ciuitatibus alijs et XViiij
per omnes alfozes habeantur iudices electi a rege qui iudicent causas
totius populi.
Et qui aliquem pignorauerit prius domino illius conquestus fuerit absque XX.
iudicio redat in duplum quantum pignorauerit et si prius facta que
rimonia aliquem pignorauerit, et aliquid ex pignora occiderit pla
ne absque iudicio reddat in duplum et si facta fuerit querela ante iudi
ces de suspectione ille cui suspectum habuerit defendat se iuramento
et calida aqua per manus bonorum hominum et si querimonia ve
ra fuerit, ut non per suspectionem persquirant eam iudici homines
et si non potuerint inuenire secunda et quisitio parenter testimonia
ex utraque parte talium hominum qui viderunt et audierunt et
qui conuictus fuerit soluat more terre illud unde querimonia fuerit
si autem aliquis testium falsum testificasse probatum fuerit reddat

regi lx Sol. et illi ex quo falsum protulit testimonium quicquid suo testimonio perdidit reddat integrum domusque illius falsi testis destruatur a fundamentis et deinceps a nullus recipiantur in testimoniis &c.

xxi Constituimus etiam ut legionensis civitas quæ populata fuit a Sarracenis in diebus patris mei Veremundi regis repopuletur per hos foros subscriptos & nunquam violentur isti fori in perpetuum. Mandamus igitur ut nullus iunior cuparius aluendarius adveniens legionem ad morandum non inde extrahatur.

xxii Item præcipimus ut servus incognitus similiter inde non extrahatur nec alicui detur.

xxiii Servus vero qui per veridicos homines servus probatus fuerit tam de Christianis quam de Agarenis sine aliqua contentione detur domino suo.

xxiiii Clericus vel laicus non det illi homini iaussum fossataria aut maneria. Si quis homicidium fecerit et fugere potuerit de civitate aut de sua domo et usque ad novem dies captivus non fuerit veniet securus ad domum suam et vigilet se de inimicis suis et nihil Sagioni vel alicui homini pro homicidio quod fecit persoluat, et si infra novem dies fuerit et habuerit unde integrum homicidium reddere possit persoluat illud et si non habuerit unde reddat accipiat Saion aut dominus eius medietatem substantiæ suæ de mobili, altera vero medietas uxori suæ remaneat et filiis vel propinquis cum casis et integra hereditate.

xxv Qui habuerit cassam in solare alieno et non habuerit caballum vel assinum det semel in anno domino soli decem panes frumenti et mediam cantellam vini et unum lumbum bonum et habeat dominum qualecunque voluerit et non vendat suam domum nec eligat suum laborem coactus. Sed si voluerit ipse sua sponte vendere domum suam duo Christiani et duo iudæi apprecient laborem illius et si voluerit dominus soli dare definitum precium det ei et suo aluaroch, et si noluerit vendat dominus laboris laborem suum cui voluerit.

Si vero miles in Legionem in solo alterius casam habuerit bis in anno eat cum domino soli ad aiunctam. Ita dicout eadem die ad domum suam

possit reuerti et habeat dominum qualemcumque voluerit et faciat de domo sua si
cut supra scriptum est et nulli domino non det nuptio xxvij
Qui autem equum non habuerit bis etiam in anno det domino soli asinos suos xxvij
sic tamen vt eadem die possit reuerti ad domum suam et dominus soli det illi et
asinis suis victum et habeat dominum qualecumque fuerit voluerit et faciat de do
mo sua sicut supra scriptum est,
Si quis mensuram panis et vini minorauerit persoluat quinque solidos maiorino xxviij°
regis xxxxij-
Quicunque ceruariam suam ad mercatum detulerit et maquilas regis furauerit xxviij
reddat eis in duplo-
Panatariae qui pondus panis falsauerit in prima vice flagellentur in secunda vero xxx
v. Sol. persoluant maiorino regis-
Omnis carnicerij cum consensu concilij carnem porcinam Hircinam arietinam xxxj
vacunam per pensum vendant et dent prandium concilio una cum Zaua Zau
Si quis vulnerauerit aliquem, et vulneratus dederit vocem Saioni regis ille qui xxxij
plagam fecerit persoluat Saioni canatellam vini et componat se cum vulnerato
et si Saioni vocem non dederit, nihil illi persoluat sed tantum componat se
cum illo vulnerato xxxxij-
Nulla mulier ducatur inuita ad fingendum panem regis nisi fuerit ancilla xxxiij
eius
Ad hortum alicuius hominis non vadat maiorino vel Saioni inuito do xxxiiij
mino horti vt inde aliquid extrahat nisi fuerit seruus regis
Homo habitans in legione et infra praedictos terminos pro ulla calumnia xxxv.
non det fidiatorem nisi in v. Sol. monetae vrbis et faciat iuramentum
et calidam aquam per manum bonorum sacerdotum vel inquisitione
per viridicos inquisitores si ambobus placuerit partibus sed si accusatus
fuerit fecisse furtum aut perdetractionem homicidium aut aliam perdi
tionem et inde fuit coniunctus qui talis inuentus fuerit defendat se iuramento
per litem cum armis-
Et mandamus vt maiorinus vel Saion aut dominus soli vel aliquis senior xxxvj
non intrent in domum alicuius hominis in Legione commorantis per nul
lam calumpniam nec portas auferat a domo illius-
Mulier in legione non capiatur nec iudicetur nec insidietur viro suo absente xxxvij

XXXVIII Piscatum maris et Fluminis et carnes que adducuntur ad legionem ad vē
dendum non capiantur per vim in aliquo a Saione vel ab ullo homine et
qui per vim fecerit persoluat concilio v sol. et concilium det illi .c. flagel
las in camisia ducere illum per plateam ciuitatis per funem ad Collum
eius, Ita et de ceteris omnibus rebus quę ad legionem vendendum vene
runt.

XXXVIIIe Qui mercatum publicum quod quarta feria antiquitus agitur perturbauerit
ut cum nudis gladys .s. ensis et lanceis LX. sol. monete vibis persoluat
Saioni regis

LX Quisquis ex nostra progenie vel extranea Sanc nostram constitutionem sci
ens frangere temptauerit fracta manu pede, et ceruice euulsis oculis fussis intestinis
percussus lepra vna cum gladio anathematis in eterna dampnatione cum
diabolo et angelis eius luat penas =

X. Cum Uuandali Silinqui et Ugni sumpta Gothorum societate et sueuos
in Affricam transfetarent Tunc gothi et Sueui ferocitate pleni super indige
nas Hispanos scilicet et Gallecos induunt et nimis devastant et fundi
tus deperdantur per quinquennium ita per mulieres necatis filys vero
terentur et tanta fuit calamitas quod nullus poterat sustinere sed placu
it Deo et tandem in concordiam peruenerunt quod indigenis tertiam par
tem terre relinquerent et duas partes Goti atque Sueui possiderent. Tunc
Voluntate Dei et predicatione Martini Greci Dumensis episcopi Nu
rus Sueuorum rex Chatholicus factus est et cum possessionē suam Hi
Lion Castrum perueniret, quod nuper Hillitiorani regis filia cum
Teucro rege profugit possideret quando as has peruenerunt partes
placuit Deo et illi ut possessionem illam in episcopatus honorem tra
deret et accepto consilio ordinatus est ibi episcopus primus Andreas q
prius in concilio Lucensi postea vero in Bracharensi cum ceteris episco
pis digne et honorifice consedit quia duo reges dominabantur Gallecię
Nurus lucum et Ariemirus rex Bracharam obtinebat, qui
Ariemirus post tertium annum defunctus est et Mirus cepit Bracha
ram et fecit concilium Bracharensem secundum vbi Andreas fuit
in era DCX
Et Ramirus sede sua Hyriensi contulit dioceses scilicet Monacum

Saluiensem Moraniam Celenos Montes Metam Merciam Sebe
yrolos Velegiam Hour. Pistomarcos Amaeam Coronatum Dor
mianam. Gentines Celeucos Barchalam Nemanadumianciurn Se
lagiam Bregantinos Faum Scutarios Duuiam Montanos Ne
mitos Puncos Bisacos Trasancos Lauecentos et Arios et alias quæ in
canonibus resonant. Sed cum Leouegildus Arrianus contra regem Fran
corum causam non bonam haberet rogauit Mirum ut cum eo contra regē
Francie ad Neumasum ciuitatem properaret, qui congregato exercitu
abyt et profecit ita ut conuenerunt secum rege Franciæ et cum reddirent
obyt venerabilis et inclitus rex Mirus. Tunc Leouegildus occupauit ga
lleciam et interea vexauit febribus et cum audiret Leander Archiepisco
pus, quia Constantinopolitano concilio venerat facta amicitia cum Gre
gorio Romanæ vrbis abyt ad Leouegildum et prædicauit ei vt relicta stulti
tia crederet in Sanctam Trinitatem et ille obduratus non credidit ei sed.
tradidit ei filium suum Recaredum quem baptismatis vnda perfunde
rat ita vt quod ipse Leander diceret et ordinaret filius eius libenter obser
uaret, et propter ouitum eius filius eius eleuatur in regno et in concilio To
letano fuit secundus episcopus Iliensis nomine Dominicus et quia antea
in Hispania heresis Arriana pululabat et in Gallecia Prisciliana
heresis multo regnabat ea de causa Leander Hispalensis Archiepiscopus
ad Constantinopolitanam vrbem profectus est et cum authoritate totius
concilij redijt et hereses illas destruxit et omnes earum sequaces et conuer
tit totam Hispaniam ad fidem catholicam. Sub quo factum est apud
Toletanam vrbem concilium sexaginta septem episcoporum regnā
te Sanctissimo et gloriosissimo rege Recaredo vbi interfuit Secundus
episcopus Dominicus Hyriensis ecclesie. Deinde Sisenandus rex in regno
successit in cuius concilio Samuel tertius episcopus fuit Hyriensis interfuit
sub Isidoro Hispalensi archiepiscopo. Defuncto Sisenando Cintilla rex
gloriosus in regno constituitur in cuius concilio Gutomarus quartus Hyri
ensis Episcopus fuit. Mortuo vero Scintilla Recesuindus rex in regno ele

uatur Subquo Sindigidi inuoce vincibilis episcopi ecclesię Hyriensis ꝯ
quintus fuit Sub Eruigio rege concilio Toletano fœlix Hyriensis eccle
sie sextus fuit et Sub Egiga nobilissimo Principe in era 726.
In concilio Toletano Hyldulphus cognomento Felix Hyriensis epis
copus septimus fuit. Egiga defuncto Vrtiza eius filius nobis solium patris
ascendit in era. Dcc. xxxviij. Seduuas Octauus Hiryensis epõ
fuit. Vtiza defuncto Rudericus peior anteriore a Gothis in regno eli
gitur Subquo leouesindus nonus Hyriensis episcopus fuit tunc ingresus
est rex mauritorum nomine Tarik Hispaniam in era Dcc lxviij
Et interfectus est Rudericus vltimus rex Gothorum in era Dcc.
Lxviij. Cuius corpus sepultum est in ecclessia in Visensem ciuitatem
vbi sciptum est epitaphion Hic requiescit Rudericus vltimus Rex
Gothorum Tunc Pelagius fafili zaz Asturias inuasit subquo Emila
Hyriensis decimus episcopus fuit postea regibus nominatis Asturias
obtinentibus scilicet eius filio Phaphila et Adefonso Petri dulcis filio
et Fruila filio eius et Aurelio et Sylone et Mauregato et Veremun
do cunctis defunctis Adefonsus castus in regno eligitur Era Dccc
xxviij. Postea Emilam Romanus vndecimus episcopus fuit
Post Romanum Augustinus duodecimus episcopus fuit. Post Au
gustinum Honoratus Tertius decimus episcopus fuit. Post Ho
noratum Kindiulphus quartus decimus episcopus fuit. Post Kin
dulphum Theodemirus quindecimus episcopus fuit tempore re
gis Adefonsi casti Sed cum Deus noluit reuelari et notificari Sepul
chrum beatissimo Iacobi Apostoli Theodemiro nobili viro et Sancti
ssimo notum fuit regi Adefonso clarissimo viro et Sanctissimo et tota
Sponte cum summa reuerentia venit causa orationis ad beatum Iaco
bum apostolum et ibi cum lacrimis et assiduis orationibus multa
obtulit dona et tanc autum ei fecit per sia oniam et per lesteum et
per villam Astueti secus ecclesiam sancti Michaelis et inde in ta
mare et Honorem et dygnitatem Hyriensis ecclesię beato Iacobo

era. 829.

et Theodemiro et successoribus suis perpetualiter contulit. Postea conuenerunt sapientes viri et dixerunt ad inuicem quo nomine vocaretur locus iste. Quidam dixerunt locum sanctum. quidam liberum donum quidam compositum tellus aqua dicitur Compostella et qui voluerit dicere Ysriam dicat propter duo flumina Sare et Uliam. Et Theodemirus qui decimus factus est primus Pontifex in sede Beati Iacobi apostoli diebus Caroli regis Franciæ et Adefonsi Hispaniæ casti regis. Deinde Adefonsus castus in Asturias reuersus ut videret secum Karolo magno rege Franciæ mortuus est. Cui in regno successit Ranemirus filius Veremundi Principis nepos suus filius fratris sui Froile cuius tempore defunctus est Theodemirus religiosus vir et successit Ataulphus sanctus vir et ordinatus est episcopus in sancto loco secundus. Defuncto Ranemirus filius eius Ordonius eleuatus in regno in cuius diebus Ataulpho mortuo alter Ataulphus bonus vir consecratus est tertius episcopus qui accusatus a quatuor seruis familiæ ecclesiæ domino protegente expiauit se tanto fauore relinquente cornua in manibus suis in platea coram rege et omni populo et maledicens regi secessit in Asturias et defunctus est. eo tempore centum in naues Normanorum in Galleciam venerunt et post triennium ad propria sunt reuersi. Ordonio defuncto filius eius Adefonsus vir nobilis et clarissimus eleuatus in regno qui cum uxore sua Enxemena regina nobili et cum filijs suis Garsia Ordonio Ranemiro Froila et Gundisaluo in locum sanctum venerunt et ecclesiam mirabilem construi præceperunt qui detulerunt secum suum capellanum nomine Sisinnandum de Leuana et ordinatus est episcopus in loco isto etiam construxit ecclesiam et bene ordinatam pridie Kalendas Maij in Æra DCCCCXXVIII-

Consecrauerunt Pontifices scilicet Sisnandus eius loci episcopus Nausti Colimbriensis Ellecha Cæsaraugustanus Argimirus Lamacensis Recaredus

Lucensis, Gomadus Egidanensis, Theodemirus Visensis, Jacobus Au-
riensis et tam ecclesie quam et Pontificibus innumera obtulerunt rex et
regina munera et dona et testati sunt ecclesie et venerabili episcopo Sisnan-
do et clericis eiusdem sedis. Deinde supradictus Sisnandus pontifex vir
religiosus et castus ordinauit omnia bona quecunque potuit scire in eccle-
sia sua tam de clero, quam et de familia et de omnibus bonitate et desuper
fecit Monasterium ante altare sub Abbate Aulfo et Monasterium
Clepimario sub Abbate Guta vbi nunc est ecclesia Sancti felicis et constitu-
ta et sedes ad suscipiendos pauperes de familia tam viros quam foeminas
interituris et de redditibus ecclesie pro posse sustentabat eos rex vero
cum coniuge et filijs in Asturias rediyt et tandem mortuus ibi quiescit
cuius filius Garsea in regno eligitur sub era DCCCC. et VIII.
Defuncto Garsea Ordonius frater eius in regno eleuatur. Tunc Joan-
nes Rauenensis presul qui post beatum Petrum centessimus tricesimus pri-
mus Romam rexit ecclesiam cognita Sisnandi antistitis sanctitatis fa-
ma literam per proprium portitorem direxit ut pro eo Beato Iacobo
precibus peteret quatenus eius protector et missus in futuro seculo esset
atque iam dictus Sisnandus presul proprium sacerdotem nomine Za-
nellum cum gratiarum actione direxit etiam et per eundem Ordo-
nius princeps eidem Domino PaPae et Domna et munera trans-
misit qui Zanellus qui per spacium vnius anni in romana curia hono-
rifice moram egit, qui collecta multorum librorum multitudine cum
gaudio ad propria rediyt. Postea vero venerabilis vir et Sanctissimus
Sisnandus episcopus senio effectus mortuus in pace audita canticum an-
gelorum multitudine et dicentium Veni electe Dei intra in gaudium
Domini tui. Post cuius obitum Gundesindus nobilitate probus di-
missa militia tamen secularis, totius conubij nescius quintus in sede Be-
ati Jacobi consecratur episcopus in era DCCCC L. VIII. Ordonius vero rex
catholicus et ortodoxus ~~predictus~~ post assiduas victorias quas Deus de Sarra-
cenis egit et ~~predictus~~ post diuersas populationes villarum et urbium a deo fa-
ctas et duos episcopatus primitus eleuatos, s. Mindunensem et Legionen-
sem et multas ecclesias restauratas et ditatas omni probitate conspicuus

Neumanienmẹ egrotus legionemoritur. Quo defuncto frater eius Froila
successit in regno Era DCCCC. lxvi. Qui Froila rex Montanos
Beato Jacobo dedit. Mortuo Gundisindo episcopo in sede Beati Jacobi a
postoli Ermigildus consecratus sextus episcopus qui vt fertur lumbos non
habuit præcinctos et si lucernam ardentem pręmanibus habuit Deus no
uit. Cuius egonomus a quadam vidua octo filios habentem vacca tulit et
coquinę occidendam dedit; quę cum lacrimis ad pedem Pontificis se prostravit
sed nullam misericordiam consecuta est. Decus carne primo mox sua accepto
miserabiliter obyt. Froila defuncto Adefonsus supradicti Ordonij filius
regni gubernacula suscepit, quod tenuit annos sex mensibus sex et
assumpto monachali habitu apicem regiminis sponte sua reliquit fratri
suo Ranemiro qui diachonus ordinatus fuerat sub era DCCCC lxxvi. ~~972~~ 963

Cuius tempore Abderahamam cordubensis rex cum omni exerci
tu suo fugatus et victus est, qui rex antea accesserat ad Beatum Iacobũ
causa orationis et obtulit ibidem vota usque in pisorgam vt singulis annis re
derent censum apostolicę ecclesię et Deus magnam dedit ei victoriam =

[Lo mismo se halla en otro original antiguo escrito en pargamino que tienen los frailes Benitos y me lo presto frai Pedro de Arevalo]

Post Ermegildum Sisnandus iam diachonatus ordine functus Me
nindi comittis filius in ordinem loco Sancto septimus consecratus Episcopus.
Hic nobilis ortus natalibus cum parentum celsitudinem diuitiarumque
opulentia eminentius extolleretur sui ordinis immemor. Ast cano
nice censurę expers cum rege suo Sanctio accepto consilio propter hostilita
tis diram suamque incursionem Normannorum ac Frandensium p
davum dispendio Galleciam sæpe Afficientium. Ne forte beatissimi apostoli
Jacobi venerabile corpus ab illorum Hostium occupatione subito tolleret
architectis munificentia ac plebibus laborum implicitis circumquaque eundem
locum sanctum menium turriumque munitione ac profundis vallorum fossis
aqua circumfussa vt locus Sanctis tutus esse sumopere recingi præcepit. Sed
cum nimium secularis et potens erat familię ecclesiæ suę oppressione imposita
Vt sua palatia et monasteria scilicet ---iense ac superatum canetamque ---
nię contenderent. Ast opes ecclesiasticas maledicti ahendo suis parenti
tibus incun

stantei et inmoderatelargiret et cuncta regi Sanctio nota fierent sæpe ab
eo et a Dominicis loci sancti monitus fuit ut resipisceret et se emmenda
ret sed quia superbus et alti Sanguinis erat emmendari contempsit his
regisque clementique rebellatis illum cepit Sanctius rex teneri que precepit
cuius loco sanctissimus vir illustri cognatione progenitus Rodesindus
in Sede apostolica Octauus leuatur episcopus. Sancius vero rex mul=
tas ecclesias et villas et castellas populatus est. Prelia multa gessit et
Victor extitit Sed cum Portugalenses regionis comitibus sub iuramen
ti vinculo firmum pacis constituit quidam Gundissaluus consul inter cetera
diuersarum epularum fercula pestifera veneni pocula infecta parat in
sumendam escam fraudulenter direxit qua sumpta venenum se su
psisse presensit sed cum legionem tenderet in via moritur et in monaste
rio de Castello uxor sua regina Gudo in ripa Minei honorifice sepeli
uit. ibique cum alijs Deo vota efficitur sed cum die Sabbato recitaret
assidue Deum deprecaretur ante altare stans ecce Sanctius Rex
vir suus presentatur ei duabus catenis vinctus et a duobus Diabolis ten
tus qui dicit ei benefacis et perseuera sic fecit ipsa per quadraginta dies
in ieiunio et fletu et in eleemosynis largiri et preterquam quadraginta di
erum spacio cum ipsa altero die recitaret stans altare iterum vir suus des
cendit ante eam vestibus albis indutus et pellem quam cuidam Sacerdo
ti ipsa pro anima eius dederat et cepit se gloriari quia iam liberatus erat
a potestate Diabolica et dixit multa de paradiso et inferno sed cum ipsa
Voluit eum amplexari et non valuit partem pellem tulit qua delata
ad monasterium Sancti Stephani de Ripa sili tantum inuenerunt
minus de pelle sacerdotis quæ ab ipsa regina ei fuerat data quantum ipsa
detulit ad monasterium vidente Abbate et cunctis monasterij fratribus
et hoc fuit magnum miraculum et ad obitum regis Sisnandus solutus
et in vespere natalis Domini ad Beatum Iacobum venit indutus armis
et toraca et nescimus utrum orationem fecerit ante altare an non sed
tractoens violenter intrauit dormitorium ubi Rudesindus episcopus
cum alijs Dominis et senioribus dormiens iacebat sed cum spicto ensis

cooperitorium immense levaret Rudesindus episcopus vir sanctus ex
pergefactus et timidus maledixit ei dicens qui gladio operatur gladio
peribit, et elevatus abijt ad monasterium suum cellę novę et ibi quie
vit usque ad suum obitum Tunc Sisnandus tumidus et elatus ad pro
priam redijt sedem, et cum ibi moraretur die mediante quadragessimę
dominica ecce nuncij venerunt ante eum dicentes quod Normani et
Arandeses et gens multa inimicorum veniens de vincaujs volentes ire
ad Hyriam quos cum homines et mulieres in itinere veniebant ducebant
captos et terram vastabant et prędam tulebant Quo audito episcopus
Sisnandus ut insanus armis indutus cucurrit post eos usque fornelos et
intrans per medias acies occidetur. Post obitum Sancij, filius eius Ra
nemirus quinquenij puer in trono sublimatus regia in era M v. hic
cum paganis pacem habuit corpus Beatissimi Pelagij martyris postulans
Quod receptum cum maximo honore et echis argenteis tectum recondere
precepit Mortuo Sisinando Pelagius Lucensis episcopus Ruderici co
mitis filius ubi in locum sanctum nonus a Dominis et senioribus rogatus
adducitur qui secularis et non plene scientiæ conscius maiores ab honoribus
deiciens iuvenes et pastoris honoribus cepit sublimare spreta senum sa
pientium societate et honores et dignitates ecclesię cepit destruere et
ad nihilum deducere sed cum comites et potestates Gallecię patrem nō
bene rectum nec filium in flore iuventutis ad ultum erga se amicos non
senserunt Tunc accepto consilio Veremundum iuvenem Ordonij fi
lium regis quondam apud inclitam Beati Jacobi urbem educatum in
regiminis excellentia sublimare conantur in era M. XX. Hic
ecclesiam Benedicti in terra propria ecclesię nostrę cum familia sedi ro
fecit et alia multa in congrua gessit. Qui Veremundus Rex accepto
maiorum consilio prędictum Pelagium Ruderici comitis filium a
sede proiecit et in loco ipsius Petrus cuiusdam Martini filium monaste
rij in Osoncij sapientem monachum ante altaris archisterij abbatem ve
nerabilem et honoratum a cunctis senioribus loci sancti digne electum
decimum episcopum in sede apostolica consecrari pręcepit qui honores

et dignitates et familias ecclesię et redditus et vota et dominū honorē ad bonum statum et rectum reduxit. Sed cum Ranemirus rex hęc omnia audisset congregato exercitu disposuit se venire ad Gallecia͂. Quo audito a Veremundo rege et ipse adunauit totam Galleciam et insimul de utraque parte conuenerunt ad portellam de arenas iuxta montem rosum et dimicauerunt ibi et postquam dimicauerunt et fuerunt separati et Ranemirus redijt in legionem et postquam quindecim regiminis sui annos vitam finiuit. Veremundus vero profectus est ad Almeshor regem magnum Hismaelitarum. Et cum ipse rex audisset obitum Ranemiri vocauit Veremundum et petiuit ei ut suo adiutorio posset recuperare regnum suum, quod daret ei aliquod seruicium et concessa innumera multitudine paganorum restituit eum in Regno suo.

IN nomine Patris et filij et Spiritus Sācti amen

ANTECESORUM facta per quę successores ad bonum poterunt erudiri non sunt prętereunda sub silentio verum potius debent committi monumentis literarum ut eorum recordatione ad imitationes bonæ operationis inuitentur posteri. Apropterea ego rex Ranemirus et adeo inconuicta regina Orracha cum filio nostro rege Ordonio et fratre nostro rege Garsia oblationem nostram quam Gloriosissimo Apostolo Dei Iacobo fecimus cum assensu episcoporum Archiepiscoporum Abbatum et nostrorum principum et omnium Hispanię Christianorum literarum committimus obseruationem ne forte successores nri quod a nobis factum est per ignorantiam tentemptent irrumpere et ut etiam per recordationem nostrę operationis id simuliter operandū moueantur causas etiam quibus ad faciendum istam oblationem compulsi sumus scribimus ut ad notitiam successorum reseruentur in posterum. Verum igitur in antiquis temporibus circa destructionem Hispanię a Sarracenis factam rege Roderico dominante quidam nostri antecessores pigri negligentes desides et inertes Christianorum princi

pes

quorum itaque vita nulli fidelium extat immitanda. Hij quod rela
tione non est dignum ne Sarracenorum infestationibus inquietaren
tur, constituerent eis nefandos redditus de se annuatim persoluēdos
centum videlicet puellas excellentissime pulchritudinis Quinquagin
ta de nobilibus Hispaniæ quinquaginta vero de plebe pro dolor. Exē
plum posteris non obseruandum pro pactione pacis temporalis et tran
sitoriæ tradebant captiua Christianitas luxuriæ Sarracenorum explendæ
Ex prædictorum principum semine nos prædicti ex quo pro Dei misericordia
regnū suscepimus gubernandum diuina inspirante bonitate prædicta no
stræ gentis obprobria cogitauimus abolere hac de tan digna cogitatione
perficienda communicauimus consilium. Primo archiepiscopis episcopis
Abbatibus et religiosis nostris postmodum vero vniuersis regni nostri princip
bus accepto tandem sano et salutari consilio dedimus apud Legionem le
gem populis, et posuimus consuetudinem per vniuersi regni nostri prouinti
as obseruandas Deinde vniuersis regni nostri principibus edictum eorumque
dedimus quatenus quisque robustorum ad præliandum fortes viros tam no
biles quam ignobiles tam milites quam peditorum ab extremis regni nostri
finibus auocarent et vsque ad constitutum diem in expeditionem facerent
congregari Archiepiscopos etiam et episcopos Abbates et religiosos viros vt
intercederent rogauimus quatenus eorum orationibus nostrorum quod
Christiani per totam Hispaniam in singulis expeditionibus de eo quod a
Sarracenis adquisierunt ad mensuram portionis vnius militis glorioso pa
trono nostro et Hispaniarum protectori Benedicto Iacobo fideliter attri
buant hæc omnia donatura vota et oblationes sicut superius diximus per
iuramentum nos omnes Christiani Hispaniæ promissimus annuatim
ecclesiæ Beati Jacobi et damus pro nobis et successoribus nostris canonice in
perpetuum obseruanda Petimus ergo pater optime et eterne Deus quatenus in
tercedentibus meritis beati Jacobi ne memineris nostrarum iniquitatum
sed sola tua misericordia nobis prosit indignis et ea quæ ad honorem tuum
et Beato apostolo tuo Iacobo dedimus et offerimus de eis quæ per te ipso opi
tulante acquisiuimus nobis et successoribus nostris proficiant ad remediū
animarum et per eius intercessionem recipere digni simus cum electis tuis

in æterna tabernacula qui in Trinitate perfecta viuis et regnas in secula seculorum Amen.

VOUEMUS ETIAM ET IN

perpetuum statuimus, tenendum quatenus quicunque ex genere nostro descederit semper suum pr[illegible] et auxilium ad prędicta ex[illegible] beati Jacobi ecclesię donatiua quod si quis ex genere nostro vel aliorum ad hoc nostrum testamentum violandum venerit vel adimplendum non adiuuauerit quisquis ille fuerit clericus vel laicus in inferno cum Juda traditore et Datham et Abiron quos viuos terra absorbuit damnetur in perpetuum et filij eius fiant orphani et vxor eius vidua et regnum eius temporale accipiat alter et a communione corporis et sanguinis Domini fiat alienus. Et in vero regni participatione puuetur perenniter in super regię maiestati et ecclesię Beati Jacobi per medium pareat sex mille libris argenti et hoc scriptum semper maneat in robore. Nos etiam Archiepiscopi episcopi Abbates qui illud miraculum quod Dominus noster Jhesus christus famulo suo Illustri regi nostro Ranemiro per apostolum suum Jacobum ministeria dignatus est proprijs oculis Deo iuuante vidimus pręd[i]ctum ipsius regis nostri et nostrum et totius Hyspanię christianitatis factum et perpetuum confirmamus et canonice sancimus obseruandum. Quod si quis ad hoc scriptum et ecclesię Beati Jacobi apostoli donatiuum irrumpendum venerit vel persoluere renuerit quisquis ille fuerit rex vel princeps rusticus clericus vel laicus eum maledicimus et excommunicamus et cum Juda traditore gehennali pœna dampnamus in perpetuum cruciandum. Hoc idem successores nostri Archiepiscopi, Episcopi faciant deuote annuatim. Quod si renuerint omnipotentis Dei patris et filij et Spiritus sancti authoritate et nostra dampnentur excommunicatione et potestates sibi a Deo traditas retineantur. Facta scriptura oblationis donationis et oblationis huius in ciuitate Calafor[r]a noto die vij die Kalendarum Juni[j] era DCCCLXXII.

EGO Rex Ranemirus cum coniuge mea regina Vrracha et filio meo rege Ordonio et fratre meo rege Garsea hos scriptum roboramus

quod fecimus propter roborem -

Ego Dulcius cantabriensis Archieps. qui presens fui cf.

Ego Suarius Ouetensis Archiepiscopus qui presens fui cf.

Ego Oueco Astoricensis episcopus qui presens fui cf

Ego Salamon Asturiensis episcopus qui presens fui cf.

Ego Rudericus Lucensis episcopus qui presens fui cf.

Ego Petrus Iriensis epi qui presens fui - cf.

Osorius Petri regis Mayordomus qui presens fui cf.

Pelagius Gutierrici regis armiger qui presens fui cf.

Menendus Suarez potestas terre qui presens fui cf.

Rudericus Gunsalui potestas terre qui presens fui cf.

Gudestez Osores potestas terre cf.

Suariz Mendiz potestas terre qui presens fui cf.

Gutierre Osoris potestas terre qui presens fui cf.

Osorius Guteriz potestas terre qui presens fui cf.

R. Ariemirus Garsea potestas terre qui presens fui cf.

Ego Urracha regina cf.

Ego Rex Ordonius filius eius cf.

Ego Rex Garsea frater eius regis cf.

Martinus testis. Petrus testis. Pelagius testis. Boarius testis; Menendus testis Vincentius Saguis regis testis -

Nos omnes Hispanie terrarum habitatores populi, qui presentes fuimus et suprascriptum miraculum patroni et protectoris nostri gloriosissimi apostoli Jacobi proprijs oculis vidimus et triumphum de Sarracenis, per Dei misericordiam obtinuimus, quod superius scriptum est sancimus et in perpetuum confirmamus permansurum -

EGO Petrus Aimareiz Dei gratia ecclie Beati Jacobi - Cardinalis sicut inueni in alio scripto, quod in bti Jacobi thesauro, et in eius tumbo permanet, ita scripsi et hoc translatum feci et proprio robore confirmo -

DECRETA REGIS FREDENANDI ET Sanctiæ reginæ et omnium epōrum in diebus eorum in Hispania de gentium et omnium eiusdem regni obtimatum in era M. lxxx viiij

IN Nomine Patris, et Filij et Spiritus sancti Ego fredenandus rex & Sancia regina ad restaurationem nrǽ christianitatis fecimus concilium in castello Coranlza diocesi scētz ouetensi cum episcopis et abbatibus, et totius nostri regni obtimatibus in quo concilio præsentes extitere Froilanus eps̄ Ouetensis, Cyprianus episcopus legionensis Didacus astoricensis et Miro palentinæ sedis Gometius oZensis Gometius calagurretensis Joānes Pampilonensis Petrus lucensis Crestonius Yriensis

IN Primo igitur titulo statuimus vt vnusquisque eps̄ ecclesiasticū ministerium cum suis ecclesiasticis ordinate teneant in suis sedibus

IN Secundo titulo precipimus, vt omnes abbates et monachos suos et monasteria et abbatisse et sanctemoniales et monasteria sua secundum regulam beati Benedicti regant statuta et ipsi abbates et abbatysse cum suis congregationibus et cenobijs sint obedientes et per omnia subditi suis episcopis, & nullus recipiat monachum alienum aut sanctamonialem nisi per literas abbatis sui aut abbatisse iussionem si quis hoc decretum violare præsumpserit anathema sit ...

IN Tertio autem titulo statuimus, vt omnes ecclesię et clerici sint sub iure sui episcopi nec potestatem aliquam habeant super ecclesias seu ecclesiasticos laici. Ecclesię autem sint integrę et non diuissę cum presbyteris et diaconibus et de toto anni circulo libris cum ornamentis ecclesiasticis, ita vt non sacrificent cum calice ligneo vel fictili vestes autem presbyteri sint in sacrificium amitum, alua, cingulum stola manipulum casulla, vestes diaconi amitum alua, cingulum stola, dalmatica manipulum altaris vero ara tota sit lapidea et ab episcopis consecrata hostia sit ex frumento electo sana et integra, vinum sit mundū et aqua munda ita vt inter hostiam et vinum et aqua Trinitatis sint significata, altare sit honestum

honeste indutum & insuper ligneum indumentum mundum et integrum
subtus calicem et insuper corporale lineum mundum et integrum, presby
teri vero et Diachoni et qui ministerio funguntur ecclesię arma bellica
non deferant semper coronas apertas habeant, barbas radant mulieres
secum in domo non habeant, nisi matrem aut sororem aut amittam
aut novercam, vestimentum unius coloris et competens habeant. Infra
etiam dextros ecclesię laici vxorati non habitent nec iura possideant. doceant
autem clerici filios ecclesię et infantes, vt simbolum et orationem domini
cam memoria teneant. Si quis tum laicus huius iuris institutionem vi
olator extiterit, anathema sit presbyter vero aut diaconus si huius modi
iussionis destructor extiterit lx solidos episcopo persoluat, et gradu ec
clesiastico careat

Quarto vero titulo statuimus vt omnis archidiaconus et presbyter
sicut sacri canones precipiunt vocent ad penitentiam adulteros incestuo=
sos sanguine mixtos fures homicidas maleficos et qui cum animalibus se
inquinant et si peniteri noluerint separentur ab ecclesia et a communione

QUINTO autem titulo decreuimus vt archidiaconi tales clericos
constitutis quatuor temporibus ad ordines ducant qui perfecte totum
salterium hymnos et canticos epistolas et euangelia et oraciones sciant
presbyteri, ad nuptias causa edendi non eant nisi ad benedicendum
clerici et laici qui ad conuiuia defunctorum venerint sic panem defuncti cō
medant, vt aliquid boni pro eius anima faciant ad que tamen conuiuia vo=
centur pauperes & debiles pro anima defuncti

Sexto vero titulo admonemus vt omnes christiani die sabbati adueś
perecente ad ecclesiam concurrant et die dominica matutina ad missam
et omnes horas audiant, opus seruile non exerceant nec sectentur itinera
nisi orationes causa aut sepeliendi mortuos aut visitandi infirmos aut pro
regis secreto aut pro Sarracenorum impetu, nullus etiam christianus
cum Judęis in vna domo maneat, nec cum eis cibum sumat, si quis au
tem istam nostram institutionem fregerit per septem dies penitentiam agat

quod si peniteri nolluerit, si maior persona fuerit per annum integrum com munione careat, si inferior persona fuerit, centum flagellas accipiat.
Septimo quoque titulo admonemus ut omnes comites seu maiorini regales populum sibi subditum per iustitiam regant, pauperes iniuste non opprimat in iudicium testimonium nisi illorum presentium qui viderunt et audierunt non accipiant. Quod si testes falsi conuicti fuerint illum suplicium accipiant, quod in libro iudicum de falsis testibus est constitutus
Octauo autem titulo mandamus, ut in legione et in suis terminis et in gallecia et in Asturijs et in portugale talesit iudicium semper quale est constitutum in decretis Adefonsi regis pro omicidio pro rauso pro sagione aut pro omnibus calupnijs suis tale vero iudicium sit in castella quale fuit in diebus aui nostri Sancij Ducis
Nono quoque titulo precipimus ut tricenium non includat ecclesiasticas hereditates sed unaqueque ecclesia sicut canones precipiunt et sicut lex Gottica mandat omni tempore suas hereditates recuperet, et possideat.
Decimo vero titulo decreuimus ut ille qui laborauerit vineas aut terras in contemptione positas colligat fruges et postea habeant iudicium super radicem et si victus fuerit laborator redeat fruges domino hereditatis
VNDEZIMO autem titulo mandamus, ut omnes christiani per omnes sextas ferias nisi festum interuenerit ieiunent, et ora congrua cibo reficiantur et faciant suos labores
Duodecimo quoque titulo precipimus ut si quis lz Somo pro qualicunque culpa ad ecclesiam confugerit non sit ausus aliquis eum inde violenter abstrahere nec percutere nec persequi infra dextros ecclesię qui sunt XXX. passus sed sublato mortis periculo et corporis detur pacone faciat quod lex Gottica iubet, qui aliter fecerit anathema sit et soluat epo mille solidos purissimi argenti
Tertio decimo titulo mandamus, ut omnes maiores et minores veritatem regis et iustitiam non contendant sed sicut in diebus Domini Adefonsi regis fideles et recti persistant et talem veritatem faciant regi qualem fecit Sanctio duci rex vero talem veritatem faciat eis qualem

fecit prefatus Sanctius comes et confirmo totos illos foros cunctis habitan
tibus in legione quos dedit illis rex dompnus Adefonsus pater Sanctie regi
ne uxoris mee. Qui igitur hanc nostram constitutionem fregerit Rex
comes, Vicecomes maiorinus Sagio, tam ecclesiasticus quam secularis
ordo sit excomunicatus et a consortio Sanctorum segregatus et perpetua
dapnatione cum diabolo et angelis eius damnatus & dignitate sua tempo
rali sit priuatus.

Vt cognoscant fideles quot Patriarche fuere in Jhrlm ex quo christiani eam abstulerunt ab Agarenis usque in era M.C.lxx.vi.

Pelagio ouetensi episcopo. Petrus Sancti sepulchri episcopus canonicus per
omnia suus quicquid patri filius mellifluus. paternitas vestra scire manda
uit quod quot patriarchas fuere in Jhrlm habuit postquam ciuitas sancta
in manibus latinorum et quomodo fuit et ordinati unus post unum successit
Quorum primus Damertus pisanus archiepiscopus fuit sed Arnulphus
qui tunc archidiaconus erat, et templum domini tenebat multa con
tra eum aduersa obiecit, unde a sede sancta expulsus Romam petijt atque
ad papam Paschalem purgaturus ab his quibus obijciebatur aduenit. Au
ditus vero a Papa obiectionibus indigne ferens in sanctam sedem
confirmauit eum que reuerti cum condigno honore Hierusalem precepit
sed eo reuertenti apud Messellam sicilie ciuitatem infirmatus occubu
it, interim dum Romam veniret Arnulphus cum rege eo veniente ali
um nomine Ebremerium superposuit paratis vero aliquot diebus Giue
linus arelatensis archiepiscopus cum legatione appostolica Jherusalem cō
uocatis circunquaque episcopis concilium celebrauit & Ebremerium super
positum inde eiecit Verumtum pro reuerentia dominici sepulchri quia
in tam excellenti sede prefuerat degradari noluit sed in cesarea que anti
quitus metropolis erat illum constituit Tunc canonici gloriosi sepulcri
domini cum rege clero et populo Gebellinum elegerunt quo defuncto Ar
nulphus successit, post cuius obitum Marmundum virum sanctum et
honestum intronizerunt Mortuo illo Stephanus vir robustus

in episcopatum successit, et post illius transitum Millidinus qui prioratus officium in conuentu canonicorum gerebat in episcopatum adhuc viuens sublimatus est. Ecce sicut precepistis feci memores estote eorum de quibus alias scripsi. et quot reges fuere in Hlm primus rex Goddofredus, secundus frater eius nomine Baldinus Rex tertius alius Baldoinus Rex quartus rex ille qui fuit comes andegauus nomine Fultus.

Sciant omnes homines presentes et futuros qm Deo iuuente

Hec constitutio subscripta que per totam Hispaniam habetur habuit inicium in Ouetensi ecclesia tempore pellagii ouetensis episcopi et subscriptis omnibus hoibus. Omnium sancte ecclesie filiorum presentium et futurorum memorie tradere studuimus latronum sacrilegorum et diuersi generum maleficorum in asturiarum partibus nimiam et execrabilem malitiam olim preualuisse plerisque temporibus atque destruenda et que sancte ecclesie profutura erant edificanda. Era M. C. l iii. apud ouetum in ecclesia sancti saluatoris congregatis principibus et plebe totius predictae regionis in die sancto Pentecostes spu sco administrante presuleque Pellagio predicante et mouente Haec inter cetera placita tam omnibus in commune primam se obtulit sententiam Statuimus inquit et decernimus et super sacrum textum euangelij iureiurando firmamus vt nemo nostrum deinceps domitos vel indomitos pro aliqua causa pignore et bonos nec auferat alicui extraneo vel suo seruo vel mandatitio, quod si fecerit sit maledictus et excommunicatus et pro scelere perpetrato iudici terre et episcopo lx solidos reddat et boues reddat in duplo domino suo et secundum precepta canonicorum xv annis peniteat quinque ex his in exilio et quinque sicut preceperit eis episcopus suus caeteros quinque foris ecclesiam in sua terra redimat Simili modo etiam firmamus vt nullatenus furtum faciamus nec facientibus consentiamus et si latronem capere poterimus pro modo furti plenam iustitiam faciamus secundum etiam decreta canonum vt superius sanximus a dextris ecclesiae infra xxx passus per vim non extrahamus nisi seruum naturalem probatum aut latronem publicum aut proditorem proditione conuinctum aut aut publice excomunicatum aut monachum refutas aut violatorem ecclesie cui procul dubio ecclesia nullo modo debet

refugio esse. Qui autem ex orauerit prolatione ut nominis dicetur secundum modum modum culpe anatema sit, Qui vero accipit a Diabolo aliquid aliud per vim extrahi ab ecclesia eius que porticibus usque ad XII. passus si quadruplum reddat et secundum eacanones peniteat, aut sit monasterio monachus sub regula beati Benediti aut sit eremita omnibus diebus vite sue aut se seruum subyciat seruituti quam lesit ecclesie aut summam peregrinationem arripiat omnibus diebus vita sue.

Regina autem dopna Urracha cum omnibus filijs et filiabus suis ut hanc prescriptam constitutionem audiuit satis ei placuit et confirmauit et iurauit eam, et fecit [illegible]are et confirmare eam omnibus hominibus habitantibus in omni regno eius tam ecclesiasticus ordo quam secularis. Sorores itaque iam dicte regine infante domna geloira cum omnibus filijs et filiabus suis et cum omnibus hominibus sibi subditis, itaque infante dopna Tarisia cum omnibus filijs et filiabus suis et cum omnibus hominibus sibi subditis iurauerunt et confirmauerunt sicut supra taxatum est. Nos igitur omnes subscripti hoc scriptum et hanc promissionem sub sacramento confirmamus et roboramus tam pro nobis quam pro omni progenie nostra futura ut sit promissio hec stabilis et firma usque in finem mundi per omnia saecula et per omnia tempora.

Suarius comes. Gundisaluus pellagij. Adefonsus Veremundi. Petrus Adefonsi. Didacus Fernandi. Gundisaluus ausurij. Pelagius froila. Ex austurijs Oueti Petrus ruderici. Suarius Ordonij. Petrus didaci, Petrus Guterri. Garcia Suarii. Gundisaluus Garsie. Petrus garsie. Christophorus Joannis. Garsia perez. Munio petri. Fernandus petri. Didacus petri. Pelagius Garcie. Pelagius Azenarij. Munio Garsie. Veremundus Vele. Martinus guterri. Martinus petri. Didacus Petri. Ouecus petri. Martinus martini. Petrus mendi. Gundisaluus Petri. Ordonius Petri. Petrus Garsie. Aluarus Garsie. Fernandus Garsie. Ordonus Garsie. Cetauida Pellagij. Petrus Fernandi. Rudericus petri. Fernandus anarij. Martinus anarij. didacus Gutterri. Didacus anarij. Pelagius Oueti. Martinus

Pelagij. Aluarus petri. Pelagius martini. Rudericus Martini. Fernandus martini. Pelagius munionis. Aluitus Pelagij. Froila munionis. Garcia veremundi. Petrus ecte. Ordonius pelagij. Pelagius gristiani. Didacus Petri. Gundisaluus Petri. Joanes petri. Martinus petri. Joannes Magas. Gundisaluus didaci. Petrus sancij. Petrus pelagij de buila. Petrus pelagii de mazaneda. ex territorio Tinegiæ Mendus enalsi. Froila enalsi. Gundisaluus mendi. Ectauida suarij. Mendus ruderici. Pelagius ruderici. Mendus ruderici. Pelagius Petri. suarius aluiti. Reimundus aluiti. Froila veremundi. Joannes fernandi. Petrus manuel. Petrus ouecci. Rudericus fernandi. Rudericus Pelagij. Antonius ruderici. Petrus garcię. Rudericus Garcię. Pelagius munionis. Petrus Flauii. Fernandus flaui. Martinus adefonsus. Adefonsus Tructuui. Petrus didaci. Petrus menendi. Pelagius Menendi. Guilielmus pelagi. Petrus Guilielmi. Pelagius guilieni. Didacus Guilieni. Rudericus Guilieni. Rudericus petri. Aluarus petri. Ex territorio laneyo Joannes petri. Pelagius petri. Pelagius citi. Petrus pelagij. Petrus guterri. Sanctius Guterri. Petrus gurionis. Pelagius mentira. Sanctius petri. Aluarus Pelagij. Petrus pelagij. Sanctius eulalii. ex territorio Malian Pelagius ruderici. Pelagius Joannis. Aluarus Garcię. Pelagius ordonij. Garsia Telli. Monio telli. Ordonius didaci. Sanctius ordonij. Adefonsus munionis. Petrus adefonsi. Suarius Diaboli. Fortunio Pelagij. Didacus petri. Pelagius petri. Munio ecce. Didacus ecce. Petrus martini. Didacus Gundinsalui. Didacus Ouecci. Rudericus Ouecci. Didacus fortunij. sanctius fortuni. ex territoriis Colunga Cangas et Aguilare. Garcia sancij. Petrus Sancij. Martinus sancij. Sancius Sancij. Gundinsaluus sancij. Petrus sancij. Didacus Sancij. Rudericus sanci. Vella sancij. Petrus ecte. Pelagius ecte. Fernandus ecte. Pelagius didaci. Veremundus didaci. Didacus Didaci. Rudericus munionis. ex territorio flauianensi Petrus Pelagij ruueus. Ordonius martini. Petrus pelagii. Pelagius petri. Ordonius petri. Joannes Petri. Ordonius petri. Monio petri. didacus petri. Martinus petri. Pelagius michael. Petrus michael. Joannes Michael. ex territoriis lena alier et orna. Petrus pelagii. Busreza. Petrus Alcandara. Pelagius era. Vella pellagij. Gundisaluus Veremundi. Gundissaluus vrini. Ecta pelagij. Armentarius Joannes. Petrus barbadam

Petrus Petri. Pelagius sciti. Martinus Pelagij. Rudericus Pelagij Mar
tinus etti. Ex territorijs Aruolio Goldone et Auila.
Pelagius munioni. Fernandus Guterri Aluarus Guterri Gundissaluj
aluari. Rodericus aluari. Joannes citi. dominicus citi. Saluator citi Al
uarus citi. Fernandus citi Joannes Fernandi. Petrus Zuliani. Ex
territorijs flaciana Vadauia, luna et omnia. Veremundus petri. Ferdi
nandus Petri. Rudericus petri. Joannes petri. Petrus garcese. Veremun
dus munionis. Eulalius Didaci. Pelagius didaci. Munio pelagij. Flainus
fafile. Joannes Fernandi. Eulalius Fernandi. Pelagius froile. Manel
lus fafile. Petrus piniolj. Sancius aznarij. Monio aznarij. Garcia Azna
rij. Pelagius Fraile. Garcia sancij. Ex territorijs legioni et Asto
ricæ. comes Froila didaci. Ranimirus froile. Rudericus Martini Petrus
Martini. Osaureus martini. Petrus didaci. Rudericus didaci. Marti
nus didaci. Petrus didaci. Rodericus veremundi. Petrus veremundi. Di
dacus alueti. Gundisaluus alueti. Munius nebuzani. Isidorus nebu
zani. Petrus anai. Fernandus munioni. Joannes petri. Petrus Petri=
Petrus guterri nebuzanus gudest. Gutterius erei. Martinus nebuzani. Fer
nandus Telli. Adefonsus telli. Tellus telli. Isidorus Fredenandi
Ex campis Zemoræ et campi Tauri. comes Gometius Pelaij. co
mes Fernandus fernandi. Fernandus menendi. Petrus Menendi Gutte
rius Fernandi. Rudericus Fernandi. Petrus pelaij. Guterrius pelaij. Di
dacus Munionis. Ex territorijs Gallecię comes Petrus froile. Fernan
dus Petrus. Veremundus petri. Garcia petri. Rudericus petri. comes mo=
nius pelaij. comes Adefonsus Nuni. Sanctius nuni. Menendus nun
ni. comes Rudericus valle. comes Guterrius veremundi. Odarius ordonij.
Joannes Ramiri. Arias petri. fernandus Joannis. Petrus gudester. Pe
trus Joannis. Suarius nebuzani. suarez rudericus. nebuzani. Ex
territorijs Castellæ comes Petrus Gundinsalui. comes Rudericus
Gomecij. comes Beltranus. comes Ermogotus ~~comes~~ comes lob didaci.
Petrus lopi. Lob lapi. Xemenus lopi. petrus Gutteri. Gundinsaluus gu

teri Petrus Garsie Petrus Patelle Ex territorio sancti Juliani Camargo tiansmiera Egunacumeq terris terris comes Rudericus Gundisalui. Petrus ruderici Guterius roderici petrus Gundissalui ruderici Gundisalui. Gundisaluus gundisalui Rodericus munionis Sancturo velle vere mundus velle martinus velle.

Bernardus Toletanę sedis archiepiscopus et sancte Romanę ecclesię legatus confir. Didacus Jacoben. archiepiscopus conf. Pellagius Bracharensis archiepiscopus confir. Munius mundunensis episcopus conf. Didacus Auriensis episcopus conf. Adefonsus Tudensis episcopus conf. Hugo portogaliensis episcopus confirmat. Gundissaluus conimbrıensis episcopus conf. Pelagius Astoricensis episcopus confir. Didacus legionensis eps confirmat Petrus palentinę sedis episcopus conf. Raimundus Oxomensis episcopus conf. Petrus secouiensis episcopus conf. Bernardus segonciae eps conf. Paschasius Burgensis eps conf. Sanctius Abulensis eps confirmat Muns salamanticensis eps confirmat Bernardus cemorensis episcopus confirmat.

Constituto hoc non omnis sed omnipotentis Dei vox fuit qui per vniuersum mundum eam seminauit et audita placuit omnibus hominibus sub celo habitantibus tam Christianis quam Paganis seu Judaeis. Si quis itaque hanc sanctam et istam nřam promissionem et subsaciamento factam confirmationem tan nos quam aliquis ex nostra futura progenie violauerit et perdictam sanctificationem sicut superius dictum est se non emmendauerit sit ab omnipotenti Deo maledictus et excomunicatus et ab omni consortio fidelium et sanctorum et in hoc seculo et in futuro sit separatus et cum diabolo et angelis eius patiatur penas in inferno in perpetuum dapnatus.

Omnis homo qui hanc prescriptam sic constitutionem audierit seruauerit firmauerit et custodierit eam sit custoditus et benedictus a domino Deo nostro J Sesuchristo qui cum patre et Spiritu sancto viuit et regnat per oia secula seculorum amen. —— Post haec sub era M.C.lxii

Adefonsus rex Raimundi consulis et vrrachę reginę filius post quam prescriptam sic constitutionem audiuit et in regno hispanię post mortem

matris sue regna recepisset confirmauit et Jurauit eam et fecit eam confirmare et iurare et stabilire omnibus hominibus habitantibus in omni regno eius ut seruetur et custodiatur usque mundus iste finiatur

Ab exordio mundi usque in presentem consti. sunt anni vj M.c.lxiiii. Deinde sub era M. C. lx px. similiter infante domino Adefonso portugalensi cum omnibus hominibus nobilibus et ignobilibus habitantibus in omni honore illius, postquam prescriptam constitutionem audierunt iurauerunt, et confirmauerunt et stabilierunt eam pro se et pro omnibus progenies eorum ut seruetur usque in finem seculi Suius. IN diebus illis Adefonsus rex Aragonensis simul cum fratre suo Ramiro monachio cum omnibus hominibus nobilibus et innobilibus habitantibus in omni regno eorum prescriptam constitutionem iurauerunt et confirmauerunt et stabilierunt eam pro se et pro omnibus progenies eorum sicut supra taxatum est. Si quis tamen, quod fieri minime credimus rex comes vicecomes maiorinus Saio tam ecclesiasticus homo quam secularis qui hanc prescriptam constitutionem frangere tentauerit quisquis ille fuerit fracta manu pede et ceruice euulsis oculis lepra percussus frangat illam Deus in conspectu omnium inimicorum suorum sit maledictus et excomunicatus usque in sempiterna usque in septimam generationem in conspetu patris et filij et Spiritus sancti Et insuper cum Datam et Abiron et cum Iuda domini proditore cum simone mago et cum Nerone pares penas substineat in eterna dānatione Amen

Quicunque hanc prescriptam constitutionem omnibus modis prout potuerit seruauerit, et custodierit eam seruet eum dominus in hoc seculo et in die Iudicij et cum sanctis det ei vitam eternam in regno suo et sit benedictus ab omnipotenti Deo qui cum filio suo domino nostro Iesuchristo una cum spiritu sancto perenniter uiuit et regnat Deus per omnia secula seculorum amen.

Nunc autem pro tantis bonis a Deo collatis nobis Benedicamus et Laudemus dominum Deum nostrum Iesum christum qui cum patre et Spiritu sancto viuit et regnat Deus per infinita seculorum secula amen

Ouetum.

INCIPIT Testamentum ecclesiæ Sancti SALUATORIS Ouetensis sedis a rege Adefonso casto factum et confirmatum.

Fons uitæ o lux author luminis A. et O. initium et finis radix et genus Dauid stella splendida et matutina Christe Jhesu q. cum Deo patre et Spiritu sancto es super omnia Deus benedictus in secula. Ego Adefonsus rex filius Froile et ~~[illegible]~~ et Munię reginę in omnibus et per omnia uernulus famulus immo seruus tuus ad te loquor quia et de te loquor uerbum patris concurro ad te occurrem hi offero uota cum lachrimis suspiria cum lamentis tu redde gaudia cum redemptis in nouando gloriam cum angelis et qui a tu es rex regum regens celestia simulque terrestria dirigens in temporali iustitiam temporaliter uero tirannum populus pro obtinenda iustitia dirigis. distribuis reges leges atque iudicia cuius dono in ter diuersarum gentium regna nominis in terminis Hyspanię clara refulsit Gottorum uictoria. Ego Adefonsus Rex castus iam dictus tibi suggero dicendo. Tua sunt domine omnia et q. de manu tua accepimus tibi conferimus exorans deinde profusissimam pietatem tuam per gloriosissimum sacri sanguinis tui comercium et crucis tuę inuictum et uenerabile signum, ut hæc placide benigneque suscipias remunerationis celico dono foueas et fouendo premio pretatis adtollas. Tu fortissime domine qui es Deus inuisibilis Deus Israel saluator qui iussisti Jacob reuertere in terram natiuitatis suę altari constituto ibi manere et munera offerre et nos pie dignatus de multis tribulationibus eruendo in propria domo reducere sit munus hoc tibi acceptum sicut accepta habuisti munera prędicti Jacob pueri tui ut benedicens benedicam te in omni tempore et sit semper laus tua

in oremeo ad consequendam misericordiam tuam cum omni plebe que in hac ecclesia tua ut pigordictum est obedienter operantes adiutores Xti exierunt, ut tuis sit felicitas eorum et nunc et semper et in secula seculorum amen. Quicumque tamen ex his omnibus a nobis tibi domino consecrata ecclesia veneranda ut sacra auxerit iuuauerit saluauerit atque tibi Jhesu saluator nobiscum fauens firmans firmauerit firmatus clementie tue dono coheres cellitus cum electis tuis videat, que bona sunt in Jerusalem celestem Siquis autem ex his a nobis collatis vel in futuro aliquis predicto altari aliquid contulerit domino opitulanti quicquam abstulerit fraudauerit vel qualibet fraudis occasione alienari presumpserit sciat se et sciesse ab honore priuatum et a Christi communione et quisquis ille fuerit qui talia commisit fiat ta manu pede et ceruice euulsis oculis lepra percusus frangat eum Deus in conspectu inimicorum suorum sit maledictus et excomunicatus usque in septimam generationem et in futuro iudicio nobiscum pro his suas assereat actiones Si vero aliquis ex ipsa familia qua ibidem concedimus aut aliquis concesserit alia per fugam aut superuia ab obsequio eius dem ecclesie se subtraxerit iudicio dominico comprehensus ad proprium famulatum reuertatur inuitus stante et permanente huius scripture nostre textum in omni robore et perpetua firmitate. Quas subter manu nostra roboramus et rouorauimus et testibus pro firmitate sacerdotibus Dei vel ceteris ecclesiasticis roborandam tradidimus. Facta scriptura testamenti vel confirmationis die xvi. Kalendas dezembris era DCCL.

Ego Adefonsus rex hoc testamenam e factum confirmatum

- Sub Christi nomine Aiulfus Hiriensis episcopus conf.
- Sub christi nomine Sintilla Legionensis episcopus conf.
- Sub christi nomine Chindulphus Salamanticens. episcopus conf.
- Sub Christi nomine Maidus Cauriensis episcopus conf.
- Sub Christi nomine Theodemirus Calagurritanus eps. conf.

Nimila Abb cfir.

Antonius Abb cfir.

Petrus Abb cfir.

Cæsarinus Abb cfir.

Jinoda edificator prædictæ sedis ecclesie Sancti saluatoris confirmat.

Justus PBR. 4 J — Fuit predicta ecclesia consecrata a prefatis episcopis in idus Octobris subprescripta era.

ECCE SCRIPTURA QUÆ DOcet qualiter cum consilio regis domini Adefonsi et eius uxoris Xemene reginæ et totius regni potestates Dopnus Ermegildus ecclię Ouetensis Archiepiscopus ad Hispanos episcopos ex hereditatibus dicte sedis dedit ut essent ad supplementum illorum cum ad statutum tempus ad celebrandum concilium in metropoli Ouetensis sedis venisset. Ut ad manducandum et viuendum nihil eis defecisset scilicet. Ad legionensem episcopum ecclesiam sancti Juliani de Bos secus flumen Nilion Ad Astoricensem episcopum ecclesiam sanctæ Eulalię subtus castrum tutellæ. Ad Iriensem episcopum ecclesiam sancte Marię de Jimaria ad lucensem epm ecclesiam sancta Marię de Nouelleto quę est in rocis Ad Britoniensem epm et ad oriensem episcopum ecclesia sancti Petri de Nora Ad Bracharensem Archiepiscopum et Dumiensem episcopum et Tudensem epm ecclesiam Sanctæ Marię de lugo Ad columbriensem epm ecclesiam sancti Joannis de Neua quę est in litore maris Occeani Ad portugalensem epm ecclesiam Sanctæ crucis de Andorga Ad salamanticensem epm et ad Cauriensem episcopum ecclesiam sancti Juliani que est in suburuio Oueti

Ad Cesaraugustensem epm̃l. et Ad Calagurrensem epm̃l. ecclesiam san
ctę Marię de Solis Ad Tirasonensem episcopum et ad Occensem
episcopum ecclesias sanctę Marię et Sancti Michaelis de Naranco
et finiunt in sub vno duo Archiepiscopi et sedecim episcopi.

Incipit prologus Gentis Francorum

Explanatio vel origo gentis Francoꝝ ut multi
ferunt, à Troia vrbe frigiæ fuisse egressos. Fuit autem inter reliqua bella
pugna magna inter Troianos et Græcos Cum Agamenon rege Græcorum
et alios principes fortissimos regales .18. contra vnum regem Troianoꝝ
nomine Priamo et filijs suis Hectorem et Trogillum, Alexandrum
Achimachum, Deipsebum. Pugnauerunt autem inuicem ad Tro
iam vrbem annos X^m. et ceciderunt de gente Græcorum regales principes
14 et exercitus hostium quinginta millia sexcenti de Troianos
de Græcis quoque ceciderunt. 665V. cum principibus fortissimis. Sed
Græci præualuerunt aduersus Troiam consentientibus Ænea
et Anteneor. Tunc interfectum Priamum regem Troianorum cum li
beris suis Æneam et Anteneor cum familia sua et liberis suis expul
si de Troia vna cum Eccuba vidua vxore Priami et Andioma
cha vxore Hectoris filij sui, et vna cum Cassandra filia ipsius Pri
ami regis habitauerunt separatim Æneas in Aluano vbi Tiberis
fluuius consurgit ibi in magna potentia et gente fortissima creuit di
ues valde et potentissimus de cuius genere et cognatione Romulus &
et Remus reges fortissimi exorti fuerunt, qui Romam vrbem
magnam ædificauerunt, a quo Romanum imperium sumpsit initi
um. Remus enim frater eius Remus Campaniæ ciuitatem ad oc
cidentalem plagam instruxit. Anteneor vero iuxta mare Medi
terraneum iaceat, Italia terra vbi Antibalis ciuitas sita est
contra prouinciam Marsilensem cum sua gente habitauit eamq;

regionem sua dominatione subiugauit. Cassandra itaque filia Priami =
cum genitrice sua et cum habitauit partibus aquilonis, contra Striam iuxta
Strum fluuium accepto que viro stirpe sue procreauit filios ac filias creuit
q. in gentem magnam vsque ad pronepotes liberorum, qui genuerunt Frigionem
Frigio vero genuit duos fratres Francum et Vassum a quo omnis gens
Francorum appellata est. Nam Francus et Vassus et Romulus et
Remus parentes proximi vno tempore fuisse dicuntur. Oculta quoque
prelia et certamina multasque pugnas fecerunt inuicem. Romulus autem
et Remus deuicti ac superati fugerunt aliquatenus. Post haec iterum
congregato exercitu Romulus et Remus in monte Auentino iuxta
Romam inter se inuicem pugnantes. Francus et Bassus fugierunt et veni
entes habitauerunt ibi annis plurimis vsquequo tandem aliquando edifi
cauerunt ciuitatem Peruullam edificaueruntque eam Sicambriam, eo quod
in similitudinem predamnum inuasissent eam, et vsque hodie ipsa ciuitas
appellata est. Igitur de generatione Franco et Vasso illis quae defunctis
Francie Marcomirus et Somione de ipsa generatione nobiles sibi Princi
pes constituerunt. Eo quoque tempore multa spolia de Vianis regionibus
detraxerunt erant enim fatui et pagani demonia omnia surda et muta ado
rantes, Mortuo autem Marcomiro atque Somnione habuerunt inter
se consilium vt sibi regem sicut alij reges constituerent. Constituerunt sibi
regem amitum faramundum Marco Somire principis filium ex illo ta
men tempore et legem habere ceperunt et tractores qui eis iudicia iuraque in
dicarent et haberent legem sicut et alij gentes Si sunt tractores eorum his
nominibus. Irssonast. Iusogast. Arogast. Salegast. In villas quae ex
tra regnum sunt, idest, in Botagam Salechagam et Videcang. Mortuo
autem faramundo rege Cludionem filium eius crinitum in regnum consti
tuerunt, eo quoque tempore peruenerunt in finibus Toungorum in regio
ne Germanica ob hanc causam Germania nomen accepit eo quod
immanes que nationes sunt idest indomiti seuissimi e duriate prauos q

mores ac ferocissimo ardore quorum fuisse centum pagos tradit scriptura
inter Renum fluuium et mare in illo tempore in his partibus citra
regnum usque ligere fluuio Romani habitabant.

Incipit liber Sancti Gregorij Turonensis epi[scopi] gesta regnum Francorum Principumque Francorum gentis originem vel regum gesta proferamus vel cuncti audiamus

Est autem in Asia opidum Troianorum ubi est ciuitas qui Illiricum
dicitur ubi regnauit rex Æneas, gens illa fortis et valida viri bellatores
atque rebelles nimis inquieta certamina obiurgantes per girum finitima
debellantes. Surrexerunt autem reges Græcorum aduersus Æneam
regem Troianorum cum multo exercitu, pugnaueruntque contra eum cæ-
de magna corruitque ibi exercitus magnus et maximus Troianorum. fu-
git autem rex Æneas et reclusit se in ciuitatem Illium. Pugnauerunt
enim aduersus Sanc ciuitatem annis. x. tunc ipsa ciuitate subacta fu-
git Æneas rex cum cæteris viris suis in Italia loca rogantes illas ut auxili-
um ferret. Alij autem de principibus eius Priamus et Anteneor cum alijs
viris de exercitu Troianorum. xii. millia fugierunt cum nauibus intro-
euntes ripas Tanais fluminis per meditas Paludis nauigauerunt et per-
uenerunt terminos finitimos parmoniarum tendentes finitima spacia
secus meditas paludis, cœperunt ædificare ciuitatem ob memorialem eorum
et appellauerunt eam Sicambriam ibique habitauerunt annis multis
creueruntque in gentem magnam. In illo tempore Valentinianus impe-
rator imperium Romanorum regebat eo tempore gens alanorum atrocissi-
ma rebellauerunt contra prædictum imperatorem Ille itaque ammoto
exercitu magno Romanorum direxit aciem contra eos superauitque eos
attriuit atque debellauit, illi autem cæsi super fluuio denuuio fugerunt
et intrauerunt in meditas paludis, et ait imperator, Si quis potuerit
introire paludes istas et inde eijcere potuerit gentem hanc rebellem Ala-
norum concedam eis tributa in annis x. Tunc congregati franci qui

fuerant de Troia eiecti fecerunt insidias ex aduersopere incognita lati
bula sicut erant docti. Et ingressi in meoditas paludis cum reliquo exer
citu Romanorum eiecerunt inde Alanos percusserunt que eos more gladij
Tunc que appellauit eos Valentinianus imperator flancos antiqua lin
gua quod in latinum intelligitur hoc est ferus a duricia vel feritate cordis
Igitur post transactos .x. annos misit Imperator exactores vna cum
primario de Romano senatu vt rescipierent prętermissa tributa de popu
lo Francorum. Illi quoque vt erant immanissimi consilio perfido atque
inutile accipientes inter se dixerunt imperator cum exercitu Romanorum
non potuit eijcere Alanos de latibula paludia rum gentem rebellem. Nos
autem, qui eos vincimus cur soluimus tributa, consurgamus autem
contra primarium hunc vel exactores istos irruamus super eos iugam li
beri. Tunc insidiantes interfecerunt eos. Hæc audiens imperator in
ira magna amotus precepit amouere exercitum hostilem Romanorum.
aliarumque multarum gentium vna cum Aristarco principe militię
Et direxerunt aciem contra Francos fuit que ibi stragesmagna de vtroque
populo. Videntes Franci tantum exercitum sustinere non posse ceci val
de fugierunt, ceciditque ibi Priamus dux eorum. Illi quoque egressi a
Sicambria venerunt in extremis partibus Reni fluminis in Germaniarum
opidis ibique inhabitauerunt cum principibus eorum Marchomire fili
um Priami et Sonnone filio et Anteneor habitauerunt que ibi annis
multis. Tunc defuncto Semorie et accepto consilio in vnum primatum
eorum vnum habere principem petierunt consilium Marchomire vt
regem vnum haberent sicut cæterę gentes, at ille dedit eis consilium et ele
gerunt Faramundum filium ipsius Marcomeris et eleuauerunt eum
super se regem crinitum. Tunc et legem habere cœperunt quam consiliarij
eorum priores gentiles his nominibus Nisouast. Nifogast Arrogast
Salegast in villa Germanię. Id sunt in potachim Salechang et Saui
decagnitia altauerunt. Mortuo quippe Pharamundo Clodionem fi
lium eius clinitum in regno principes eius eleuauerunt Tunc temporib
crinitos reges in initium sublimauerunt vementesque sagaciter in finib

Toringorum habitauit. itaque Clodio rex in Dis parcho castello in
finibus Toringorum in regione Germanię propterea Germanię omnes
regiones Gentium quę vltra regnum fluuium sunt Sui nomine nun
cupantur Germanias eo quod immania corpora sint immanesque natio
nes sæuissimas duratæ semperque indomitæ ferocissimi quorum fuisse
centum pagos traditur scriptura in illo tempore in his partibus citra
Renum vsque ligere fluuio habitabant Romani. Vltra autem ligere =
fluuio Gotti dominabantur. Burgundiones quoque Arriani erant,
habitabant iuxta Rodanum fluuium quę adiecit lugdunum ciuitatem
Clodio cui rex misit exploratores de dispargo castello Toringorum vsque
ad vrbem Camaracum. Ipse postea cum grandi exercitu renum tran
siit, multo populo Romanorum prostrato fugauit. Carbonarias syluas
ingressus Tumacensem vrbem preparauit ibique pauco temporis residens
Romanos quos ibi inuenit interfecit exinde vsque sumnam fluuium
occupauit. Clodione rege defuncto Incroueus regnum sublimatus est
regnauitque Clodio annos XX.

Amaraueo itaque rege vtile qui in regnum Francorum sublima,
tus est celebri nomen reges francorum Inchronichi nuncupati sunt ipse
incrouenos g(ener)i filium nomen Childerico rege principe coldoneo sublimis
simo rege temporibus Incroueo rege Auo Ilderico patre Clodonco irruētes
Hugnii in Gallia et erat sanctus Aruasius tunc ruscivitate episcopus q
accipiens duos diachonos et aliò clerico vadens Romam ad limina s(an)cti
Petri tres dias et tres noctes ieiunans Dominum deprecabantur vt
ciuitatem et populum de manibus Hugnorum eriperet cui apparuit =
Sanctus Petrus apostolus dicens, quid me inquietas S(an)ctissime Aruasi
nam hoc quod petis a Domino et iudicatum et permissum est vt in
manibus Hugnorum tradatur propter multa peccata populi qui ha
bitant in ea. Tu autem vade tria rectum portum super fluuium Mosam
et ibi colligeris ab hominibus sanctis fratribus tuis in Coelum. Qui

traiectus transiectusq; et quietus erit. Tunc iussa cesa et captiuata remanebit,
vsque in finem. In illo tempore Hugui in istas partes cetera regnum cum grandi=
exercitu hostili peruenerunt vastantes terras fugatoque Meroneo rege vsque
Aureleanis ciuitate et auxiliante presiecto Romano patricio & Iurisomodo re
ge Gottorum Huguicessi atque prostrati atque deuicti fugati sunt. Erant au
tem tunc in ista parte Galleatum ex Romanis Ægidius rex militię Roma
norum ab imperatore missus Hildericus rex filius vt diximus Merouei. Cum
esset nimis luxuriosus et regnaret super francos cepit filias eorum distrahere,
& violenter deludere eas. Illi hoc nimis indignantes voluerunt occidere
eum, et eycere de regno, ille autem cum hæc audijsset Toringiam petijt, vo
cauitq; amicum suum nomine Viomado petijt cum eo consilium qualiter
animos furentium Francorum posset mittigare donantes inter se signum
qualiter certa indicia cognoscere deberent si ad patriam quandoquidem reuer
tere potuerit, qualem signum in inuicem recognoscerent. Tunc diuiserunt
auream vnam inter se in signum vnam partem Sedericus secum portauit,
aliam vero partem Viomadus retinuit dicens, quando istam aliam partem
tibi transmisero scias te francos tecum habere pacatos, tunc securus reuerte
re in pace habuit ergo Ildericus in Toringiam apud regem Bissinum vxorem
que eius Bassinam latuit, franci vero relicto Ilderico Ægidium principē
Romanorum eleuauerunt super se regem consilium non bonum minusque in
Vtile atque absurdum. Qui cum octo annis super eos regnaret finxit. Seuio
madus eius consiliarius in amicitia fedus inire, ortabatur Ægidius aliquos
francos dolose opprimere ille, Audicus consilium eius calide opprimere nite
batur eos, Illi hoc formidantes nimio furore ad tuiti consilium expetierunt
Viomado quid agere deberent, at ille dixit eis non reminiscetis nec recorda=
tis qualiter eiecerunt Romani opprimentes gentem vestram de terra eorum
eiecistis regem vestrum vtilem atque extrenuum et eleuatis super vos militem
hunc Imperatoris Romanorum crudelem elatum atque superuum sine con
silio, hoc fecistis non bonum sed malum in hoc egistis: Illi dixerunt quia sine
lege mala abutebatur filias nostras. Pœnitet nos hoc fecisse contra regem=
nostrum. Vtinam meruissemus inuenire eum et cum pace regnaret super nos

Tunc amicus illius regis misit partem solidi quem prius inter se diviserant
dicens, revertere ad regnum Francorum quia pacificata sunt omnia. Ille
vero agnoscens hoc signum medium aureum intellexit certa indicia quod
a Francis desideraretur ipsisque rogantibus reversus est in regnum su
um. Nam dum fuit in Toringia cum Bassina regina uxore Bassini re
gis ipse Ildericus rex commixtus fuit, reversusque est ad Francos, et in regno
suo restitutus est Ægidium Romanum principem eiecerunt de regnum
eorum. Bassina quoque illa regina Bassini regis Toringorum reliquit vi
rum suum ad Ildericum venit, cumque inquisitus interrogasset eam quod
quireret, aut pro qua causa ad eum de tam longinqua regione venisset,
respondisse fertur. Novi utilitatem et pulchritudinem tuam quod
sis utilis atque strenuus, ideo veni ut habitem tecum. nam si in extremis
finibus maris utiliorem cognovissem ipsum expetyssem atque tecum ha
bitassem at ille gaudens eam sibi ad coniugium copulavit. Post hæc
igitur concipiens ex eo peperit filium vocavitque nomen eius Clodoveum
hic fuit rex magnus super omnes Francos pugnator bellicosissimus
atque egregius. In illis diebus ceperunt Franci Agripinam civitatem
super Rhenum, vocaveruntque eam coloniam multoque populo Roma
norum a parte Ægidij occiderunt ibi. Ægidius exinde per fugam
lapsus evasit. Venerunt autem ad Treveris civitatem super Musel
lem fluvium vastantes terras illas ipsam urbem succedentes ceperunt.
Nam ante a Dunis dirupta et aflicta fuit. Eo tempore mortuus
est Ægidius Romanorum Tyranus Sisagris filius eius in regnum
eius resedit habitavit in Suessionis regni civitatem ubi et sedem reg
ni tenebat. Tunc Ildericus rex commoto magno exercitu hosti
um usque ad Aurelianis civitatem perrexit terras quoque illas vasta
vit, Adovacrius itaque Saxonorum dux cum navale hoste An
degavis civitatem magna turmedine populum vastavit. Ad
obachrius de Andegavis vel de alys civitatibus obsides accepit

Redeunte quoque ad Ouacrio de Andegauis Childericus rex cum Francorum exercitu ibidem aduenit, interfecto populo comite, qui ipsa ciuitate preerat ipsam urbem cepit & domos qui in ea ciuitate erant igne combussit. Eo tempore mortuus est rex Ildericus regnauitque xxiiij annis. Clodouius filius eius regnum Francorum sagaciter suscepit. Anno autem quinto Clodouei Sisagris filius Egidij rex Romanorum Suesionum ciuitate quam pater eius tenuerat residebat super quem Clodoueus cum ijsque Renario parente suo cum hoste aduenit. Conuenientes ad bellum his que inter se fortiter compugnantibus Sisacris se sum cernens execratum suum per fugam lapsus ad Alaricum regem Gottorum confugit Tolosam. Clodoueus enim missos suos transmisit, ut redderet Sisacrum, si autem reddere noluerit pararetur ad prelium, ille uero timens Francorum iram tradidit Sisacrum missis clodoueis qui cum presentatus Clodoueo fuisset iussit eum occidere. totumque regnum eius & tesauros in suo dominio recepit, eo tempore multæ ecclesię a Clodouei exercitu deprecatę sunt erat autem tunc ipse anatus & paganus de quadam autem ecclesia urcium mira magnitudine spulchrum hostes eius tollerant cum alio ministerio ecclesię et ornamenta multa. Episcopus autem ecclesię ipsius missos suos ad regem misit deprecans ut si aliud de vasis sacris ecclesię recipere non mereretur vel illo urcio reddere inuehatur. Hæc audiens rex ad missos ecclesiasticos dixit si qui in vim nos usque Suesonis ciuitatem quia ibi cuncta quę adquisita diuidenda erunt, cum que mihi Vrcius ille in parte obuenerit quod episcopus postulat adimpleam, veniens autem rex Suessionis ciuitate cuncta pręda quę acquisita sunt rogat ad ferre in medium dicens, Rogo vos o fortissimi pugnatores ut mihi dare istum urcium non negetis, Hæc rege dicente illi Franci qui bono animo fuerunt aiunt, Omnia gloriose rex quę cernis tua sunt & nos tuo dominio sumus subiugati, quod tibi videtur bonum hoc fac, nullus enim tuę potestati resistere audet cum hæc illi benigniter dixisset, unus Francus leuis cum vociferatione eleuata Vipinie quod est francisca percusit urcium illum dicens tu nihil accipies nisi quod tibi sors vera dederit,

obstupefactis omnibus rex iniuriam suam in patientiam mittens acceptum q. Vrcium nuntio ecclesiastico redijt seruans iram in corde absconsam, trans acto anno Clodoueus rex omnem exercitum suum iussit cum armorum apparatu venire ostensuram in campo Marcio omnium armorum nitorem hoc videre Verum vbi rex cunctum exercitum circumibit venit ad hominem illum qui Vrcium ante percusserat & ait ad eum nu llus tam stultam & sordidam armam habet sicut tu quia nec clipeus nec lancea nec vipimus est vtilis accepit autem rex franciscam eius quod est Vipimus & proiecit in terra, at ille cum inclinasset colligere eam rex statim eleuatis manibus suis franciscam suam in capite eius defi xit & ait sic tu Suesionis ciuitatem superiori anno in vrcello fecisti Mortuo que illo exercitum rex de illo campo iussit discedere in pace ad propria sua, grandis pauor & timor pro hac causa in francorum po pulo deinceps consurrexit, Clodoueus que exinde decimo anno regni sui commoto exercitu magno valde in Toringam abijt ipsosque Torin gos plaga magna prostrauit, deuicto que ipso populo tota que eorum te rra vastata ipsos Toringos tributarios francorum fecit In illo tempore Gundeuadus rex Burgundionum que ex genere At hanarici regis fui sse perhibetur, huic fuerunt quatuor filij Gundouandos Godegisclus Chilphericus et Godomarus Gundouandus igitur Chilphericum fratum suum interfecit gladio vxorem que eius ligato ad collum saxo aqua ne care precepit filias eius duas senior vocabatur Chrona quam mutata Veste exilio condemnauit iuniorem vero nomen Clodchilde domo retinuit Clodoueus itaque dum frequenter legationem in Burgundiam mitteret Clodchildis puella inuenitur a legatarijs qui cum eam vidisset pulchram elegantem atque sapientem Clodoueo nuntiauerunt hæc. at ille hæc audiens iterum legationem ad Guldouandum misit Au releanum legatum suum Clolchildem nepotem suam petendam Erat autem Clodchilde christiana quadam die Dominico cum ad missarum solennia Clodchildes venisset. Aurelianus missus Clodouei accep

tas veste pauperculas bonas vero vestes quas secum attulerat reliquit Soda
libus suis insiluis ante maius ecclesiam in medio pauperum consedit
transacta missarum solennia Clodchildis iuxta consuetudinem solitā
cepit erogare eleemosinam pauperibus, cumque ad Aurelianum paupe
rem simulantem venisset, misit aureum vnum in manu eius & ille
osculans manum ipsius puelle retraxit paleum eius caute post hæc
illa ingressa est cubitulum suum misitque ancillam suam vocare pe
regrinum illum, at ille annulum Clodouei regis manu tenens reliqua
ornamenta sponsalia recondita retinebat in sacculo suo relicto que eō
retro secus hostium camerę cui ait Clodchildes dic mihi homo iuuenis cur
te pauperem simulas vel pro qua causa retraxisti palium meum, & ille
dixit loquatur obsecro seruus tuus secrete tecum et illa ait, loquere, qui di
xit dominus meus Clodoueus rex Francorum misit me ad te vult te ha
bere reginam, ecce annulum eius et reliqua ornamenta sponsalia respexit
retro hostium camere non inuenit sacculum suum et molestus tedere
cepit illa vero sollicite requisita ait quis tulit pauperi istius sacculum suū
& inuenit eum recepit que illa ornamenta abscondite sponsalia, accepto
que annulo, quem Clodoueus rex miserat per Aurelianum reposuit illum
in thesauro auunculi sui Clodoueo que salutem dicito recitatum non
est christianā pagano nubere vide vt a causa nemo sciat. Quomodo vult
Dominus Deus meus quem ego coram omnibus confiteor sic fiat. Tu vero
vade in pace, at ille veniens nuntiauit hæc domino suo anno insecuto
misit Clodoueus Aurelianum legatum suum ad Gundauando pro
sponsa sua Clodchilde. Audiens hæc Gundouandus territus corde
ait, vt sciant omnes fortissimi consiliarij amici mei Burgundiones
qualem occassionem quęrit Clodoueus aduersum nos quia nunquam
nouit neptam meam, et ait ad Aurelianum, Tu explorare venisti domos
nostras occassionem quęrendi. Renuntia domino tuo quia frustra mendatium
locutus es sponsam habere neptam meam et Aurelianus constanter loquitur.

dicensei, Sic mandat dominus meus Clodoueus rex si vis eam dare sponsam
suam, vt locum ei praepares denominatum vbi vis quando Clodchilde spon
sam suam recipiat, sin autem non vis, ille cum exercitu Francorum in occur
sum tuum venire disponit, at ille ait vbicunque vult veniat & ego contra
eum venire dispono cum hoste plurimo Burgundionum, vt decedam rui
nam eius ad interemptionem, quam perpetratus est coram multis gen
tibus & vindicetur sanguis multorum qui effusus est in manibus vestris
Audientes haec Burgundiones, qui erant consiliarij eius metuentes
valde iram Clodouei, consilium dederunt Gundouandoni dicentes, in
quiratur rex ministris et conuitularijs publicis si non fuerint aliquan
do deserta munera per ingenium a legatis Clodouei regis, vt non veniat
occasio super populum tuum & regnum tuum vt victor valeas superare
eum, quia nimis furibunda est Clodouei regis nequitia. Burgundiones
sicut est solitum hoc consilium dederunt regi suo. requisitis autem inue
nerunt in thesauro regis annulum Clodouei inscripcionem vel imaginē
vi sculptam. tunc contristatus est valde Gundeuandus rex iussit puelam
de causa inquirere, at illa ait scio mi domine rex ante hos annos tibi pro
munere aurea munuscula amisis clodouei deserta et mihi ancille ve
stre ex ea dedistis in manu vnum annullum paruulum. Ego vero
in thesauros vestros recondi, at ille impliciitus et sine consilio hoc actum fu
it acceptamque eam cum ira Aurelianomisso Clodoueo tradidit, ille au
tem cum socijs suis accepta Clodchilde cum magno gaudio & letitia Clodo
ueo adduxerunt Suesionis ciuitatem in franciam, gauisus est autem Clo
doueus rex, eamque in matrimonium copulauit, cum esset sero die illa
quando enim simul nuptiali amore accumbere deberent at illa prudentię
suę more conuersa confixa in domino ait, Deinceps domine mi rex audi
ancillam tuam & concedere digneris quod deprecor antequam famulā
tuam vrā dominatione coeam et rex ait postula quod vis et ego concedam
& illa postulabat dicens, primum peto vt Deum Caeli patrem omnipotentem

Deum verum coleret, et idola quę colebat vana derelinqueret, sed nullo
modo animum eius ad credendum cōmouere poterat, donec tandem aliq.
bellum contra Alemanos Sueuosque moueretur, in quo compulsus est confi
teri quæ antea negauerat, factum est autem bellantibus inter se Franco
rum exercitus cum Alanis, vt Clodouei exercitum nimis corrueret. Aure
lianus intuens regem ait, Domine mi rex crede tantum modo Deum Cæli
quem domina mea regina prædicat Ille vero in cælo occulos leuans cōmotus
lacrimis ait, Jesu Criste, quem Clodchildis regina mea prędicat eē
filium Dei verum qui subuenis in tribulatione, qui das auxilium in te spe
rantibus tuum adiutorium deuotus postulo, vt si mihi victoriam super
hostem dederis & expertus fuero illam virtutem, quam de te populi prędicat
credam tibi, et in nomine tuo baptizer inuocaui enim Deos meos & vt
experior elongati sunt ab auxilio meo vnde credo eos nulla potestate esse
prędítos, qui sibi credentibus non succurrunt, te verum Deum ac dominū
inuoco, tibi credere desidero tantum vt liberer ab aduersarijs meis
cum hæc orans clamaret Alemani in fugam lapsi terga verterunt, cum q.
regem suum vidissent interfectum Clodouei potestate se subduunt, dicentes
pace precamur domine rex ne pereat plus populus iam tui sumus Tunc
iussit rex imminente plaga cessare, Alemanosque cepit ipsos vel terra eorum
sub iugum tributarium constituit. Facta victoria reuersus est in Fran
ciam ad reginam suam, narrauitque ei qualiter per inuocationem nominis
Jesu christi victoriam meruit obtinere, acta sunt anno xv°. Clodoueo
regnante, Tunc regina clam vocauit sanctum Remigium vrbis Remen
se antistitem deprecans eum, vt regi viam salutis prędicaret quem sa
cerdos ad baptismum venire prędicabat, et ille ait libenter te audiam beatis
sime pater, sed vnum restat, quia populus qui me sequitur non vult dimi
ttere Deos suos sed vadam ad hortare eos iuxta verbum tuum cum que
venisset rex ad populum cepit cohortare eos, at clamauerunt autem procu

rrentem misericordiam Domini et potentiam ipsius, omnis populus Fran
corum acclamauerunt dicentes, mortales Deos relinquimus gloriose rex
et Deum uerum immortalem, quem Remigius prędicat credere parati
sumus. Nuntiantur hęc sancto Remigio ille quoque gaudio magno
repletus iussit baptismi lauacrum parare vellis diuinitus depictis ad=
vmbrantur plateę, fabricantur ecclesię componuntur baptisterium balsamū
redolet cerea odorata, talem gratiam dominus subministrauit in populo
vt existimarent se paradisi odoribus conlocare. Rex igitur prior petijt san
cto Remigio baptismum, venit nouus constantinus ad baptismum ab
negatis diaboli pompis cum ingresso ad baptismum sancti Dei sic ait
ore fœcundo mitis depono colla Stamber adora quod incendisti incende q
adorasti. Erat hic sanctus Remigius vir sapiens atque sanctissimus
egregius rhetoricus preclarus virtutibus cœcis visum restituens, mortuis
vitam donans dæmonia eijciens. Igitur rex Deum omnipotentem confe
sus baptizatus est in nomine patris & filij et Spiritus sancti delibutus
que sacro chrismate cum signum sanctæ crucis domini nostri Jhesu chri
sti baptizantur de exercitu eius amplius quam tria milia virorum bapti
zantur sorores eius his nominibus Albofledis & Blandechildis ipsa
die baptizantur quę postea cunctus populus Francorum, post hęc
Clodoueus contra Gundeuandum et Godagisdum fratrum commotum
exercitum magnum perrexit, illi hęc audientes exercitum magnum co
ligerunt Burgundiorum venientes diuione castrum super Hostaram
fluuium ibique inter se valde atrociter affligentibus Clodoueo et Gun
dauando ac Codeglisco. Burgundiones vero terga verterunt Clodoueus
quoque sicut solebat victor extitit. Afflictoque exercitum Burgundi
onum Gundouandus et Gundegliscus in fugam versi vix euaserunt.
Gundouandus in Amonem ciuitatem super Rodanum ingressus ibi
se reclusit. Clodoueus rex ibi persecutus est eum obseditque cum ipsa

urbe confingi non potuisset regionem illam adhęc devastantes Franci. Gundevandus itaque misit consiliarium suum sapientem Heredium nomine ut animum furentem Clodovei regis per suum consilium mitigaret, dederuntque munera infinita auri et argenti ac ponderia multa atque se sub eius tributo subiugavit. Clodoveus vero ablatis thesauris cum prędam maximam cum Francorum exercitu reversus est victor. IN his temporibus fuit in Bienam urbem terremotus maximus, ubi multę ecclesię et domus multorum concussę fuerunt et subversę ibi bestię multę oberrantes lupi visi accerui ingresi que per portam civitatis devorantesque plurimos per totum annum hoc faciebat nam veniente solennitate sanctum paschę sanctus Mamertus qui in ea urbe erat episcopus dum missarum sacrificia ipsa vigilia celebraret palatium quoque regale qui in ea civitate erat divino igne succensus est cumque ageretur appropinquante ascensione domini indixit ieiunium Vir sanctus Dei triduanum in populo cum gemitu et contrictionis pręsidendi seriem eius temporibus celebrare tunc cessavit ipsa tribulatio & subversio. Deinceps omnes ecclesię Dei et sacerdotes hoc exemplum immitantes usque ad pręsens ipsas triduanas litanias ubique celebre collunt In illis diebus rex Clodoveus cum venisset in Parisys civitatem ait ad reginam suam & ad populum suum satis mihi molestum est, quod Gotiam partem optimam Galiarum teneant eamus cum Dei auxilio et eiciamus eos de ipsa terra nostræque ditioni subiiciamus quia valde bona est. placuit hoc consilium procerribus Francorum. Tunc Clodchildis regina consilium dedit regi dicens faciens faciat, inquit dominus Deus victoriam in manibus domini mei regis, audi ancillam tuam & faciamus ecclesiam in honore beatissimi Petri principis apostolorum ut tibi sit auxiliator in bello, et rex ait, Placet hoc, quod hortaris ita faciam. Tunc rex proiecit in directum a se bipmem suam, quod est Franciscam, et dixit, fiat ecclesia beatorum apostolorum Petri et

Pauli. si auxiliante Domino reuersi fuerimus commouit haec rex cun-
ctum exercitum suum populum Francorum Putanis direxit, ibi enim
Tunc Alaricus rex Gottorum commorabatur. Multa pars hostium per te
rritorium Turonicum transiebat, precepitque rex pro reuerentia Sancti Mar
tini nihil aliud coeperunt nisi crebam ad eorum equos sustentandos dire
xit que nuntios rex ad beati Martini basilicam cum muneribus multis &
equo suo vellocissimum quem rex amabat plurimum & ait ita et forsitan ali
quid victoriae et sancto sermone accipiatis ab scriptis sanctis Tunc datis
muneribus nuntius dixit, Si tu domine adiutor mihi es et gentem hanc in
credulam tibi meis manibus tradideris ingressu sancti Martini dig-
natus es tom mihi reuellare, vt sciam si propitius mihi sis famulo tuo
Venientibus his pueris ad beati Martini ecclesiam, cum que in ipsa lim
na introissent primicherius ecclesiae hanc antiphonam imposuit dicens
precinxisti me domine virtute ad bellum supplantasti insurgentes in me
subtus me et inimicorum meorum dedisti mihi dorsum & odientes me
disperdidisti. Quod psalentium vt audierunt domino gratias egerunt
dimisso ibi equo regis et alia munera multa cum letitia et exultatione nu
tiauerunt regi. Cum hic rex ad fluuium Vingemiam cum exercitu suo
in qualocum quo vadere debebat non inueniebat, inundauerunt enim a
multitudine pluuiarum deprecatusque dominum vt ei vadum ostenderet
Ut nocte illa, fuit mane hic facto cerui amire magnitudinis ante eum
et eos domini nuptu precedente vadum ostendunt illaque vadante po
pulusque sequens vadauit veniente hic rege apud Putanis dum procul
ad ecclesiam sancti Hilarij temptoria fixissent. Ea nocte farus ignea
ex ea visus est ex ipsa apparuit nempe super ipsa temptoria in auxilio
Clodoueo regi cum virtute beati Hilarij precepit hic rex hoste sua vt
nec ab eo nec nullo stipendio de ipso paco tollerent nullaque spolia. Clo
doueus Sic rex itaque cum Alarico rege Gottorum in campo Ve
cladinst super fluuio Cliuino millario decimo de vrbe putabis illis inter

secum pugnantibus Gotti cum rege suo nimis conlisi terga verterunt, clo
doveus sicut solebat victor extitit, cumque Alaricum interfecerit duo
Gotti contis cum ex adverso in latera ferunt sed propter loricam qua in
dutus erat, cum nulli vorauerit dominus hic adiuvat eum in cunctis
quae agebat maxime hic tunc Arvernorum populus qui cum a Volonia
re duce ibi venerat corruit in gladium Francorum cum multis senato
ribus de hac pugna Amalaricus evasit per fugam filius Alarici in Hi
spaniam regnum patris sui sagaciter recepit Clodoveus hic Theodo
rico filio suo per Albiensem et rotinus civitatem Arvernum di
rigit, qui per gentes omnesque urbes illas a finibus Gottorum usque
Burgundiam subiugavit et potestati patris sui restituit, regnavit igit
Alaricus annis 12. Clodoveus quoque a Burdegalensem civita
tem totam hiemem resedijt thesauros vero plurimos Alarici regis de
Tolosa abstulit omnesque urbes illas accipiens Engolesmam civitatẽ
veniens tantam gratiam ei Dominus contulit ut in eius adventum
muri eius corruerunt, interfectis Gottis qui ibidem erant ipsam ur
bem adprehendit omnem terram illam subiugatam in Stonico
vel Burdegalense Francos manere precepit ad gottorum gentem
delendam. Deinde Turonciuitatem reversus multa munera ba
silice Beati Martini tribuit equus vero quem antea ad ipsam ec
clesiam transmiserat ad illos mensionarios datis centum solidos
pro ipso equo ut reciperent, quibus datis equus ille nullatenus mo
vit, at ille ait, date alios centum solidos cumque alios centum soli
dos dedisset statim ipse equs solutus abijt tunc cum letitia rex ait,
vere Beatus Martinus bonus est in auxilio sed charus in nego
tio ab Anastasio imperatore Codicellos accepit Clodoveus rex in basi
lica Sancti Martini corona aurea imposuit capiti suo ascendit
que equo suo aurum et argentum in atriũ quod est inter civitatem

et ecclesiam Beati Martini presente populo manu propria sparsit atque voluntate benignissima dispensavit. Ab ea die tanquam consul aut Augustus est appellatus. De Toronis hic egresus Parisiis civitatem veniens ibi sedem regni sui constituit, deinde commotus contra Ranarium parentem suum. Erat autem ipse Ragnarius apud Camaracum civitatem a feris in luxuria habebat quoque consiliarium nomine Farancum similes spurcitia lutulentum cum aliquid muneris aut civi ei deferende essēt dicebat. sint ista mihi et meo Farane consiliario. Pro hac causa indignati Franci, qui erant cum eo consentiebant Clodoveo commoventes eum adversus Ragnario datisque eis Clodoveus pro hac causa balteos et armillas ad similati de auro sed de intus ex amenet cubrium erat deauratum subdolo factum pro munera laudibus Ragnarii qualiter super ipsum incitarent eum, commoto Clodoveo exercitum contra Ragnarium parentem suum Misit Ragnarius speculatores ad agnoscendum interrogans cuius esset hostis maior qui responderunt mentientes tibi est fortior et tua Farane consiliario veniente sic Clodoveo et Ragnario ad pugnam fortiterque inter se preliantes Ranarius cessum cernens exercitum suum fugere nititur sed ab ipsis traditoribus comprehensus ligatis a tergo manibus una cum Richario fratre suo Clodoveo presentantur, cui dixit Clodoveus cur humiliasti gentem nostram Ut vincere promitteres nomen melius tibi fuerat mori et levata bipinnie in capute eius defixit et mortuus est, Conversus ad fratrem eius ait si tu solatium fratri tuo prebuisses ille ligatus non fuisset Similiter et ipsum in capite percusum interfecit et mortuus est. Post mortem eorum cognoscent traditores eorum quod a Clodoveo acceperant esse vitiatum dixerunt hoc regi qui respondens dixit eis, merito talem aurum accipere debent, qui dominum suum ad mortem

tradiderunt, sufficiat vobis vitam tantummodo habere concessam ne in tor
menta deficiatis. Illi hanc audientes gratiam et vitam solummodo opta
tes habere adeptam cupiebant sibi sufficere dicentes. Fuerunt hii supradi
cto Ragnario parentes quorum frater Riguemeris nomine apud Cinno
niam civitatem iuvente Clodoueo rege interfectus est, quibus mortuis
et peremptis, omne regnum eorum et thesauros Clodoueus accepit interfectis
q multis et magnis regibus vel parentibus suis post haec omnia mortuus
est Clodoueus rex in pace. Sepultus est in basilica Sancti petri apostoli
quam ipse vel regina sua aedificaverunt, mortuus est hic anno. 5o. post
quam cum Alarico rege Gottorum pugnavit. Regnavit quoque si
mul annos 30. a transitu Sancti Martini usque ad transitum Clodo
uei regis fuerunt anni .112. Clodchildis regina post mortem viri sui
Turonis civitatem frequenter pergens ad basilicam beati Martini diu
tissime commorata domino serviebat raritur Parisios visitabat
Igitur post mortem Clodouei regis hi quatuor filii eius Theodericus
Clodomedis Childeuertus et Clodcharius regnum eius inter se diviserunt
equaliter Habebat quoque tunc Theodericus filium nomine Theo
debertum strenuum et utilem eleuati que sunt in magna potentia Ama
laricus quoque filius Alarici regis Gottorum sororem eorum ad coniugi
um petiit, quam illi non negantes, cum ornamentis optimis eamque ipse
sibi in matrimonium adsumpsit. In illo tempore Clauicum rege suo
nomine Cochilaico cum navale hoste per altum mare Galias adpetunt. =
Theodorico pauco ad Toacrius vel alios devastantes atque captivantes, ple
nas naves de captivis alto mari intrantes rex eorum ad litus mari residens.
Quod cum Theodorico nuntiatum fuisset, Theodeuertum filium suum
cum magno exercitu in illis partibus dirigens qui consequens eos pugnavit
cum eis et cede magna atque prostravit, regem eorum interfecit praedam
tulit, et in terram suam restituit. In illis diebus Clodchildis regina

cum venisset Parisijs ait ad filios suos, non peniteat me filij mi vos dul
citer enutrisse, precor indignante iniuriam mea & patris mei et matris meę
morte vindicante. Illi hęc audientes in ira magna cōmoti cum magno
exercitu Burgundiam petunt, contra Sismundum et Godmarom=
regis, filium Gundouandum. Tunc tempore edificabat Sismun=
dus rex monasterium Sanctorum martyrum Agaunensium in Bur
gundia Sancti Mauricij cum socijs suis 6666. Illi autem commo
uerunt hostem Burgundionum contra Clodomirum regem et Chil
deuertum et Clodcharium fratres filij clodouei illis inter se compugnan
tibus fuerunt cessi Burgundiones cum Godmaro. Sismundus vero
dum a sanctis Agaunis fugeret consecutus que est eum Clodomeris
adprehendit eum cum vxore et filios eorum captos in pago Aurelianēse
eos adduxit atque in carcerem recludi iussit. Beatus Ivichabitus qui
erat tunc sanctus Dei Abbas in Aurelianis ciuitate deprecabat
Clodomerem vt non occideret eos, sed ille nollebat audire eos necē.
Tunc interfecit Iam Sismundum et vxores et filios eius proiecit q̄s
eos in puteum in loco qui dicitur Colomnanico, post hęc cipit iterum cōm
moto exercitu Clodomeris in Burgundiam pergens contra Gudma
rum, cumque venisset cum magna hoste in pago uienensem in loco qui
dicitur Insoroncia. Gomarus vocatis gentibus vt cum Diomire pręglia
retur Burgundiones valde celenter cum Godmaro fugierunt Burgun
diones, cumque eos persequeretur Glodmeris enim valde, concurrit q̄s.
antecedens eos cum equo veloci in medio eorum ingressus qui ex aduersa p̄te
percussus corruit, & mortuus est, quod videntes Franci nimio dolore
de ira commoti Godmarum persequentes exterminant Burgundio
nes pereminans cunctas que regiones vastantes a puero vsque ad se
nem intimentes reuersi sunt, Clodcharius hęc audiens vxorem fratris
sui accepit in coniugium Gundeuncam nomine filius que Clodmiri
orphanus Thebaldus Gudgario et clodoaldo Clodchildis regina
nutriebat, eos secum retinens. In illo tempore Theodericus et Theo

debertus filius eius et Clodhacarius rex Francorum cum exercitu regnum
transeuntes in Toringam dirigunt contra Ermefredum regem To
ringorum. Haec audientes Thoringi fossas fecerunt subdolo desuper
cooperuerunt cespitibus cumque ad bellum ibidem conuenissent intelli
gentes quod equi eorum ibidem corruissent indignati sunt valde. Fu
git hic Ermefriendus cum Thoringis vsque Unestridem fluuium, illic
eum persequentes Franci ibi reparatis viribus contra Francos tanta
cedes ibi fuit de Toringis vt ipse fluuius ex eorum cadaueribus repletus
Franci super eum tanquam per pontem transiebant et conculcabant to
tamque regionem illi vastantes atque captiuantes depopulauerunt,
Hermenfredus per fugam vix lapsus euasit. Franci vero cum multa pre
da et spolia reuersi sunt, Fuerunt enim Ermenfredo duo fratres
Vaderiius et Vertecarius. Post haec iterum Theodoricus data fide Er
menfredo rege Tulbiaco ciuitate ad se eum venire fecit, cumque super
murum ipsius ciuitatis conloquerentur compulsus de muro vrbis ip
sius corruit ad terram & mortuus est. suosque infantes Theodericus
interficere rogauit, Childeuertus quoque cum esset Aruernis ciuitate
misit sororem eius vxorem Amalarici regis Gottorum nomine
puelle Clodchildis regina direxit de Hispania nuntios ad eum dicés,
quanta mala super ipsam insidiaretur propter catholicam fidem, nam
cum ad ecclesiam Christi veniret et orationem faceret stercora et
multos fetores ipsi super eam proyciebant, atque in tantum eam verbe
rabant, vt sanguinem illicitum sudarium suum fratri suo transmi
sit dicens indignate dulcissimi fratres laborem et iniuriam meam domi
ni Huiusmodi, cum haec audisset Childeuertus rex in ira magna cómotus
hostem magnam collegit in Hispaniam direxit pugnare contra
Amalaricum. Gotti valde collisi Amalaricus fugam vertit nauem
parat ad fugiendum, cumque nauem adtingere conaretur persecutus
que est eum exercitus Childeberti, at ille victum se cernens ad ecclesiam
Christianorum fugiens nitebatur sed antea quam adintroitum,

ecclesiæ peruenisset, quidam Francus lancea eum percussit, mor
tuusque est ibi. Tunc Childeuertus Hispaniam deuastans Toleta
nam vrbem ingressus est thesauros magnos inde abstulit vna cum soro
re sua reuersus est, sed nescio qua egritudine imminente in ipso itinere
mortua est, et Parisius deportata est in basilicam Sancti Petri
iuxta prem̄ suum sepulta est. Childeuertus vero inter aliquos thesau
ros ministeria ecclesiarum detulit de vasis Salomonis pretiosissimo
60. calices, quindecim patenis 20. capsas euangeliorum ex auro
purissimo ac gemario opere celatas pulchre exornatas ille vero noluit eã
confringere sed totum per ecclesias dispensauit distribuens cuncta ec
clesijs in illis diebus Clodchildis regina cum Parisius resedisset vi
densque Childebertus rex quod filius fratris sui senioris Clodomiri a pre
fata regina mater ipsius enutriret et nimis eos diligeret cogitans quod re
ges eos facere cogitaret, dixit Clodocario fratri suo mater nostra filios
fratris nostri secum retinet, et tenere diligit eos quasi in regno fratris nostri vult
eleuare, consilio arepto pertractare debemus, quid de eis faciamus aut tv
tondamus eos aut interficiamus regnumque patris eorum fratris nostri
inter nos diuidamus, miserunt hic ad reginam Parisius Archadiũ
nobilem virum industrianum dolose dicentes, dñe mater nostra, vt
mittat ad nos filios fratris nostri nepotes eius vt eos reges constituamus
at illa credens eis, transmisit eos at illi statim remiserunt Archadium
ad reginam dicentes hæc sunt forpices et ecce gladius sic mandant filij
tui vis eos tondere aut gladio occidere illa vero nimio dolore et amari
tudine cordis cum lachrimis ait, Satis undique me angustiæ comprimunt
si regnare non debent, quid mihi eos emisisse fuit enim melius mori quam
tondere at ille renunciauit eis dolose falsum dicens sic dicit regina ma
luit occidere eos quam tondere, nec mora etiam aprehendit Clodcha
rius puerum seniorem proiecit ad terram defixit cultrum vastellá euro
qui transueueratus statim mortuus est frater quoque eius minor cum
hæc vidisset proiecit se ad pedes Childiuerti dicens flendo subaueni mihi

pyssime pater ne et ego peream sicut frater meus. Tunc Childebertus commo
tus lachrimis ait obsecro te dulcissime frater ut huius vitam largiri digneris
et quantum volueris pro hoc dabo tibi. At ille ira succensus ait eijce
eum a te aut certe pro eo morieris. Tu es qui hoc malum consilium perpetra
sti et modo tu vis liberare eum. Hæc Childebertus proiecit eum a se. Clod
carius quoque elisit eum in terra defixo macella cultro interfecit eum si
cut fratrem eius et pueris eorum nutricijs similiter fecit, regina quod hæc
audiens cum nimio merore ad tirta compositis corpusculis eorum, cum
magno presilencio et immenso luctu Parisius ad basilicam sancti Pe
tri deportata corpuscula eorum sepelliuit, quorum unus erat 10. anno
rum et alius septem. Tertius vero nomine Clodoaldus effugijt et per
auxilium peruenit, puerorum fortum liberatus est qui postea relicto reg
no terreno ipse se propria manu totondit clericus factus est bonis operibus
preditus presbytero ordinatus plenus virtutibus migrauit ad dominum.
Nouiento villa parisiace suburbano depositus requiescit. Clodchildis
regina in eleemosinis perfluens cum suma abstinentia et sobrietate vitã
degens. In illis diebus mortuus est. Theodericus rex regnauit annos
viginti tres. Theodebertus quoque filius eius regnum eius recepit. Post
hoc Childeuertus commouit exercitum contra Clodcharium ire disponit.
Ille hęc audiens et videns quod eius exercitui resistere non potest, in sil
uam confugit et totam spem suam in Dei potestatem transfundens. Sed
Clodchildis regina hęc audiens ad beatissimi Martini sepulchrum
abijt ibique in oratione prosternitur tota nocte vigilans deprecans
ne inter filios suos bellum ciuile consurgat. Quod cum venissent cum
hostibus magnis contra Clodcharium ut sequente die eum interficerent
mane facto in loco in quo erant congregati ea hora est maxima tempes-
tas. temptoria disrumpens cum mixtis fulgoribus cuncta subuertit
irrumpentibus imbribus cum tonitruis validis. Illi vero prostrati in
terra conuertentes cesi grandinibus validis grauiter verberantes nul
lum eius tegmen remansit nisi clipeos illi hoc maxime timentes

ne ab igne celesti cremarentur sed et equi eorum ita dispersi sunt ut vix
in vicessimo stadio reperarentur, multi enim de his non sunt inventi
Tunc illi a lapidibus cesi et humo prostrati penitentiam agentes
veniam precabantur a Deo quod ista contra sanguinem suum age
re voluissent super Clodcharo vero nec una quidem gutta pluviæ cecidit
nec ulla tenus sonitus tonitrui est auditus, sed nec auellitus venti in il
lo loco sentitus est. Illi quoque mittentes nuntios pacem & concordiam
petierunt, qua data ad propria sunt reversi. Post hæc iterum Childe
vertus et clodcharius commoto magno exercitu in Hispaniam diri
gunt in quam ingressi ipsam terram vastantes succendunt interficien
tes populum Cæsaraugustanam civitatem circundantes obsederunt
populus quoque qui ibidem obsesus tenebatur indutus ciliciis aspersus
capite cinere in tanta humilitate ad dominum conversi sunt et cum
tunicam Beati Vincentii muros civitatis psalendo circuibant,
mulieres similiter indutæ nigris paleis crines solutas plangentes
sequebantur et ibi Ninivitarum jeiunium celebratur Hi quoque
reges hoc videntes putabant eos aliquid maleficii esse. Tunc adprehé
sum unum rusticum de civitate interrogant eum quid hoc esset aut quod
agerent, qui ait Tunicam beati Vincentii martyris deportant et cum
illa ut eis Dominus ait misereatur exorant et illi dixerunt vade
dic Episcopo civitatis, ut cum fiducia veniat ad nos nihil dubitans
Ille vero cum hæc Episcopo nuntiaret ipse cum muneribus statim occur
rit eis, Childevertus quoque postulans ut eis reliquias beati Vincētii
daret dedit eis stolam eius, illi tum memorati reges acquisita ma
xima parte Hispaniæ cum multis spoliis reversi sunt Childe
vertus vero parisius veniens ecclesiam in honorem beati Vincentii mar
tyris edificavit Tunc Theodevertus rex filius Theoderici regis
in Italia cum hoste plurima abiit langobardos devictos atque
prostratos maxima parte de ipsa terra vastavit ipsosque langouardos

tributarios subiugauit exinde multum adquisiuit. Sed quia loca illa ut fertur infirma sunt exercitus in diuersis febribus corruens vexabatur. Multi enim ex his in illis locis secum spolia ipsis vel suis deferentes dicitur iam enim tunc temporis usque Tiarnum accessisse ciuitatem inquam bucillinum rursum direxit qui minorem illam Italiam captam atque in ditionibus regis antedicti regis ad cum mare pecijt in qua contra belsuarium multas vicibus pugnans victoriam obtinuit, cumque imperator vidisset quod Velsuarius crebrius vinceretur amoto conarsite in eius loco constituit. Velsuarium vero comitem stabuli quod pro his quod prius fuerat posuit. Bucellinus vero contra Walsitem magna certamina gessit captam omnem Italiam usque in mare terminum dilatauit. Thesauros vero magnos a Theodeuerto de Italia direxit, quod cum Narsis imperatore posuisset in notitiam imperator conductis precio gentibus Narsito solacium mittit conflictusque postea victoria accepsit. Deinceps vero Butinus Ceciliam occupauit de qua etiam tributa exigens regi transmissit magna ei ei fellicitas in trigintatres dieb(us) Defuit post hęc rex Theodeuertus egrotans febre valida correptus mortuus est regnauit annos. 14.

Regnum ipsius in superiores Francos in Austria Theoualdus filius eius accepit Igitur bone memorię gloriosissima Clodchildis regina bonis operibus apud urbem Toronicam migrauit ad Deum plena dierum, quę cum magno pręsilencio Parisios deportata in sacrario basilicę Sancti petri ad latus clodouei regis viri sui sepulta est, Clotharius quoque de diuersis mulieribus septem filios habuit idest de Ingundi Gunttarium, Childericum, et charuertum Guntramum Siguertum, et Clodsindam filiam, De chereguunde quoque sororem Ingundis habuit Chilpericum de Gunsinam camnum pro eam diem Hemmingundis eo quod esset pulchra et decora et ipse esset nimi(s)

Luxuriosus Chlotegundin sororem eius in coniugium accepit Theo
valdus autem rex filius Theoverti regis in Austria egrotans febre mortuus
est regnavitque annos. 7.

Regnumque eius Clodcharius Rex cum thesauris multis accepit eo
anno rebellantibus Saxones Clodcharius rex commotum exercitum
Francorum contra eos pugnavit supra Quisram fluvium eorum exercitu
maximum interfecit, terraque eorum vastata per vastione totam Tho
ringam ac depopulans pro eo quod saxonibus solatium prebuissent
chramnus itaque filius clodcharij pulcher et decorus nimis acervi et
Ralidus qui cum vltra ligere a patre missus in loco eius fuisset cepit q3
illa regione valde iniquiter opprimere. Quod cum patri nuntiatum fui
sset illic cum ad se venire precepit, Sed Chramnus noluit iussionem
patris implere durius agens Quilcharij filiam nomine Chaldam
duxit vxorem adprehensis multis thesauris. Parisius veniens cum
Childeverto regem patruelem suum sacramento constrictus vivans
patri esse certissimum nuntium Cum hec Childevertus rex egrotare
cepisset et diutissime apud Parisios febribus decubans mortuus est
in basilica beati Vincentij martiris quam ipse construxerat sepultus
est, cuius regnum et thesauros Clodcharius rex accepit chramnus quoq3
cum evadere non posset patri Britanis pergit ibi cum Quonoverto Brita
norum rege ipsius et vxor eius et filij eius latuerunt. Quilecarius autem
Socer eius Toronus ad basilicam sancti martini confugit et in ipsa
basilica pro peccatis quilcharij vxoris eius succensa est. Qua postea
Clodcharius rex commotum exercitum contra cramnum in Bre
tanis fiendens direxit, sed etiam chramnus nec timens contra prem
ad bellum cum Conaverto rege Britanorum egreditur, cumque forti
ter compugnarent Clodarius rex commotus lachrimis arebat, respi
ce domine de Celo et iudica iuste illud que impone iudicium quod quon
dam in Absalone et patrem eius David posuisti confligentesque
pariter Britanorum rex in fugam evadere conaretur navesque

inmanu paratas habens sed dum uxorem et filias liberare voluisset ab exercitu patris oppressus captus atque ligatus est. Quod cum Clodchario regi nuntiatum fuisset iussit eum cum uxore et filiabus igne consumi inclusit que eos in tugurium cuiusdam pauperculi Chramnus super stamnum extensus ora ossugelatus est et sic postea super eos ipsa casella incensa cum uxore et filiabus est, tunc quoque illis temporibus beatissimus Medardus episcopus plenus virtutibus praeclarus gloria migrauit ad dominum quem Clodcarius rex Suesionis ciuitatem cum magno psalentio gloriose sepeliuit tribuens illis facultates multas. Rex vero Clodcharius ad Beati Martini sepulchrum abijt illic ditissime orans ibique multa munera largit per multas basilicas sctorum plurima donat tribuens post haec dum negocia siluaneuacom exerceret a febre valida corripitur ex inde compendio villa redijt in qua cum grauiter vexaretur dicebat vna vna putastis qualis est ille rex caelestis qui sic tam magnos reges interfecit, in hoc enim taedio positus spiritum exalauit anno 51. regni sui obijt in pace quem quatuor filij sui cum magno honore Suessiones deferentes in basilica beati Medardi sepellierunt. Silpericus vero post patris sui mortem thesauros qui in villa Brinago erant congregati accepit et ad Francos vtiliores dedit ipsisque munera multa dedit, et sibi subdidit et mox Parisius ingreditur se demque Childiberti regis accepit sed non diu licuit ei hoc posidere nam conuicti fratres eius cum ex inde expelleretur et sic inter se hi quatuor idest Chareuertus, Guntianus, Chilpericus, atque Gisuertus diuisionem legitimam inter se fecerunt, accepitque Chareuertus regnum Childeuerti sedemque constituit Parisios Guntianus regnū Clodimiri accepit, Aurelianus sedem instituit. Sigibertus autē regnum Theoderici constituit sedem habere remis ciuitatem Igitur post mortem Clodchari regis chunicum moticum cacanum regem Gallias venire destinauit contra quos Sigibertus exercitum

mouit contra eos fortiter pugnaturus accessit Cunnos prostrauit atq(ue)
more gladij eos fugauit sed postea rex eorum amicitias cum Sigiberto
petijt permissos suos pacem cum eo postulauit, reuersus que est in terrā
suam. Dum autem illic moraretur Sigibertus chilpericus frater
eius hostes collectas remis persuasit campania succensa atque preda
ta vastauit Sigibertus quoque rediens victor ad hunnos contra
Chilpricum exercitum comouit suesionis ciuitatem occupat ibique
inuento Theodeuerto filio chilperici adprehendit et in exilium
transmittit, accedens autem contra chilpericum bellum commo
uit, quo victo atque fugato ciuitates suas in sua dominatione re
stituit Theodouertum vero filium eius apud Ponceronem vil
lam custodiri iussit per annum integrum quem postea clemens
vt erat muneribus ditatum patri redidit sanum datas ibi sa
cramenta neunquam contra eum agere deberet. Quod postea
putauis ingruentibus fuit irruptum Careberitus rex in gubergā
duxit vxorem habebat que ipsa regina puellas duas cuiusdam
pauperis filias nimis pulchras et speciosas nomine senioris Mar
cho feua nomine vero minoris Merofens vocabatur in quarum a
more rex chareuertus nimis exarserat in godeuerta quoque affligebat
eas nimio odio pro hac causa nam et patrem earum compositorem lam
ficij fieri iusserat pro qua causa rex nimis iratus in gougam reginam
relinquit Meroflidem accepit vxorem, post hec quoque Marcho
feuam sororem eius ad coniugium copulauit, pro qua causa A Sto Ger
mano Parisiorum episcopo excomunicatus vterque est, sed cum
eam rex relinquere nollet iudicio dei percusa mortua est non post
multum tempus Carouertus rex mortuus est in blaniecastello sepul
tus est in basilica sancti Romani porro sigibertus rex cum vide
ret quod frater eius indignas sorores vxores accepit et ancillas ad
coniugium copulare et liganonem in Hispaniam mittit et cum
multis muneribus Brunchilde Athanagildi regis filiam petijt

erat enim puella elegans opere et pulchra atque ingeniosa quam pa
ter eius non denegans cum magnis thesauris antedicto regi trans
misit ille vero cum magno apparatu et immenso gaudio eam ac
cepit uxorem et quia Arriana erese baptizata erat, eam Sigibertus
rex in nomine sanctae Trinitatis baptizare precepit et fidem
catholicam confesa et valde in fide recta imbuta est Quod vidẽs
Chilpericus cum iam plures haberet uxores sororem Brunilde no
mine Galsuidam petijt promittens per legatos alias uxores
dimittere, pater vero eius has promissiones audiens filiam suam pre
fatam cum multis thesauris destinavit nam ipsa Galsuinda etate
senior erat Brunilde Chilpericus vero cum magno gaudio eam in cõ
iugio suscepit et ipsa in nomine sanctae Trinitatis chrismata mag
na Christiana effecta est per odium autem Fredegundis valde pe
sima orta est contra eam in grande scandalum. Dicebat enim
ipsa Galsuinda ad regem tantas iniurias sustinere non posum de ma
litia et de invidia Fredegundi petijt regi ut relictis thesauris quas
secum de Hispania adtulerat libera eam redire dimittere et in patriam
ad patrem suum sed ille cum verbis mollibus blandiebatur per
consilium itaque pessimum Fredegundis eam per noctem in stratu
suo strangulavit post cuius obitum Deus virtutes ostendit quo
facto fratres Chilperici hoc indignantes eum de regno eijcere vo
luerunt habebat tunc Chilpericus tres filios Audovera regina
sua idest Theodevertum Merovеum et clodoveum Nunc
autem ad cepta redeamus qualiter Fredegundis dominam su
am Audoveram reginam decepit nam ipsa Fredegundis ex
famula infima fuit, cum autem Chilpericus rex in hostem cum
Sygiberto fratre suo contra Saxonos ambulasset Audovera re
gina gravida remansit et peperit filiam et Fredegundis vero per in
genium consilium dedit dicens Domina mea ecce Dominus

meus rex victor reuertitur quomodo potest filiam suam non baptizatam gratulanter recipere. Vocauitque episcopum qui eam baptizare deberet cumque episcopus adfusset et non erat matrona presens que puellam suscipere deberet, ait Fredegundis numquid similem tuam inueni repotuerimus que eam suscipiat modo tu ipsa suscipe eam, illa uero hec audiens eam de sacro fonte suscepit veniens autem rex victor exibit fredegundis obiam ei dicens Deo gratias quia dominus noster rex victoriam recepit de aduersarijs suis nata que est tibi filia et dominus meus rex dormiat hic hac nocte quia domina mea regina commater tua est de filia tua Childesindae et ille ait si cum illa non dormiero nunquam dormiam tecum cumque introisset rex in aulam suam occurrit ei Audouera regina cum ipsa puella et ait rex nefandam rem fecisti per simplicitatem suam iam coniux mea esse non poteris rogauitque eam sacro velamine induere cum ipsa filia sua deditque ei predia multa et villam episcopum vero qui eam baptizauit exilio condemnauit Fredegundem vero copulauit ad reginam. Tunc Justinianus imperator apud constantinopolam ciuitatem obijt. Justinus ambiuit imperium Clodoueus quoque iunior filius chilperici obijt usque vindegalem Vrbem cum illic nullo inquietante resideret Sigulphus quidam a patre Sigiberto rege missus cum exercitu se super eum obiecit que fugientem cum tubis et buccinis quam fugientem ceruum insequebatur qui vix ad patrem labens Parisius peruenit Chilpericus quoque Theodeuerto filio suo seniore qui antea Sigiuerto rex Rauerat ultra ligere cum hoste direxit qui abiens ciuitates Sigiberti auunculi sui peruasit idest Turonus Pictanis vel reliquas in Pictanis autem contra Gundoaldum ducem pugnauit con

conlisusque exercitus Gundoaldi fugit et magna milli ceciderunt. Theodeber-
tus de hoste Gundoaldi fecit, commoto inde exercitu Lemocinum Castro
cinumq3 abijt easque peruasit atque vastauit, ecclesias multas incendit
monasteria detrahit, clericos interfecit monasteria vnorum deiecit puella-
rum deludit et cuncta deuastauit fuitque in illo tempore in ecclesijs ge-
mitus sicut tempore persecutionis Maximiani et Diocletiani imperato-
rum, cumque has discordias inter eos fratres disseminare viderentur
commotus iterum Chilpericus exercitum vsque regnum accesit cuncta
incendens atque debellans. Quod audiens Sigibertus conuocatis genti-
bus illas que in tua regnum suum Parisius venit et contra fratrem suū
ire disponit mittens nuntios dimensibus vel Turonicis vt contra The-
odebertum ire deberent, quod illi dissimulantes rex Godisclum et
Gontianum duces in capite dirigit qui commouentes exercitum aduer-
sus eum pergunt. Illi quoque derelictus Assius cum paucis remansit
sed tamen ad bellum exire non dubitauit. Venientesque ad pugnam
Theodebertus deuictus prosternitur mortuusque est ibi ab Abulfo
quoque duce collectus eccesinam ciuitatem deportatus ibidem sepultus
e At chilpericus quoque per totum magensem fugiens cum vxore sua
ac filijs Turnacium ciuitatem ingresus ibique se reclusit et conmunu-
it. Sigibertus vero ciuitates illas quę vltra Parisios sunt ciuitatem
porte vsque Rochomacum accepit, regresus inde Parisios introiens
ibique at cum Bruchildis cum filijs suis venit Tunc franci qui quō-
dam a Childiberto seniore maspexerant ad Sigibertum legationem mi-
ttentes vt ad eos veniret et illic Chilperico derelicto ipsum super se regē
stabilietur nam cum obsideret et illic cum exercitu sequeretur eos
cui beatus Germanus episcopus dixit si abieris et fratrem tuum
interficere volueris vnus et victor redissi autem aliud cogitaueris
morieris sic enim dominus meus per Salomonem aut. fuueam quam fratri tuo
parraueris in eam cadebis quod ire audire neglexit venientem autem illū
ad villam cui nomen erat Victoria cum collectus est ad eum omnis

exercitus, impositumque supra clypeum regem eum supra se constituerunt
Tunc Fredegundis inebriauit duos pueros Toronienses dixitque eis
ite ad cuneum sigiberti et adsimulate supra vos rem leuare et eum interfici
te si euadentis viui ego mirifice honorabo vos et sobolem vestram si autem
corrueritis ego pro vobis eleemosynas multas per ista loca distribuam illi
vero nec dubij feroces vt erant corde ad eum venientes cum aliquam ca
usam sugerre simulassent abstractis cultris quos vulgus transasos vocat
vtraque ei latera feriunt at ille vociferans atque corruens non post mul
tum spacium emisit spiritum ibi etiam et illi homicidę corruerunt
Chilpericus vero nesciens de fratris interitu quod Fredegundis egisset
dubius hęssitabat animo quando angustias quas ab hoste fratre
patiebatur aneuadere posset aut non donec Fredegundis omnia
de fratris sui morte narrauit Tunc egresus Chilpericus rex cum so
dalibus suis de Turnago cum vxore et filys vestitum sigibertum vestib.
ornatis apud lambrus vicum sepeliuit. Unde postea saxones in basilica s. cti
Medardi iuxta patrem suum clodcharium sepelierunt, obijt autem anno
14 regni sui ętate quadragenaria.

IN Terempto quoque sigiberto rege apud Vitriacum villam =
Bruchildis enim regina cum filijs suis residebat plena luctu quid de se age
re deberet ignorabat Gunduualdus dux apprehensum childebertum
filium eius paruulum furtim per noctem abstulit et cum eo in austriam fu
gijt collectisque gentibus supra quas pater eius regnauerat regemque insti
tuit Chilpericus vero rex Parisius veniens adprehensaque Bruchilde
apud rhotomagensem ciuitatem in exilium retrudit thesaurosque eius
apud Parisios detulerat abstulit filias eius meldus vrbe tenere precepit
Chilpericus enim filium suum Meroueo cum exercitu vltra ligerem
dirigit at ille relicta ordinatione patris tunc per cynomanicum re
uersus matrem suam Audoueram visitare se fingerit Rotomacum
ciuitatem veniens ibique Brunchilde reginę coniungitur eam si
bi in coniugium copulauit hęc Chilpericus quod scilicet contra fas

et legem canoni eam uxorem fratris sui accepisse valde amarius festinus
id ipsam urbem peruenit illi vero cum cognouissent quod eos separare
decreuerit ad basilicam sancti Martini que est ligneis tabulis sup(er)
murum constructa confugiunt, rex vero cum eos per ingenium inde
eijcere non posset dolose eis iurat si inquit voluntas Dei fuerit ip(s)e
eos separare non conaretur hec illi sacramenta accipientes de basilica
egressi sunt exosculatisque dolose et dignanter acceptis epullauit cum
eis post dies vero paucos cum ipso Meroueo asumpto Sexionis ciuita
tem redijt cum ibidem moraretur collecta hoste de campania aduersus chi
pericum illi vero similiter cum exercitu aciem dirigit contra eos
at illi nimis cesi in fugam dilabuntur multique ibi nobilissimi viri oc
cisi sunt. Quae postquam acta sunt rex chilpericus propter coniunctio
nem Brunchilde veleius maleficia meroveum susceptum habebat
pro hac pugna insidiantes fredegunde tunc spoliantes eum ab arma
commendatisque custodibus tractans quid de eis facere debuerit
tonsoratus est ip(s)e Meroueus iuuente Chilperico presbytero ordinatq(ue)
cum veste sacerdotali monasterium ad insolam in Nomanicu(m)
eum direxit Vt illic regularem ordinem tenere deberet tempore
quoque illo beatus Germanus Parisiorum episcopus plenus virtutib(us)
magnis migrauit ad dominum cum gloria et psalentio maximo be
ati Vincentij martiris basilica sepultus est, childeuertus puer vni
or legationem ad chilpericum misit propter Brunchildem ma
trem suam ille quoque pacifice reddidit eam eo tempore Sanson filius
Chilperici mortuus est, chilpericus autem rex descriptiones no
uas et graues per consilium fredegunde in cuncto regno suo fieri iussit
pro qua causa multi relinquentes ciuitates illas vel possessiones pro
prias alia regna petierunt dicentes melius esse peregrinari quam illi
periculo subiacere. Sic enim fuerat statutum vt possessor de propria
terra vnam amphoram vini pro aripemine redderet sic et reli
quis terris ex vniuersa substantia faciebant similiter et de man
cipijs cuncta agebantur populus vero valde oppresus vociferabantur

ad dominum, eo tempore rex Chilpericus graviter egrotavit quo
recipiente filius eius iunior nedum baptizatus egrotare cepit qui
baptizatus vix convaluit frater quoque eius senior nomine Clodove-
tus huic morbo corripitur validatque Fredegundis plena dolore
filiorum et gemitu ait ad regem repenitens domini male agentes pi-
etas divina succurrat, nam vos sæpe febribus et alijs malis corripi
unt et emmendare neglleximus ecce iam perdimus filios ecce iam
eos lachrimæ pauperum lamenta viduarum suspiria orfanorum
interemunt, ecce auri et argenti immensa pondera celaria et hor-
rea plena redundant et nescimus cui congregamus ea, ecce quod
pulchrius habebamus perdidimus quid nobis prodeunt ista
omnia. Nunc vero placeat tibi consilium meum et iuvere de re
quod male persuasimus et descriptiones novas quas inulte iniqui
ter fecimus iuve incendere ut si natos perdimus vel penam perpetuam
evadamus. Tunc rex compuncto corde tradet omnes descriptiones
iniquas ad comburiendum in ignem post hæc puer parvulus filius eius
moritur quem cum grande merore Parisios in basilica sancti Dio
nisi martyris deportatus sepelierunt. Deinceps Clodovertus filius eorum
a suis cum nimis egrotarentur componentes eum in feretro sexonio
ad basilicam sancti Medardi duxerunt proijcientesque eum ad sanctum
sepulchrum voverunt vota pro eo sed media nocte deficiens mortuus
est quem in basilica Sanctorum martyrum Chrispini et Chrispi
niani sepelierunt magnus quoque hic omni populo fuit lamentus
nam mulieres cum viris suis lugubriter flebant nigris vestibus indute
percusa pectora hoc funus sunt persecuti multa munera ac dompna
Chilpericus rex ecclesijs vere pauperibus ac predia multa est largitus
eo tempore iustinus imperator agmens effectus 13. anno imperij sui
apud constantinopolim civitatem obijt
Tiberius quoque imperium suscepit. Post hæc Theodericus

puer filius Chilperico obijt his diebus peperit Fredegundis filium quem
Clodcarium vocauerunt hic fuit postea rex magnus qui genuit Da
gobertum illis quoque diebus Childebertus rex in Italiam abijt rur
sumque ad partem Austriam quam ipse regebat acquisiuit et sub tri
buto subiugauit. Tunc etiam maxima discordia erat inter Chilperi
cum et Childebertum nepotem suum urguebatque eos ex utrisque
partibus Fredegundis et Brunchildis eo tempore mortuus est bone
memorie Guntamus rex inclitus frater Chilperici Cabalono ciuitate
Burgundie in Basilica sancti Marcelli martiris sepultus est reg
nauit autem annis 31. Fredegundus vero filiam suam nomine Ti
cinde cum magnis opibus et infinitis thesauris in Hispanis eam Leo
uegildo regi uxorem filio suo cum magna legatione nel Gottorum direxit
erat autem Fredegundis regina pulchra et ingeniosa nimis atque
adultera Laudericus quoque erat tunc in aula regis Chilperici vir efficax at
que strenuus quem memorata regina diligebat multoque luxuriose commisce
batur cum ea quadam die maturius mane cum rex ad uenationem exercen
dam de villa Calense in Parisiaco dirigeret reuersus in camera palatij de
stablo equitum illa caput suum abluens aqua in ipsa camera rex vero retro
ueniens eam in natibus suis de fuste percusit at illa cogitans quod Lauderi
cus esset ait, quis hic facis Lauderici respiciensque retro uidensque quod rex
esset expauit vehementer rex vero nimis tristis effectus in ipsa venatione pe
rrexit Fredegundis itaque vocauit ad se Laudericum et narrauit hæc
omnia quæ rex fecerat dicens, cogita quid agere debeamus crastina die
ad tormenta valida exhibimur ait Laudericus contritus spiritu com
motus lacrimis dicens tam mala ora te viderunt oculi mei ignoro
enim quid agere debeam quia comprimunt me undique angustie et illa
dixit ei noli timere audi consilium meum et faciamus hanc rem
et non moriemur. Cum autem rex de uenatione summo noctis vespere
obtenebriante crepusculo aduenerit mittamus qui eum interficiat

et omnes clament

Et omnes clament quod insidie sunt Childeuerte illoque me mortuo nos
cum filio meo Clodcario regnemus factum est autem in initium noctis
reuertente Chilperico rege de venatione quidam puer adolatores
inebriato vino a Fredegunde missi dum de equo descéderet et pergentibus
reliquis personis ad metata sua ipsi gladiatores percuserunt regem in aluu
sacram saxos at illi vociferantes expirauit et mortuus est subclamaue
runt quoque adulatores quos regina fraudulenter miserat dicentes
insidie insidię fecerunt haec childuerto rege austrasiorum super do
minum nostrum regem Tunc exercitus huc illucque discurrentes
cum nihil inuenisent reuersi sunt ad propriam suam. Matlulphus
itaque siluentiensis episcopus qui ipso palatio tunc aderat indutum
que cum vestibus regalibus hunc eum leuatum cum hymnis et psal
lentio cum fredegunde regina vel reliquo exercitu Parisius ciuitate
in basilica beati Vincentij martiris eum sepelierunt. regnauit enim
annos 20.

Fredegundis autem cum Clodcario rege paruo filio suo et Lande
rico qui maior domum Palacij elegerunt in regno resedit Franci
quoque predicto Clodchario rege paruulo super se in regno statuerunt
Audiens autem childeuertus rex Austrasiorum filius Sigiuerti nepos Chilpe
rici auunculi sui mortem et maleficia fredegundę reginę hostem co
llegit. Nam defuncto Guntranno patruelem suum regnum Burgun
diae ipse acceperat Burgundiones et Austrasi superiores franci simul
commoti grandem exercitum valde per campanias ingressi pago Sue
sionis cum Gundualdo et vitrione patricio vastantes ingrediuntur
Haec audiens Fredegundis cum Landerico et reliquos Francorum
duces hostem congregat Brinnacum villam veniens multa dona
et munera francos ditauit eosque ad pugnandum contra inimi
cos eorum coarctans cum didicisset quod nimis esset exercitus Au
strasiorum coniunctis simul consilium dedit francis qui cum ea erant
dicens de nocte consurgamus contra eos cum lucernis portantes socij

qui nos praecedant ramos silvarum in manibus tintinnabulis super
equos ligatos ut nos cognoscere ipsorum vigilias custodes hostium non
queant illucescente initium diei irruamus super eos et forsitam eos de
vicimus, placuit hoc consilium cum denuntiatum fuisset placitum
qua die ad praelium dum in loco nuncupante Truciam in pago Suessonico
convenire deberent illa sicut consilium dederat de nocte consurgens cum
armorum apparatu cum ramis in manibus vel reliqua quae superius di
ximus accensis equitibus Clodcario parvulo rege in brachia vectas usque
Truncia pervenerunt, cum autem custodes hostium Austrasiorum ramis sil
varum quasi in montibus in agmina Francorum cernerent et tinnitu
tintinnabulorum audierunt custodes dixerunt et dixit vir ad socium su
um nonne hesterna die illo et illo loco campestria erant quomodo nunc
sylvas cernimus, et ille irridens dixit ei certe inebriatus fuisti modo de
lirias, non audis tintinnabula equorum nostrorum iuxta ipsam silvam
pascentium cum hoc ageretur et aurora diei initium daret irruerunt que
Franci cum strepitu tubarum super Austrasios et Burgundiones dor
mientes cum Fredegunde vel Clodchario parvulo interfeceruntque ma
ximam partem de hoste illa innumerabilem multitudinem maxi
mum valde exercitum a maiore usque ad minorem Gundualdus quo
que e contrario per fugam vix evasserunt Landericus vero insecutus
Vintrione ille per auxilium equi velocissimi evasit Fredegundis
vero cum reliquo exercitu usque Remos accessit campaniam succen
dit atque vastavit cum multa praeda atque spolia reversa est Sexo
nis civitatem cum exercitu suo, eo tempore childebertus rex auster
habebat duos filios seniorem de concubinam nomine Theodebertu
iuniorem vero ex regina nomine Theodericum ipsumque cum avia
sua Brunchilde in Burgundiam in regno Guntrami regis mag
ni direxit. Eo tempore mortuus est childebertus rex iunior regna
vit annos XX.

THEO debertus filius eius in regno patris sui in auster constitu
tus est Theodericus itaque rex Burgundiae erat pulcher et strenuus

atque calidus nimis per consilium autem suę Brunchilde hostem
maximam ex Burgundia congregans contra Clodcharium
patruelem suum dirigens. Hæc audiens commotu francorum exer
citum contra eum festinus perrexit conuenientesque simul cum ho
stibus in pago senonico super fluuium Aroania bellum comissum
inuicem tanta cedes illic fuit ut de utroque populo ut ypse alucos de
cadaueribus hominum repletos ut aqua ipsa currere penitus non va
leret, tanto cruore effusus ibi enim in ipso certamine visus fuit an
gelus Domini euaginato gladio super populo illo Clodcharius rex
læsum cernens exercitum suum in fugam lapsus secus fluuium se
quena in ditonem castrum ingresum exinde Parisios urbem pe
netrauit. Theodericus quoque regionem illam deuastans atque su
ccedens usque Asici unauico cum multa spolia reuersus est clodcha
rius autem a Parisius ingresus usque Arelaunos ylua properauit Un
childis vero sepius acperundie peiora consilia Theoderico regi nepote
suo subministrabat dicens cur negligis & non requiris thesaurum
patris tui acregnum eius de manu Theoderti cum scias eum nosse
fratrem tuum quia filius meretricis concubine patris tui in adulte-
rio fuit editus, cum hęc audisset Theodericus acceruis moribus ut
erat exercitum plurimum commotum contra Theodeuertum
germanum suum direxit Tulbiacum castrum ad bellum conue
neiunt, illis inter se valde confligentibus Theodeuertus cernens
exercitum suum in fugam dilapsum coloniam ciuitatem ingre
sus Theodericus autem terra ruuariense succendens atque deuastans
populos itaque regionis illius eius seditionibus subdunt dicentes
parce nobis pijssime rex iam enim tibi subditi sumus noli nos am
plius opprimere, et ille ait aut adducite mihi unum Theodeuertum
aut caput eius amputate et mihi deferte si vultis ut vobis parcere
debeam. Illi hęc audientes in ipsam ciuitatem ingresi ei aliud.

pro aliud mentientes dixerunt sic ait et mandat frater tuus redde the
saurum patris tui quod apud te retines ille pro hac causa cum exercitu
suo revertitur cumque ei mentientes dixissent ille cum eis in palaciũ
thesauri sui ingressus est, cumque marchas thesaurorum ornam^ta.
requireret unus ex eis extracto gladio retro eum in cervicem percusit et
amputavit caput eius sustuleruntque eum per murum civitatis colo
nie. Theodericus vero haec videns ipsam civitatem adprehendit,
thesauris magnis acceptis cumque sacramenta ab ipsis francorum
sublimibus accepisset in basilicam sancti Gereon martyris visum
fuit ei ut percusus fuisset in latera dolose at ille ait observate ho
stia nescio quis de istis periuratis ribuariis me percusit cumque re-
voluissent vestimenta eius non aliud invenerunt nisi signum par
vulum purpureum inde enim cum multa spolia Theodericus rex
reversus cum filia Theodeverti regis fratris sui et duobus filiis eius
parvulis reversus est urbem mentensem ibique cum Brunchilde
regina advenit et adprehensisque pueris filios Theodeverti inter
fecit. Theodericus itaque videns pulchram filiam Theodeverti
neptem suam ad coniugium copulare voluit cui ait Bronchildis
quomodo accipere potes filiam patris tui at ille ait non tu dixisti
mihi quod non esset frater meus cur induxisti super me hoc pctm
inimica mala autrix mortis ut fratrem et parentes interimere e-
vaginato gladio velin te am transverberare. Illa vero a circum
stantibus erepta evasit in cubiculum domus elapsa. Post haec
odium nimium infecta exterret a potione venata per manus mini
strorum crudelium ei dirigens qui statim nesciens hunc dolum
bibit. Deinde deficiens emisit spiritum illo que mortuo parvu
lus filius eius in quitei a prefacta regina iugulatus est iuniorem
filium eius in alvis eliso cerebro a aperiam interfecis His regioni
bus mortuis Burgundiones et Austrasiorum Franci &c

præfatum Clodcharium regem in totis tribus regnis in monarcham sup
se stabilierunt, rex quoque Clodcharius commotum exercitum in burgun
diam abijt Brunchildem dolose quæ eam ad coniugium sociare se fingerit
data fide venire accelerat at illa credens ei ornata cultu regali ad eum ve
nit, qui cum eam vidisset, ait, inimica domini cur tanta mala perpe
trare inualuisti vt tam nobilissimam sobolem regalem interimere
de maleficijs tuis non formidasti aut tantum nefas agere non dubita
sti tunc quoad unatu agmine Francorum et Burgundionum in v
num cunctis que vociferantibus Brunchildem mortem turpissimam
esse condignam, tunc iubente Clodchario rege in camello leuata to
to exercitu girato deinde equorum indomitum pedibus ligata dis
sipatis membris obijt ad extremum sepulchrum eius igne fiunt ossa
eius combusta Rex vero pacem per circuitum facta reuersus est erat
eo tempore post Lauderium Gundoualdus nobilis maior domus in
aula regis vir egregius atque industrius erat q3 Clodcario rege tunc fi
lius nomine Dagouertus puer efficax atque extrenuus ad omnia so
lers versutissimus quem rex adultum vna cum Pipino principe
in Austriam regnaturus direxit Austrasi vero franci superes cō
gregati in vnum Dagouertum supra se regem statuunt in illis quoq
diebus Saxones reuelles nimis cōmouerunt exercitum Gentium
plurimorum contra Gaduertum regem vel Clodcharium Dagouert9
vero collecta hoste plurimum regnum transijt contra Saxones ad
pugnam exire non dubitauit illis que valde pugnantibus Dagouer
tus supra Galleam capitis sui percusus abscisa particula de capillis
eius ad terram retro stans armiger eius collegit eam Atille lesum
cernens populum suum dixit ad ipsum puerum perge velociter festin9
cum crine capitis mei nunc ad patrem meum succurrat que nobis
antequam cunctus exercitus corruat qui cum iit velociter Arde-
nia sua transito Reno fluuio penetrauit illic Clodcharius Rex cum

e exercitu plurimo peruenerat, cum ei nuntius festinus adfuisset de
ferens regi abscissa crine filij sui ille enim modo dolore commotus cum
strepitu tubarum de nocte consurgens cum exercitu suo Renum=
transijt et in auxilium filij sui festinus peruenit cumque simul con
uncti in unum illari corde manibus plauderentur supra Questra
fluuium tendentes fixerunt tentoria Bertoaldus vero dux Saxo
num ex alia parte ripe huius fluminis stans paratus ad placitum
ut ad pugnam procederent audiens hunc tumultum populi interro
gat quid hoc esset At illi responderunt dicentes domnus Clod
charius rex venit et hoc letantur Franci qui respondes cum Cachinno
dicens, mentitis vos delerare formidatis cum Clodcharium vobiscũ
habere dicetis cum nos eum mortuum esse auditum habemus rex quo
que illic stans lorica indutus galea in capite crines cum canitie varie
tatis obuolutas, cumque discoopertus a galea apparuisset caput re
gis cognouit eum Bertoaldus et ait tu eras blaterimenti Rex vero
hoc audiens valde indignatus hoc vicum qui extra fluuium in
gressus cum equo velocissimo transnatauit ferus ut erat corde Ber
toaldum persequebatur Francorumque exercitus sequentes regem
natantes vix fluuium cum Dagobertum transiebant per gurgi
tes immensas, rex itaque Clodcharius persecutus Bertoaldum cer
tabatur valde cum eo dixitque Bertoaldus recede a me o rex ne for
te interficiam te quia si preualueris aduersum me sic omnes homines
dicent quod seruum tuum Bertoaldum gentilem peremisti si au
tem interficiam te tunc rumor magnus in omnes gentes audietur
quod fortissimus rex Francorum a seruo suo interfectus est rex vero ne
quaquam adquieuit dictis eius sed magis consurgebat supra eũ
Æquilter itaque regis a longe secutus reclamabat, confortare contra
aduersarium tuum Domine mi rex, erantque manus regis valde
graues erat enim rex loricatus consurgensque rex contra eum & in

.terfecit ipsum Bertoaldum sustulit quecaput eius in conto reuersus
ad francos illis quelugentibus nesciebant quid regi contigisset viso eo
gauisi sunt gaudio magno rex vero totam terram saxonorum vasta
tam populo illo interfecto non ibi maiorem hominem viuentem
reliquit nisi vt gladius suus quod spata vocant per longum habue
runt et hoc signum in regione illa statuit reuersusque est rex cum vic
toria in terram suam succedente vero tempore mortuus est Clod
charius rex senex et plenus dierum regnauit annos. 24.

Regnumque eius Dagouertus rex filius eius in monarchiam in to
tis tribus regnis sagaciter accepit fuitque ipse Dagouertus rex fortissimus
et nutritor francorum seuerissimus in iudicijs ecclesiarum largitor ipse enim e
leemosynarum copia de fisco palatij per ecclesias sanctorum primum distri
buere censum misit pacem in cuncto regno suo statuit in multis gentibus
rumorem suis personauit tumorem et metum vniuersis regionibus per circui
tum habuit. In cunctis ipse pacificus velut Salomon quietus regnum ob
tinuit Francorum Tunc et Beatus Audoenus episcopus exutus enitu
it. Eo tempore defuncto Gundoaldo maiorem domus inclito Dagouerto
rex ercon et hum illusthem virum in maiorem dominatu statuit habe
bat igitur predictus rex ex regina sua Namchilde de genere Saxonorum
filios duos sigouertum et Clodoueum Sigouertum vero maiorem filium
suum in Austria vnacum Pipino principe direxit in regno statutum=
Clodoueum quippe minorem secum retinuit post hec igitur rex Dagouer
tus a febre valida correptus egrotans mortuus est planxeruntque eum
Franci diebus multis regnauitque annos 14–

Clodoueum filium eius franci super eum se statuunt accepitque vxorem
de genere saxonorum nomine Baltchilde pulchra et omni ingenio strenua
post hec autem sigouertus rex austrie Pipino principe defuncto et Gri
maldum maiorem domus constituit filium eius paruulum nomine
Dagouertum totondit Didonemque putamense vrbis episcopum
in Schotia peregrinandum eum dirigens filium suum in regnum.

constituens Franci itaque hoc valde indignantes Grimaldo insidias preparant eum eximentes ad condemnandum regem Francorum Clodoueum deferunt in Parisius ciuitate in carcere mancipatur vinculorum cruciatum constitutus vt erat morte dignus quod in domino suo exercuit ipsius mors valido cruciatu finiuit, eo tempore Clodoueus brachium beati Dionysii martyris abscidit instigante Diabolo= per idem tempus concidit regnum Francorum casibus pestiferis fuit autem ipse Clodoueus omnes spurcitiae deditus fornicarius & illusor foeminarum gulae et ebrietati intentus huius morte et fine nihil dignum historia recolet. multum enim inscriptum de eius nequitia vel fine incertum de eo alia pro alys referunt nam ex Batchilde regina eius asserunt ei tres filios habuisse Clodcharium Childericum atque Theodericum decidente itaque in extremis prefactum regem Clodoueum regnauit annos. 16.

Franci vero Clodcharium seniorem puerum regem sibi statuunt cum ipsam reginam matrem suam regnaturum eo tempore defuncto Herconaldo maiore domus Franci in incertum vacillantes praefinitum consilium Ebroenum huius honoris altitudine maiorem domus in aula regis statuunt, in his diebus Clodcharius rex puer obijt regnauit annos. 4. Theodericus frater eius eleuatus est rex Francorum Childericum itaque alium fratrem eius in Austria vna cum Vilphoaldo duce regnum suscipere dirigunt, eo tempore Franci aduersus Ebroenum insidias preparant super Theodericum consurgunt, eumque a regno deijciunt crinesque capitis amborum vi abstrahentes incidunt et Ebroenum totonsut et eum Luxouium monasterium in Burgundiam dirigunt in Austriam propter Childericum legationem mittentes ad commodat et vna cum Vulfualdo duce veniens in regnum Francorum eleuatus est, erat enim ipse Childericus leuis nimis omnia incaute per

agebat donec inter eos odium maximum et scandalum creuit Fran-
cos vero valde opprimens ex quibus vno franco nomine Badilone
ad stipitem tensum cędi valde sine lege precepit Hæc videntes Franci
in iram magnam commoti Ingobertus videlicet et Amalbertus et
reliqui maiores natu Francorum seditiones contra ipsum Childeri-
cum concidentes Badilo super eum cum reliquis surrexit insidiatores
in regem et interfecerunt eum vna cum regina eius pregnantem quod
dici dolor est Vulfoaldus quoque per fugam vix euasit in Austria
reuersus. Franci vero Leudesio filio Erconaldo nobilem manu doma-
to palacij eligunt erat que ex Burgundia in hoc consilio Beatus Leo-
degarius Augustudunensis episcopus et Gerinus frater consentien-
tes. Ebroinus itaque consilio accepto capilis nigris crines crescere
sinens congregatis in auxilium socijs hostiliter a Luxuuio cenobio
egresus in Franciam reuertitur cum armorum apparatu ad be-
atum Audoenum direxit vt eum consilium daret At ille per
internuntios hoc consilium scripta dirigens ait de Fredegunde
tibi sufficiat in memoriam at ille ingeniosus vt erat intellexit de
nocte surgens commoto exercitu vsque Isra fluuium veniens inter-
fectis custodibus ad sanctam Maxenciam Isram transijt ibi
astor reuerit de insidiatoribus suis occidit Leudesius vna cum The-
odorico rege et socijs quamplurimi per fugam euasit Ebroinus eos
persecutus est Vancovilla ueniens thesauros regales adprehendit
Deinde post hęc Christiaco veniens regem recepit Leudesium data
fide subdolo ad se venire mandauit quo facto Leudesium interfe-
cit ipse principatum sagaciter recepit Sanctum Leodegarium epum
diuersis penis cesum gladio ferire iussit Gerinum fratrem eius dira pe-
na dampnauit reliqui vero Franci eorum socij per fugam vix eua-
serunt, nonnulli vero in exilio peruagati a proprijs facultatibus
priuati sunt, eo quoque tempore decidente Bulphoaldo de Austria.

Martinus & Pipinus iunior filius Asegum silo quondam dicentibus regibus dominabantur in austria donec tandem aliquando hi duces in odium uersi contra euorinum exercitum plurimum Austrasiorum commotum contra Theodericum regem et Euorinũ aciem dirigunt contra quos Theodericus et Bonnus cum hoste occurrit locum nuncupantem locofau simul coniuncti esse inuicem cede magna prosternunt corrueruntque ibi infinita turba populi Austrasij deuicti in fugam lapsi terga uerterunt Euorinus eos cede crudelissima insecutus maxima parte ex illa regione uastata Martinus per fugam lapsus Lauduno clauato ingresus illuc se reclusit Pipinus autem alterius secus euasit Euorinus itaque parata victoria reuersus est veniens cum exercitu erchrego villa ad Martinum nuntios dirigit, ut data sacramenta cum fiducia ad regem Theodericum venit hoc dolose ac falaciter super uacuas causas ei iurantes ille v° credens eis Ercrego veniens ibi cum socijs suis interfectus Euorinus itaque magis ac magis Francos crudeliter opprimebat donec tandem aliquando Ermenfredo franco insidias parare dissimulat ille quoque per noctem supra eum consurgens atrociter prefatum = Euorem interfecit atque ad pipinum in Austriam fugiens = euasit Franci vero consilio accepto Barathonem uirum illustrem in loco eius seu iussionem regis maiorem domus palatij constituit accepit ipse Baratho • inter hæc obsides a predicto Pepino et pacem cum eo inijt erat idem temporis memorato Baratoni filius efficax industriusque fero animo et acerruis moribus insidiator patrib sui, eumque ab honore generositatis supplantans, erat que nomen eius Gislemarus cui Beatus Audoenus episcopus prohibuit ne = hoc nequitia contra patrem inferret quod ille audire contempsit

Fueruntque inter ipso Gislemaro et Pipino bella ciuilia et multæ discordię quo ob iniuria spatiis vel alia peccata crudelia a Deo

percussus iniquissimum spiritum exhalauit Juxta quod sanctus Audoenus episcopus dixerat illo quedefuncto Baratho iterum honorem pristinum natus est sub his diebus Beatus Audoenus Rodomagensis eps plenus dierum ac uirtutibus preclaris clepiexon villa regali in suburbano Parisiorum ciuitatem migrauit ad Deum cum gloria. Basilica sancti petri apostoli rothomaum ciuitatem sepultus est. Succedente vero tempore curricula predictus Baratho defunctus fuit que erimationa nobilis atque ingeniosa nomine Am fledis Franci vero in diuersa tendentes vacilabant Interdum Bercarium quondam staturam pusillum sapientia ignobilem consilio inutilem maiorum dominatu operantes statum Franci inuicem diuisi Pipinus ab austria consurgens commota Holte quamplurima contra Theodericum regem et Bercarium aciem dirigit conuenientesque ad prelium in loco nuncupante Testri tio illis que inter se vellantibus Theodericus rex vna cum Bercario maiore domo terga uerterunt Pipinus quoque victor extitit princeps iste Pipinus ex imperiale germine ortus fuit rex non fuit sed prefuit omnibus regibus Francie dum vixit sub se eligebat et deponebat reges fuit homo formosus miles que strenuus et statura eius nec longa nimis nec breuis cedendum itaque tempore predictus Bercarius ab adulatoribus occisus est instigante Aufflede Post hec pipinus Theodericum regem cepit esse principibus regimine maiorum domum thesauris acceptis nos deuertum quondam de suis cum rege relicto ipse in Austriam remeauit erat que Pipino principi vxor nobilissima et sapientissima nomine Pletrudis principali ex ipsa genuit duos filios nomen maioris Drocus nomen vero minoris Grimaldus. Drocus ducatum campanie accepit, obijt autem Theodericus rex regna

uit annos decem et octo

Clodoueus filius eius puer regalem sedem suscepit et regina nomine Crodalo nem progenitum nec multum post ipse Clodoueus rex puer mortuus est et regnauit annos duos

Childeuertus filius eius vir inclitus in regno statutus est At tum et Nordouertus mortuus est Grimaldus Pipini filius principis iunior in aula regis childeuerti maior domus effectus est Pipinus quoque multa gessit contra rathodem gentilem vel alijs principibus seu contra sueuos vel alias quoniam plurimas gentes Grimaldus quoque genuit filium ex concubina Theoaldum nomine sub idem fere tempus Drochus filius Pipini defunctus est habensque Pipinus prefatus Princeps ex alia muliere nomine Alhidaorta ex imperiali germine ex qua genuit filium quem vocauit Carolum maximum virelligans egregius atque utilis et tunc enim bonæ memoriæ Gloriosus childeuertus rex iustus migrauit ad dominum regnauit annos xviii sepultusque est cauciaco monasterio in basilica sancti stephani primi martyris

Regnauitque Dagouertus filius eius pro eo habebat igitur Grimaldus vxorem in matrimonium nomine Theotsindam filiam rathodis ducis gentilis, erat que ipse Grimaldus maior domus pius modestus mansuetus et iustus cedendum enim tempore egrotante Pipino principe genitore eius dum ad eum visitandum accessisset hec memora in basilica sancti laudiuerti martyris leudico per temptus est Arangauo gentile filio Belial Theodoaldus vero iuuente auo in aula regis honore patris sedem sublimem instituit eo tempore Pipinus princeps febre valida coreptus mortuus est decimus obtinuitque principatum a supra scriptos reges principauitque annos xviii.

Plectrudis quoque cum nepotibus suis vel rege amitta gubernabat sub discreto regimine in illis diebus instigante diabolo negocia silua

Franci denuo in Francos inuicem inuunt ac se se mutua dirimicede prosternunt Theodoaldus autem fugam lapsus ereptus est fuitque in illo tempore valida persecutio Theodoaldo enim fugato Raugfido in principatum maiorum palacij elegerunt et commoto cum rege exercitu carbonariam syluam transeuntes usque mosam fluuium terras quellas vastantes succenderunt cum ratbode duce gentile amicitias fecerunt. Charolus his diebus cum captus esset a Pletrude principali nouerca sua sub custode teneretur auxiliante Domino euasit, Sequente vero tempore Dagouertus rex egrotans mortuus est regnante anno. vero triginta quinque annorum erat Charolus quando principare cepisset post mortem fratrum suorum.

Franci qui erant aduersarij eius Danaslem quondam clericum Tosarij capitis crescenti eum in regnum stabiliunt atque chilpericum nuncupant, eo enim tempore de vno exercitum mouent, usque ipsum fluuium Mossam contra Charolum dirigunt ex alia parte Frigiones cum Rhaduodeduce consurgunt charolus quoque super ipsos Frigiones irruit ibique maximum dispendium de sodalibus suis perpesus est, atque per fugam dilapsus abscessit. Succedente igitur tempore iterum ipse chilpericus cum Rangemfredo hoste commota Ardemnam syluam ingressi usque Rennum fluuium ad Coloniam ciuitatem peruenerunt vastantes terram thesauro multo a pletrude principali accepto reuertebant sed in loco quidem amblauia maximus Charolus in eos irruit et perpesi sunt dispendium memoratus itaque Charolus princeps annis 10. principauit in magnis persecutionibus habebatque in auxilio et in negotio regni Torpinum Vituricensis vrbis archiepiscopum et subscriptus patruos potentissimos nobiles strenuosque milites quorum nomina sunt haec Roolanus, Marcuodus, Vilhelmus Curuusnasus Oliuerius Otgerius haimonem

Eo tempore predictus vir Carolus exercitu commoto ite-
rum contra Chilpericum vel Ragenfredum consurgens, contra quem
illi hostem colligunt bellum preparantes accelerant sed Carolus pa-
cem fieri postulat illis que contra adicientibus ad prelium egressi sunt
in loco nuncupante Vinciaco dominico die illucescente duode-
cimo Kls aprilis in quadragessima illis quidem fortiter bellanti-
bus Chilpericus cum Regenfredo tergaverterunt Karolus victor
extitit regiones illas vastantes atque captiuantes itemque cum
multa preda in Austriam reuersus est Coloniam ciuitatem venie(n)s
ibi que seditionem intulit cum iam dicta Plectrude principa-
lino uerecundia suadisceptauit Thesauros patris sui sagaciter recepit
regemque sibi statuit Clodcharionomine memore patris sui Pipini
principis eligebat sub se et deponebat reges Chilpericus vel Ragenfre-
dus Clodonem ducem expetunt in auxilium qui mouentes exer-
citum contra Carolum perrexerunt. At ille constanter eis occu-
rrit sed Codone fugiens Parisius ciuitate regie sus Chilpericum
cum thesauribus regalibus sublatum vltra ligere recessit Ca-
rolus eum persecutus non reperit Clodcharius quidem memora-
tus Rex eo anno obyt Charolus eo anno insecuto legationem
ad Codonem dirrigens amicitiasque cum eo faciens ille vero cum
multis muneribus Chilpericum regem reddidit, predictus autem
Carolus princeps hispaniam nunquam introiuit sed ex pre-
dictis patricijs cum magno exercitu venerunt vsque Pampiloniam
Cesaraugustam siue et oscam et non amplius, prefatus itaque
Carolus princeps post persecutiones quas primitus habuit in mag-
na pace et in magna tranquilitate principauit annos. V. mortuusque
et sepultus est in Nouiomaciuitate Era DCCCC X. cha-
rolus princeps et Adefonsus rex Galliciarum filius Ordony re-
gis contemporanei fueurunt amicitiasque magnas dum vixe-
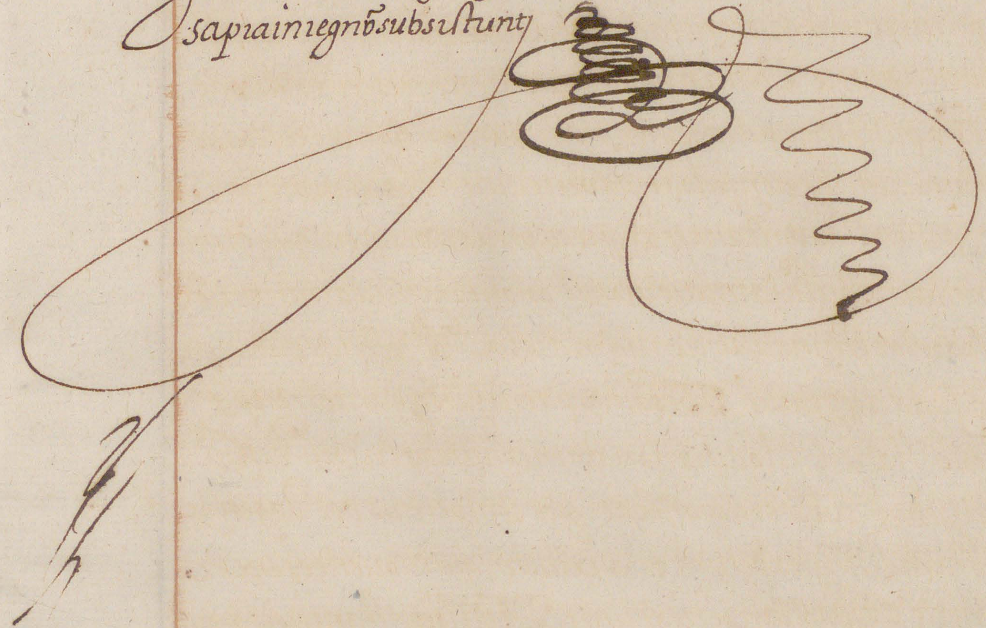
runt ad invicem habuerunt. Mortuoque Carolo principi ma
ximo Franci Theodericum cala monasterio enutritum filium da
goberti iunioris regem suscipere statuunt. Cuius que nunc ex eius pro
sapia in regno subsistunt.